

Senioruniversitetet i Stockholm

i samverkan med Folkuniversitetet/Kursverksamheten vid Stockholms universitet

HÖSTPROGRAM 2016

Innehåll

Ledare	3
Medlemskap och anmälan	4
Frågor och svar	5
Så här anmäler du dig via hemsidan	6

Tisdagsföreläsningar

Förmiddagsserie	8
Eftermiddagsserie	8

Föreläsningsserier

Litteratur

Litterära fredagar på Stora Henriksvik	9
Nutida afrikansk litteratur	9
Genusperspektiv på västerländska klassiker	9
Tyska romanklassiker	10

Språkvetenskap

Hur bra kan man bli på språk? Om flerspråkighet och avancerat språkkunnande	10
---	----

Kultur

Islam – kultur och politik genom tiderna	11
--	----

Historia

Senantikens romarrike – en spegel av idag?	12
--	----

Politik och samhälle

USA inför presidentvalet	12
Migration och integration	13
Folkhemsliv	14
Kläderna, kroppen och samhället	14

Musik

Den klassiska musikens former och uttrycksmedel	15
Hasse & Tage – humoristiska humanister	15
Levande jazzhistoria – tidigare stilarter och nutida jazz	15
Fördjupad förståelse av jazzmusik	16

Arkitektur

Bostadsfrågan då och nu – fakta och myter	16
---	----

Konst

Formhistoria	17
Historiska höjdare	18
Från Warhol till Haghghians	18
I museernas värld	19
Spännande konstmöten på museerna	20

Naturvetenskap

Ett livsviktigt vatten	21
Stjärnornas födelse, liv och död	22
Vardag utan farliga kemikalier	22

Matematik

Matematik – lekfullt, vackert, användbart	23
---	----

Seminarie serie

Natt och aska: Förintelsens litteraturer	24
--	----

Vandringar & Exkursioner

Kulturhistoriska vandringar på nedre Norrmalm och i Vasastan	25
Konstvandringar	25
Tätortsnära natur Bostäder eller grönområden – en klassisk konflikt	26
Bland rösen och fornåkrar – 2000 år med svenska bönder	26

Exkursion med övernattning

Landskapet berättar	27
---------------------------	----

Universitetskurser

Inledning	28
Avgiftsfri föreläsning: Studieteknik – Konsten att lära	28

Ekonomisk historia

Från Homo Sapiens sapiens till the Economic Man Grundkurs: 30 p. Mom. 3:4	29
---	----

Praktisk filosofi

Argumentationsanalys Grundkurs: 30 p. Mom. 1:4	29
Miljöetik Fristående kurs: 7,5 p.	29

Historia

Från antiken till medeltiden Grundkurs: 30 p. Mom. 1:4	30
Lagar, domstolar och brottslingar i Sveriges historia 1200-2000. Fristående kurs: 15 p. Mom. 1:2	30
Stockholms historia. Det gamla Stockholm. Fristående kurs: 15 p. Mom. 1:2	30

Idéhistoria

Från franska revolutionen till fin de siècle. Grundkurs: 30 p. Mom. 3:4	31
---	----

Konstvetenskap

Från 1700- till 1900-talet Grundkurs: 30 p. Mom. 3:4	31
Konst och arkitektur under 1900-talet. Fristående kurs: 15 p. Mom. 1:2	31
Rysslands medeltid: Konsten och dess "ryska själ" Tematisk kurs: 15 p. Mom. 1:2	32

Litteraturvetenskap

1700-talets och 1800-talets litteratur. Grundkurs: 30 poäng. Moment 3:4	32
Shakespeare in Context, in Print, and on Stage. Fristående kurs: 7,5 p.	33

Musikvetenskap

Musikdramatik Operett, musikal och 1900-talsoperan. Fristående kurs: 15 poäng. Moment 2:2	33
---	----

Psykologi

Kognitiv neuropsykologi I: Hur fungerar våra hjärnor? Fristående kurs: 7,5 p.	33
--	----

Religionshistoria

Fornnordisk religion Fristående kurs: 7,5 p.	34
---	----

Sociologi

Samhällsproblem Fristående kurs: 7,5 p.	34
--	----

Studiecirklar – språk

Inledning	35
Europarådets nivåskala för självbedömning	36
Arabiska	36

Engelska	37
Franska	38
Grekiska, klassisk	42
Grekiska, nygrekiska	43
Italienska	44
Latin med allmän språkkunskap	47
Ryska	49
Spanska	50
Tyska	52

Övriga studiecirklar

Matematik

Matematik för mor- och farföräldrar	54
--	----

Litteratur

Sex litterära klassiker	54
Franz Kafka och Thomas Mann	54
På spaning i poesi	54

Teater

Fyra pjäser – fyra uppsättningar	55
---	----

Filmkunskap

Film – existens, identitet	55
Kvinnliga regissörer	55

Skrivande

Att skriva sitt liv, grundkurs	55
Att skriva sitt liv, fördjupning	56

Historia

Från Alexander I till Putin	56
Mellanöstern: Från korsfararna till ISIS	56
Weimarrepubliken – mellankrigstidens Europa sett från Tyskland	56
Sveriges drottningar	57
Släktforskning, grundkurs	57

Religionskunskap

De abrahamitiska religionerna	57
-------------------------------------	----

Politik och samhälle

Invandring till Sverige sedan 1945	57
---	----

Konsthistoria

Kvinnor i konsten	58
Allmoge	58
Nordiskt måleri	58
Stolta Stad! – Stockholmsmiana	58
Auktioner, auktionsgoods, antikviteter	58

”Tid för det meningsfulla”

Jag har lånat rubriken från Bodil Jönssons bok som kom ut 2012. Den är även titeln på ett kapitel i boken Silver (2014). Egentligen handlar kapitlet om vikten av att välja bort det meningslösa, bortslösande av tiden, nu när man vill använda det liv man har kvar till något meningsfullt. Och vad kan vara mer meningsfullt än att fortsätta sin bildningsresa?

Senioruniversitetet i Stockholm har fyllt 25 år och jubileet markerades med en festlig eftermiddag på Aula Magna den 16 april med över 500 entusiastiska deltagare. Dagens föreläsare, Jan-Sture Karlsson, redogjorde då bl. a. för folkbildningens rötter i det svenska folkdjupet. Att bildning alltjämt uppskattas, åtminstone bland Sveriges pensionärer, vittnar tillströmningen till våra arrangemang om. Samma gäller landet i stort. I dagsläget finns drygt 30 Senior- och Pensionärsuniversitet i Sverige och det kommer till nya hela tiden. I samarbete med Uppsala senioruniversitet var vi nyligen värd för en nationell samordningskonferens utifrån temat *Leva livet hela livet* med Bodil Jönsson som huvudtalare. Det är oerhört stimulerande att möta så många människor med ”tid för det meningsfulla”!

Det faktum att Senioruniversitetet i Stockholm växer, utan att vi annonserar eller marknadsför vårt utbud i nämnvärd utsträckning, sätter press på administrationen och styrelsen har därför påbörjat olika former av utvecklingsarbete. Programgruppen växer och nya kompetenser kommer till. Vi kommer att utöka kansliet och har för avsikt att inrätta en fristående hemsida kopplad till ett nytt anmälningssystem. Dessutom kommer alla medlemmar med e-postadresser att få ett nyhetsbrev två gånger per termin där det kommer att finnas information om vad som är på gång. Det sistnämnda är delvis ett försök att påminna varandra om att trots tillväxten – idag har vi ca 6000 medlemmar – är vi en ideell förening med sikte på en meningsfull gemenskap.

Så – läs gärna din e-post, gå gärna in på hemsidan och om du tror att du kan bidra till verksamheten på något sätt så kan du ta kontakt med mig eller kansliet.

Catherine Dahlström
ordförande Senioruniversitetet

I programarbetet för hösten 2016 har främst Solbritt Benneth, Cecilia Bäcklander, Kristin Dahl, Catherine Dahlström, Désirée Edmar, Christina Eidem, Bengt Etzler, Tove Faye-Wevle, Gösta Gahm, Monika Hammar Granberg, Kai-Inge Hillerud, Bo Irlblad, Ingvar Isfeldt, Erik Janson, Gerda Johansson, Ingela Karlsson, Anita Kruckenberg, Astrid Mellbom, Britt Olofsdotter, Crister Skoglund, Kersti Thornéus, Elisabet Tjernlund, Lena Wollin och Anders Yrgård deltagit.

Medlemskap i Föreningen Senioruniversitetet i Stockholm

För att delta i Senioruniversitetets arrangemang krävs medlemskap i föreningen. Medlem i föreningen kan du bli om du är pensionär och har fyllt 55 år. För år 2016 är medlemsavgiften 150 kronor. Beträffande inbetalning se vad som sägs här nedan.

När du deltar i Senioruniversitetets arrangemang har du viss försäkring vid olycksfall genom Folkuniversitetet.

Anmälan och inbetalning av avgifterna

Anmälan till arrangemang görs antingen på bifogade anmälningskort i kurskatalogen fr. o. m. den 10 augusti per post (v. g. texta!) eller via vår webbplats www.senioruniversitetet.se, som öppnas den 12 augusti. Observera att anmälan inte kan göras via e-post eller personligen. *Besked om anmälan kan dröja upp till tre veckor.*

För att underlätta kansliets hantering får varje anmälan bara gälla en person för varje arrangemang. Sökande bereds plats i den ordning de anmält sig.

Observera att inbetalningen av avgifter för höstterminen går till på följande sätt:

1. Alla som sökt till arrangemang får besked om de kommer med eller inte.
2. Om du kommit med på ett arrangemang och ännu inte är medlem får du faktura på såväl medlemsavgiften som avgiften för arrangemanget. Avgifterna betalas snarast möjligt. Om du kommer med på flera arrangemang betalar du självfallet bara medlemsavgift i anslutning till den första fakturan.
3. Du som inte avser att söka till eller inte kommit med på något arrangemang är också välkommen som medlem. Vänligen hör av dig till kansliet, eller gå in på vår webbplats, så fakturerar vi medlemsavgiften.

Du som sökt till ett arrangemang behöver alltså inte betala medlemsavgiften förrän du fått besked om att du blivit antagen.

Fr. o. m. 2008 kräver Folkbildningsrådet att personnummer registreras på deltagare som deltar i folkbildningsverksamhet. Ange därför tydligt vid anmälan och inbetalning namn, personnummer, adress, telefonnummer och e-postadress. Om du angivit din e-postadress sänds kallelse, faktura och andra meddelanden till den, ej till postadressen.

Anmälan till arrangemang är bindande. Om du återtar anmälan senare än en vecka före kursstart betalar du 100 kronor i expeditionsavgift, efter kursstart full avgift.

Kostnader för litteratur, entréavgifter, tentamina och dylikt tillkommer. Akademibokhandeln, Mäster Samuelsgatan 32, har studeranderabatt på vissa kursböcker mot uppvisande av Senioruniversitetets deltagarkort/kallelse.

Mer information om

Tisdagsföreläsningar	på sidan 8
Föreläsningsserier	på sidan 9
Seminarie serie	på sidan 24
Vandringar och exkursioner	på sidan 25
Universitetskurser	på sidan 28
Studiecirklar	på sidan 35

Reservation för ändringar – anmäl därför din e-postadress!

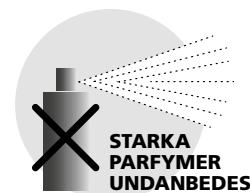
Om någon uppgift i denna katalog angående exempelvis datum, klockslag, lokal eller föreläsare behöver ändras, meddelas det till deltagarna per e-post. Vi vill gärna kunna nå dig, och det är därför angeläget att du uppger din e-postadress i samband med anmälan. Om du inte har uppgivit e-postadress meddelar vi per brev. Ändringarna kommer också att meddelas på vår webbplats: www.senioruniversitetet.se under rubriken *Aktuellt*.

Observera att vissa arrangemang kan komma att bli övertecknade – lämna därför in din anmälan snabbt. Men, om ett arrangemang inte får tillräckligt antal deltagare kan det ställas in.

Kom ihåg!
Vår webbplats
uppdateras hela
tiden med aktuell
information.

Frågor och svar

Här hittar du svar på några av de vanligaste frågorna.
Fler frågor och svar finns på www.senioruniversitetet.se

Anmälan

Hur anmäler jag mig till ett arrangemang?

Du kan antingen anmäla dig via vår hemsida eller genom att skicka in anmälningstalongen från denna kurskatalog. Observera att vi inte tar emot anmälningar per e-post eller telefon!

När får jag besked om jag har kommit med på önskat arrangemang?

Så snart vi har registrerat din anmälan får du besked om du har fått en plats eller står på reservplats. Vi får in flera tusen anmälningar de första dagarna varför det kan ta tid innan du får besked.

Kan jag anmäla mig endast till enstaka föreläsningar i en serie?

Nej, du anmäler dig till en hel serie, sedan avgör du själv vilka föreläsningar du vill gå på.

Reservplats

Jag har fått besked om reservplats. Vad betyder det och när kommer jag att få bekräftelse på att jag blivit antagen till arrangemanget?

Arrangemanget du anmält dig till är fullbokat och du har fått en reservplats och blivit placerad i kö. När det blir aktuellt, kommer en kallelse att skickas till dig med information om att du nu har fått plats på arrangemanget.

Hur kommer det sig att jag fått besked om reservplats trots att jag anmälde mig redan första dagen då kurskatalogen kom ut och/eller då hemsidan öppnades för anmälningar?

Det är stort tryck på många av våra arrangemang varför vissa av dem fort blir fullbokade. Samtliga anmälningar registreras från och med den 12 augusti, efter inkommet datum.

Hur kommer det sig att jag får besked om reservplats trots att det på hemsidan stod "Platser finns" då jag anmälde mig?

Då vi får in flera tusen anmälningar de första dagarna hinner vi inte registrera alla anmälningar på en gång. Det tar ett par veckor innan vi ligger i fas varför det råder eftersläpning på hemsidan och det ser ut som det finns platser kvar då det i själva verket är fullbokat.

Betalning/Fakturafrågor

Hur betalar jag?

Du betalar när du har fått en faktura per post eller e-post. **OBS! Invänta alltid faktura, betala inte in på annat sätt.** Kontakta oss gärna om du vill att vi skickar din faktura på nytt.

Kan jag med min faktura betala även avgifterna för min make/maka/väninna/granne osv?

Nej. Varje faktura är personlig och det går inte att betala arrangemangs- eller medlemsavgifter på någon annans faktura.

Jag har fått en e-faktura. Hur betalar jag den?

E-faktura är en elektronisk faktura, dvs en faktura som skickas till din e-postadress i stället för en pappersfaktura med post.

Fakturan ligger som en fil bifogad till e-postmeddelandet. Spara filen på din dator, öppna den och skriv sedan ut den. Nu kan du betala din faktura som vanligt, t. ex. på ditt närmaste bankkontor eller via din internetbank.

Jag har fått en e-faktura.

Måste jag betala den på internet?

Nej, du kan självklart betala din faktura på annat sätt, t. ex. på ditt närmaste bankkontor.

Jag kan inte öppna filen med e-fakturan. / Jag vill få en pappersfaktura istället.

Kontakta oss så skickar vi gärna en pappersfaktura till din hemadress.

Vad har Senioruniversitetet för bankgironummer?

Betalningar för våra arrangemang ska gå till Folkuniversitetets bankgironummer som är 5508-2721.

Vad har Senioruniversitetet för plusgironummer?

Vi har inte något plusgironummer. Alla betalningar för Senioruniversitetets arrangemang ska gå till Folkuniversitetets bankgironummer, se ovan.

Jag har aldrig fått min faktura, däremot skickades en kravfaktura till mig. Hur kommer det sig?

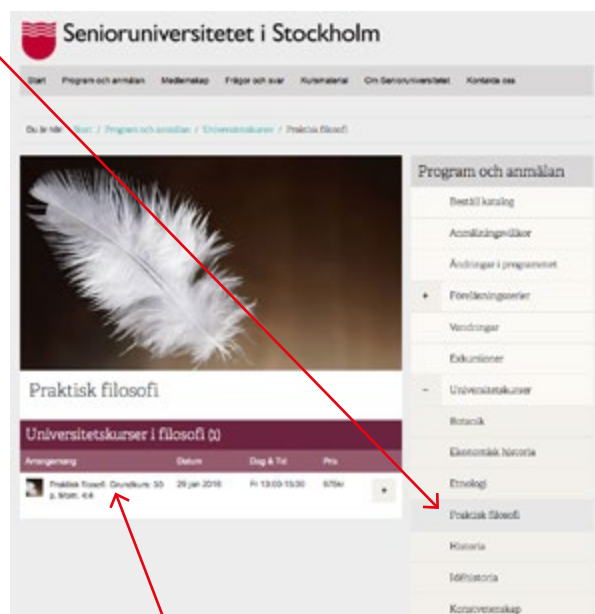
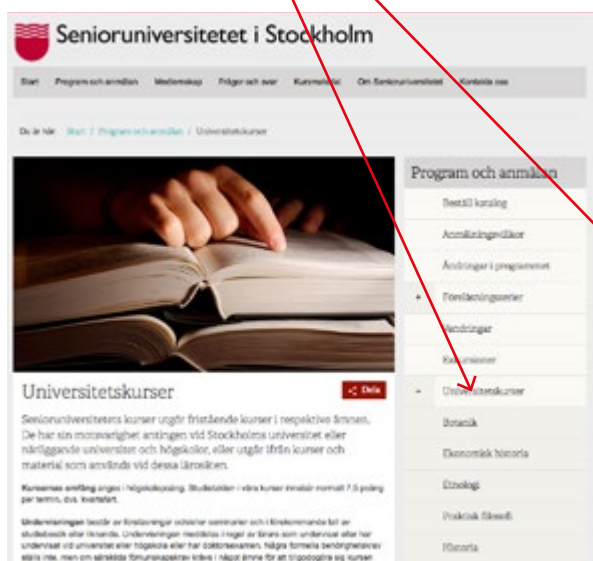
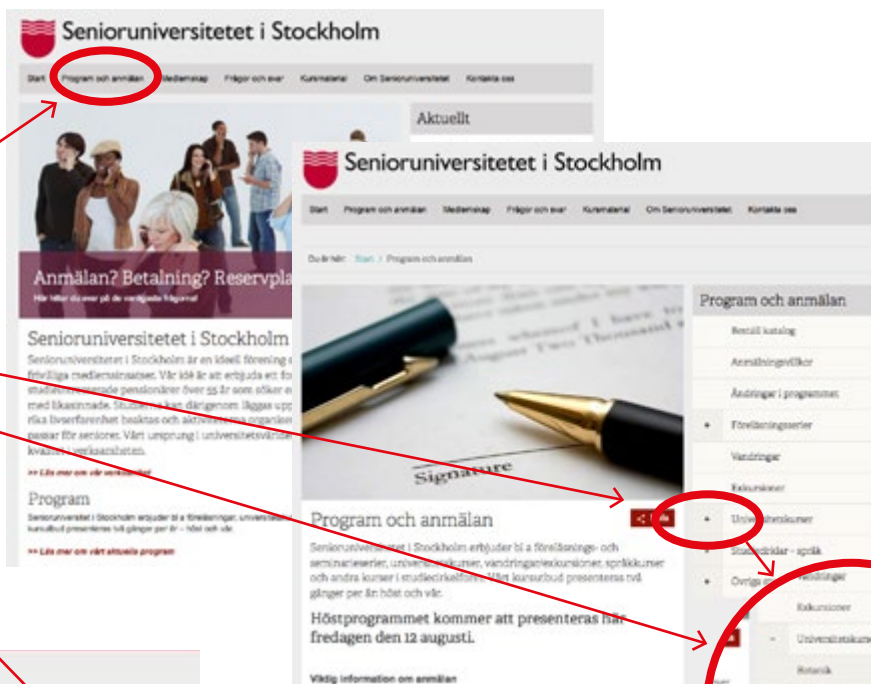
Detta kan bero på ett fel i e-postadressen som du angav vid anmälan. Din faktura kan också ha filtrerats som spam av din server eller ditt mailprogram. De flesta fakturorna skickas med e-post, men om de blir obetalda så skickas en påminnelsefaktura (kravfaktura) med vanlig post.

Så här anmäler du dig via hemsidan, www.senioruniversitetet.se

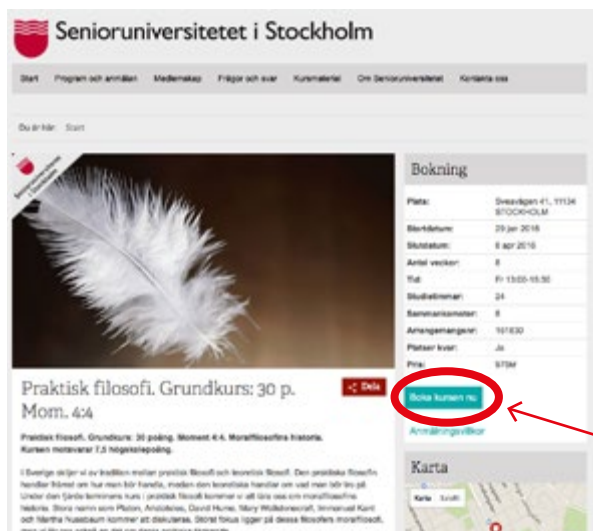
1 Klicka på Program och anmälan

2 Välj i menyn till höger, klicka på + för att se undermenyerna

3 Välj ämnesgrupp (eller ämne direkt)

4 Välj arrangemang

5 Boka

6 Fyll i Kursanmälan. Alla fält med * måste fyllas i.

Senioruniversitetet i Stockholm

Start Program och anmälan Medlemskap Frågor och svar Kursmaterial Om Senioruniversitetet Kontakta oss

Du är här: Start / Kursanmälan

Kursanmälan

Vad kul att du vill gå på kurs hos oss! Fyll i dina uppgifter nedan så kan vi boka in dig.

No Swedish Personnummer (social security number)?
Use the English booking form

Praktisk filosofi, Grundkurs: 30 p. Mom. 44
Datum: 20 jan 2016
Plats: Stockholm
Tid: Fr 13:00-15:30
Pris: 570kr

Vem ska delta?
För personnummer med * måste fyllas i.
Förnamn: _____
Efternamn * _____
Personnummer * _____
Adress * _____
CID _____
Postadress * _____
E-post * _____
Telefon * _____
Meddelande _____
Telefon kost 300

Hur vill du betala?
Faktura (Bokas med din faktura)

Vem betalar?
 Jag betalar
 Företaget betalar
 Annan person betalar

Jag godkänner anmälningsvillkoren *
 Ja tack! Skicka erbjudanden från Folkuniversitetet via

Boka kurs

7 Kryssa för rutan "Jag godkänner anmälningsvillkoren"

8 Klicka på "Boka kurs"

9 När anmälan skickats iväg får du en kvittens på att anmälan är klar. Bekräftelse på anmälan får du så snart vi behandlat din anmälan.

Senioruniversitetet i Stockholm

Start Program och anmälan Medlemskap Frågor och svar Kursmaterial Om Senioruniversitetet Kontakta oss

Du är här: Start / Kursanmälan

Tack för din anmälan

Vi skickar en bekräftelse med mer information till den adress du angav.

Med vänliga hälsningar
Folkuniversitetet

☞ Skriv ut kopiet av anmälan
☞ Tillbaka till kurs: Praktisk filosofi, Grundkurs, 30 poäng

Berätta för andra
☞ Twitter ☞ Dela på Facebook

Frågor eller funderingar?
Har du några frågor, kontakta gärna oss. Du hittar våra kontaktuppgifter under fliken "Hör från oss" på www.folkuniversitetet.se

Senioruniversitetet i Stockholm
Adress: Box 6276, 102 34 Stockholm
Stockholmsregion: Högskolan 1, 1 Stockholm
08-709 41 28 (mån-tors 9-15)
mailto:kontakt@senioruniversitetet.se

Föreläsningsserier

Starka parfymer undanbedes på samtliga föreläsningsserier.

Starka
parfymer
undanbedes

Tisdagsföreläsningar

Förmiddagsserie

27/9 Hur kroppen styr hjärnan

Föreläsare Mats Lekander, professor i hälso-psykologi, Karolinska institutet
Värd Britt Olofsdotter

4/10 Den hemliga trädgården

Föreläsare Ronny Ambjörnsson, professor em. i idéhistoria, Umeå universitet
Värd Crister Skoglund

11/10 Uppåkra – där saga blir sanning

Föreläsare Per Karsten, fil dr i arkeologi, musei-
chef Historiska museet, Lunds universitet
Värd Solbritt Benneth

18/10 Gener berättar om människans evolutionära historia

Föreläsare Mattias Jakobsson, professor i genetik, Uppsala universitet
Värd Ingvar Isfeldt

25/10 Drömmen om stormakten

– **Erik Dahlberghs Sverige**
Föreläsare Jonas Nordin, docent i historia, Kungliga biblioteket och Stockholms universitet
Värd Britt Olofsdotter

8/11 Det gudlösa folket

– **de postkristna svenskarna och religionen**
Föreläsare David Thurffjell, professor i religionsvetenskap, Södertörns högskola
Värd Crister Skoglund

15/11 Lekfull skönhet och radikal elegans – om det svenska konstglasets internationella genombrott

Föreläsare Nina Weibull, fil dr i konstvetenskap, tidigare 1:e intendent, Stockholms universitets konstsamlingar
Värd Lena Wollin

22/11 Den fantastiska matematiken till vardags: som verktyg, "hjälp-gumma", konst, språk, hantverk, fantasi – och en smula galenskap

Föreläsare Kristin Dahl, vetenskapsjournalist och dr hc, Umeå universitet
Värd Solbritt Benneth

29/11 Jordens komplexa klimat

– hur stor är människans påverkan?

Föreläsare Caroline Leck, professor i kemisk meteorologi, Stockholms universitet
Värd Ingvar Isfeldt

6/12 Tjuvnad, dråp och besinningslös blodtörst

– **om synen på varg i den svenska historien**
Föreläsare Karin Dirke, docent i idéhistoria, Stockholms universitet
Värd Lena Wollin

Tid Tio tisdagar kl. 11.00-12.00:

27/9–6/12, ej 1/11

Lokal Biografen Rigoletto, Kungsgatan 16

Avgift 600 kronor

Arrangemang nummer 100

Eftermiddagsserie

27/9 Klimatförändringar under 10 000 år och deras inverkan på historien

Föreläsare Fredrik Charpentier Ljungqvist, fil dr i historia, Stockholms universitet
Värd Catherine Dahlström

4/10 Drottningholms slottsteater 250 år – världens äldsta rokokomaskineri

Föreläsare Staffan Bengtsson, författare, tidigare chefredaktör för tidningen Form
Värd Tove Faye-Wevle

11/10 Berättelser om Europa – nygamla symboler för kosmopolitisk återfödelse

Föreläsare Johan Fornäs, professor i medie- och kommunikationsvetenskap, Södertörns högskola
Värd Catherine Dahlström

18/10 Religion som stöd eller börda? Syriska flyktingar i Turkiet

Föreläsare Andreas Önver Cetrez, universitetslektor i religionspsykologi, Uppsala universitet, biträdande direktör, Svenska forskningsinstitutet i Istanbul
Värd Britt Olofsdotter

25/10 Stilens munterhet

– Sara Lidmans dagböcker från Missenträsk

Föreläsare Annelie Bränström-Öhman, professor i litteraturvetenskap, Umeå universitet
Värd Catherine Dahlström

8/11 Från Big Bang till universums acceleration

Föreläsare Rahman Amanullah, fil dr i fysik, forskare, Stockholms universitet
Värd Ingvar Isfeldt

15/11 Är hunden hälsans bästa vän? Nya rön från forskningen

Föreläsare Tove Fall, docent i epidemiologi, Uppsala universitet
Värd Désirée Edmar

22/11 Om att vara detektiv för sydsamisk historia – samernas möte med nordmän i äldre tid

Föreläsare Inger Zachrisson, fil dr i arkeologi, tidigare första antikvarie, Statens historiska museum
Värd Tove Faye-Wevle

29/11 Läkemedel –från forskning till genetisk konkurrens

Föreläsare Mats Johansson, farm dr, gästlärare, Uppsala universitet
Värd Britt Olofsdotter

6/12 Profan religiositet

Föreläsare Inga Sanner, professor i idéhistoria, Stockholms universitet
Värd Catherine Dahlström

Tid Tio tisdagar kl. 13.30-14.30:

27/9 – 6/12, ej 1/11

Lokal Biografen Rigoletto, Kungsgatan 16

Avgift 600 kr

Arrangemang nummer 110

Föreläsningsserier

Litterära fredagar på Stora Henriksvik

Höstens föreläsningsserie tar upp prosa, poesi och dramatik från olika epoker. Målet är att ge fördjupade kunskaper om och insikter i litteratur i vid bemärkelse genom möten med företrädare för olika litterära genrer och verksamheter. Styrelsen har beslutat att vika ett antal platser för nya deltagare.

30/9 Isländsk poesi från järnåldern till internetåldern – en översättares perspektiv

Föreläsare John Swedenmark, redaktör och översättare

14/10 Hon illustrerade Pippi – om Ingrid Vang Nyman

Föreläsare Lena Törnqvist, bibliotekarie, författare

28/10 Kvinnlig vänskap i film och litteratur

Föreläsare Anna Vogel, akademiforskare, universitetslektor i svenska och flerspråkighet, Stockholms universitet

11/11 Molly, Tyson eller Trofast?

Om namn på våra sällskapsdjur förr och nu
Föreläsare Katharina Leibring, docent i nordiska språk, Uppsala universitet

25/11 Att spela teater för barn och unga

Föreläsare Niklas Hald, skådespelare, lektor, Stockholms dramatiska högskola

Programansvarig Gerda Johansson

Tid Fem fredagar kl. 10.15-12.00: 30/9 – 25/11

Lokal Stora Henriksvik, Långholmsmuren 21

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 120

Nutida afrikansk litteratur

Föreläsningarna behandlar fem subsahariska verk, samtliga publicerade efter år 2000. Två av författarna är kvinnor, tre är män. Tre språkområden (engelska, franska och portugisiska) samt västra, södra och östra Afrika representeras genom urvalet. Här belyses det samtida Afrika genom fem sinsemellan mycket olika författar-temperament. Dessutom kommer de väsentligaste skillnaderna mellan dessa författare och afrikanska författare ur tidigare generationer att belysas.

28/9 Ivan Vladislavic (Sydafrika): Snabbköpet Rastlös

12/10 Ana Paula Tavares (Angola): Salomes huvud

26/10 Alain Mabanckou (Kongo-Brazzaville): Slut på kritan

9/11 Shalija Patel (Kenya): Migritude

23/11 Teju Cole (Nigeria/USA): Öppen stad

Föreläsare Stephan Larsen, fil dr i litteraturvetenskap, Stockholms universitet

Programansvarig Gerda Johansson

Tid Fem onsdagar kl. 10.00-11.45: 28/9 – 23/11

Lokal Katasalen, ABF-huset, Sveavägen 41

Avgift 500 kr

Arrangemang nummer 130

Genusperspektiv på västerländska klassiker

Den feministiska litteraturforskningen inom den anglosaxiska forskningsvärlden kom igång på allvar under 1970-talet med klassiker som Kate Milletts *Sexual Politics* och senare Gilbert & Gubar's *A Literature of Their Own*, och nya perspektiv på litteraturen introducerades. För-

fattarskap som osynliggjorts i den traditionella, androcentriska litteraturforskningen lyftes fram och nya teman, motiv och utvecklingslinjer blev synliga. I och med denna livliga forskningsaktivitet kom genusperspektiv att etableras som en grundläggande aspekt av litteraturstudiet. Föreläsningsserien kommer att presentera vad det innebär att läsa litteratur med genusperspektiv – t. ex. vad som händer med texter som tillhör den etablerade västerländska kanon när de läses ur dessa perspektiv.

27/9 Litteraturhistorien och genus

Den klivna litteraturhistorien: litteraturhistorie-skrivning och makt, feministisk litteraturteori, att rätta till/komplettera den litteraturhistorie-skrivning som dominerat. Skandinaviskt 1880-tal: de kvinnliga debutanterna.

4/10 Tal, skrift, läsning

Vem får läsa, vem får skriva? Det utvidgade textbegreppet diskuteras: Vilken sorts texter har ansetts värdiga som föremål för forskning? Vad är en kvinnlig författare? Hur läser en kvinna?

18/10 Kropp, sexualitet, identitet 1

Sex i litteraturen: Vad fick skrivas, av vem? Bruk av pseudonymer. Vem fick läsa? Hur hanterar litteraturen identiteter, komplementär könsuppfattning, homosexualitetsbegreppet, norm och avvikelse?

25/10 Kropp, sexualitet, identitet 2

Sexualitet och identitet hos de kvinnliga modernisterna, självbiografiskt skrivande och ungdomslitteratur.

1/11 Kropp, sexualitet, identitet 3

Olika teman som återkommer genom kvinnornas litteraturhistoria: privat och offentlig, stad och landsbygd, hemmet och staden, klass och nation, gränser.

Föreläsare Anna Cavallin, doktorand i litteraturvetenskap, Stockholms universitet

Programansvarig Catherine Dahlström

Tid Fem tisdagar kl. 10.00-11.45:

27/9, 4/10, 18/10 – 1/11

Lokal Katasalen, ABF-huset, Sveavägen 41

Avgift 500 kr

Arrangemang nummer 140

Tyska romanklassiker

I tidskriften Athenäum (1798–1800) beskrivs Goethes roman Wilhelm Meisters läroår som en av samtidens tre dominerande tendenser – de två andra är Franska revolutionen och Fichtes Vetenskapslära. Medan franska och engelska 1800-talsförfattare ägnade sig åt individens möte med

samhället, använde tyskspråkiga författare romanen som ett sätt att via språket söka kontakt med världens inre natur och människans fantasiliv. Under sex tillfällen bekantar vi oss med några av den tyska romankonstens främsta företrädare.

8/11 J. W. von Goethe: Wilhelm Meisters läroår

Den tyska moderna romanen i dess urform.

Många har betecknat den som ”bildningsromanen”.

15/11 Novalis: Heinrich von Ofterdingen & J. W. von Goethe: Valfrändskap

Vad är den blå blomman? Kan kemiska förlopp symboliskt gestalta mänskliga relationer?

22/11 Rainer Maria Rilke: Malte Laurids Brigge

1800-talets avklingande nervkonst i möte med den gryende modernismen.

29/11 Franz Kafka: Slottet

I slottet upplöses logik, tid och rum och språket får en ny funktion – det visar gränserna för vårt förstånd.

6/12 Robert Musil: Mannen utan egenskaper

Den gamla världens fasta värden har upplösts. Människan står inför nya möjligheter, men kanske den värld som skulle kunna vara är intressantare än den värld som faktiskt är.

13/12 Peter Handke: Långsam hemkomst

Efter 1900-talets politiska, sociala och ekologiska katastrofer trevar sig berättaren fram mot en egen subjektiv sanning.

Föreläsare Roland Lysell, professor i litteraturvetenskap, Stockholms universitet

Programansvarig Catherine Dahlström

Tid Sex tisdagar kl. 10.00-11.45: 8/11 – 13/12

Lokal Katasalen, ABF-huset, Sveavägen 41

Avgift 550 kr

Arrangemang nummer 150

Hur bra kan man bli på språk? Om flerspråkighet och avancerat språkkunnande

Kan man lära sig att tala och skriva precis som en infödd? Vilka områden är det som bjuder störst motstånd när det gäller inläring av ett nytt språk? Hur fungerar språkanvändningen hos dem som har lärt sig två eller flera språk vid tidig ålder? Hur många språk kan man klara av att lära sig? Kring dessa och liknande frågor har det forskats i ett nyligen avslutat brett forskningsprogram som finansierats av Riksbankens Jubileumsfond – ”Avancerad andraspråksanvändning”. Några av forskarna i programmet lägger i serien fram frågeställningar och resultat som de har arbetat med.

26/9 Polyglotter – vilka är de och vad kännetecknar dem?

Polyglotter (personer som kan tala minst sex språk flytande) har hittills inte ägnats mycket utrymme i språkinlärningsforskning. Detta kan verka förvånande med tanke på att de ”excellerar” i att lära sig språk. Den kunskap som finns om polyglotter redovisas, med resultat från tio egna fallstudier.

Föreläsare Kenneth Hyltenstam, professor em. i tvåspråkighetsforskning, Stockholms universitet

3/10 Flerordsuttryck – en utmaning för språkinläraren

Att nå en hög nivå på ett nytt språk innebär bl. a. att lära sig hur man kombinerar ord till flerordsuttryck. Språket är fullt av till synes godtyckliga ordkombinationer – jämför t. ex. ”fatta ett beslut” med ”make a decision”. Frågan är hur lätt eller svårt det är att tillägna sig dessa uttryck.

Föreläsare Fanny Forsberg Lundell, docent i franska, Stockholms universitet

10/10 Talspråksmarkörer hos andraspråksanvändare

Att idiomatiskt använda ett främmande språks talspråksmarkörer (såsom alltså, ju, y’know eller I mean) är en utmaning för inläraren. Ofta används fel uttryck på fel plats, inget alls där det förväntas, eller för många av samma. Föreläsningen tar upp hur uttrycken brukas på olika inlärningsnivåer.

Föreläsare Lars Fant, professor em. i romanska språk, Stockholms universitet

17/10 Vad händer när man lär sig ett tredje eller fjärde språk?

Många människor kan fler än ett språk åtminstone på någon kunskapsnivå. Både modersmålet och andra språk spelar roll när man lär sig ett tredje eller fjärde språk eller ytterligare något. Föredraget belyser detta faktum med tanke på ordförrådets och grammatikens utveckling.

Föreläsare Camilla Bardel, professor i språkdidaktik, Stockholms universitet

24/10 ”Du är inte riktig svensk” – hur vi skapar olikhet på lika villkor

Många av oss har upplevt tillfällena då vi plötsligt och överraskat ”inser” att vår konversationspartner – som vi hela tiden trott vara infödd svensktalande – faktiskt är icke-infödd. I denna föreläsning diskuterar vi hur man kommer till insikt om olikhet på språklig basis.

Föreläsare Christopher Stroud, professor i tvåspråkighetsforskning, Stockholms universitet

31/10 Är det rimligt att jämföra tvåspråkigas språkbehärskning med enspråkigas?

Kan subtila, icke-inföddlika drag i vuxnas avancerade andraspråksbehärskning hänföras till in-

lärningsålder och hjärnans mognad, eller har vi istället att göra med oundvikliga effekter av tvåspråkighet? Är enspråkigas språkbehärskning ens en rimlig måttstock inom andraspråksforskningen?

Föreläsare Niclas Abrahamsson, professor i svenska som andraspråk, Stockholms universitet

Programansvarig Anita Kruckenberg
Tid Sex måndagar kl. 13.00–14.45: 26/9 – 31/10
Lokal Katasalen, ABF-huset, Sveavägen 41
Avgift 550 kr
Arrangemang nummer 160

Islam – kultur och politik genom tiderna

Föreläsningarna kräver inga förkunskaper men kan följas som en tematisk fördjupning av serien från hösten 2015. Islam är världens näst största religion med över en miljard beännare. För muslimer betyder religionen en världsbild och ett livsmönster som sätter sin prägel på vardagen. Religionen har också politisk betydelse. Mediernas nyheter innehåller skrämmande rapporter om våld i islams namn. Religionen utnyttjas för att skapa motsättningar och motivera terrorhandlingar. En rad av konflikter i dagens värld försvåras av religionens inflytande.

28/9 Muhammed och arabernas erövringar
Muhammeds förkunnelse under 600-talet samlade stammarna på Arabiska halvön till ett rike som snabbt expanderade i Nordafrika och Mellanöstern. Från år 750 till 1258 var kalifens Bagdad centrum för hela världens kultur och vetenskap.

5/10 Riktningar och rituella bud

Sunniter och shiiter skiljer sig något från varandra men skillnaderna betyder mest för identiteten. Koranen är islams heliga skrift. Texter om Muhammeds liv är också normerande. De fem pelarna sammanfattar regler för fromhetslivet.

12/10 Religionen i vardagslivet

Etiken kan sammanfattas i några överordnade ideal, men dessutom finns en rad konkreta bud och en omfattande signaletik, regler om mat och dryck, kläder och hår, sex och samlevnad, som markerar identitet och gemenskap.

19/10 Jämställdhet och samhällsfrågor

Förhållandet mellan könen diskuteras i alla religioner. Mellanöstern har sedan gammalt präglats av patriarkal struktur. Gamla traditioner präglar ännu många samhällen, men allt håller på att förändras. Jämställdhet och jämlikhet står i centrum av debatten.

26/10 Reformrörelser och politik

Under 1800-talet bidrog mötet med Västerlandet till reformrörelser, som kämpade mot både kolo-

nialmakterna och konservativa ledare. Moderniseringen utnyttjas av politiska ledare som lockar genom att utlova "sann islam" – och är beredda att använda våld.

2/11 Nutida strömningar

I dag är muslimer på väg i många avseenden. De är i rörelse till nya länder, nya tankar och nya former för religionens utövning. Det skapar motstånd och konflikter, som ibland leder till uppmärksammade våldshandlingar.

Föreläsare Christer Hedin, docent och universitetslektor i religionshistoria, Stockholms universitet

Programansvarig Anita Kruckenberg
Tid Sex onsdagar kl. 10.00-11.45: 28/9 – 2/11
Lokal Zetasalen, ABF-huset, Sveavägen 41
Avgift 550 kr
Arrangemang nummer 170

Senantikens romarrike – en spegel av idag?

Att Europeiska Unionen, skapad 1992 genom avtalet i Maastricht, skulle ha något gemensamt med senantikens romarrike är kanske inte uppenbart. Ändå höll sig romarriket med enhetlig valuta, dominerande språk och gemensam utrikespolitik under mer än femhundra år. Romarriket var allt annat än ett fredsprojekt. Snarare motsatsen. Trots det har dagens union mer än strukturella likheter med sin historiska föregångare. Formativa element i den europeiska historien, som hävdandet av en absolut monarki och etablerandet av en gemensam religion, är produkter av senantiken. Dessutom är många av de utmaningar som EU möter idag till sin natur identiska med dem som romarriket ställdes inför då.

5/10 En koloss på lerfötter – den europeiska unionen under senantiken

Föreläsningen belyser de kriser som senantikens Rom genomgick och drar paralleller till dagens destabiliserande element, vilka ändrat form men inte natur: flyktingströmmar, integrationsproblem och inflation.

Föreläsare Pontus Reimers, antikvetare, tidigare ansvarig för Antiken vid Nationalencyklopedin

19/10 Kejsarens nya städer – Trier, Konstantinopel och Ravenna

Roms politiska betydelse avtog under senantiken, och regeringsmakten flyttade närmare rikets gränser. Inom EU har medlemsstaternas huvudstäder förblivit betydelsefulla, men även här märks en centralisering fördelad på flera orter.
Föreläsare Izabella Donkow, antikvetare, Stockholms universitet & Kings College, London

2/11 Andlighetens förstatligande – från kejsarkult till den rätta tron

Föreläsningen belyser religionens plats i senantikens romarrike – från tidig romersk religiös tolerans, kejsarkulten som socialt kitt, det konfliktfyllda mötet med kristendomen till kristendomens politiska erkännande samt påföljande totala dominans.

Föreläsare Izabella Donkow

16/11 Gränser och gränslöshet – omvärldsproblem i romarriket och EU

Romarnas syn på omvärlden och dess resurser kännetecknades såväl av pragmatism som av en övertygelse om statens gudagivna rätt att krossa allt motstånd. På lång sikt blev utfallet miljöförstöring, skenande inflation och urholkning av centralmakten.

Föreläsare Pontus Reimers

30/11 Den romerska integrationens smältdegel

Det närmaste världen har kommit begreppet "världsmedborgare" var under senantiken. Hur lyckades romarna ena så många folkslag? På vilket sätt skiljde sig det senantika samhället i detta hänseende från dagens EU?

Föreläsare Izabella Donkow

14/12 Från "drömmen om Rom" till Romfördragen

Sedan Rom föll har många sett sig som rättmätiga arvtagare till imperiet, men först med avvisandet av våld som överstatligt bindemedel har en modern version av Europas första union tagit form.

Föreläsare Pontus Reimers

Programansvarig Catherine Dahlström
Tid Sex onsdagar kl. 10.00-11.45: varannan onsdag 5/10 – 14/12

Lokal Katasalen, ABF-huset, Sveavägen 41
Avgift 550 kr
Arrangemang nummer 180

USA inför presidentvalet

Den åttonde november 2016 väljs USA:s 45:e president. Kandidaternas valkampanjer äger rum i ett USA med växande inkomstskillnader, ökad misstro mot det politiska etablissemanget och bristande framtidstro. Det finns en utbredd frustration bland dem som har halkat efter och alltfler tvivlar på den amerikanska drömmen. Avståndet mellan Demokraterna och Republikanerna är större än någonsin och väljargrupperna blir alltmer fientliga mot varandra. På inrikespolitikens område skärps motsättningarna kring frågor om ekonomin, de växande klassklyftorna, invandringen och de etniska minoriteterna. Även

på utrikespolitikens område råder skilda uppfattningar om USA:s roll i världen. Sex USA-kännare ger sin syn på dagens situation.

29/9 Vad vill presidentkandidaterna?

Föreläsare Ginna Lindberg, utrikeschef på Ekot, Sveriges Radio, tidigare USA-korrespondent

6/10 Amerikanska val

Föreläsare Axel Hadenius, professor em. i statsvetenskap, Uppsala och Lunds universitet

13/10 Presidentsvalsdebatter i TV från Kennedy-Nixon till idag

Föreläsare Erik Åsard, professor em. i nordamerikastudier, tidigare föreståndare för Svenska institutet för nordamerikastudier (SINAS), Uppsala universitet

20/10 Säkerhet och försvar i supermakten USA

Föreläsare Katarina Engberg, fil dr i freds- och konfliktforskning, Uppsala universitet, säkerhetspolitisk expert

27/10 Vad har hänt med den amerikanska drömmen?

Föreläsare Frida Stranne, lektor i statsvetenskap vid Högskolan i Halmstad, forskare vid Svenska institutet för nordamerikastudier (SINAS), Uppsala universitet

3/11 Den nya ekonomiska världsordningen och USA

Föreläsare Stefan de Vylder, docent i nationalökonomi, författare

Programansvariga Cecilia Bäcklander och Christina Eidem

Tid Sex torsdagar kl. 10.00-11.45: 29/9 – 3/11

Lokal Zetasalen, ABF-huset, Sveavägen 41

Avgift 550 kr

Arrangemang nummer 190

Migration och integration

Det pågående flyktingmottagandet har ställt det svenska samhället inför nya påfrestningar. Vi upplever en mållkonflikt mellan vår empatiska vilja att ge en fristad till människor på flykt och de uppoffringar som måste ske. En annan mållkonflikt kan finnas mellan målet för vår säkerhet, som bl. a. är att värna vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter, och målet att integrera invandrarna.

I denna serie vill vi ta reda på vad som gäller för flyktingmottagandet i Sverige och i förhållande till andra länder.

7/11 Bakgrunden från 70-talet till idag

Från arbetskraftsinvandring till flyktingmottagande. Invandrings- och integrationspolitiken från 70-talet till idag, åtgärder och dess konsekvenser. Likheter och skillnader i förhållande till andra länders integrationspolitik. Vilka åtgärder behövs i nuvarande flyktingpolitik för en framgångsrik integration?

Föreläsare Peo Hansen, professor, Institutet för forskning om migration, etnicitet och samhälle, Linköpings universitet

14/11 Styrande regelverk i FN, EU och Sverige

Sverige har anslutit sig till FN:s flyktingkonvention och antagit lagar som styr flyktingmottagning, skyddsbehövande och asylsökande samtidigt som vi har att förhålla oss till solidaritetstanken inom EU. Hur kan Sverige och EU hantera flyktingströmmarna?

Föreläsare Rebecca Stern, docent i folkrätt, Uppsala universitet

21/11 Det svenska mottagningssystemet för flyktingar

Flyktingmottagning, bistånd och medborgarskap. Hur det svenska mottagningssystemet för flyktingar ser ut, ansvaret för alla som vistas i kommunen, rätten till medborgarskap och hur kommunerna gör för att ta sitt ansvar för flyktingar och ensamkommande flyktingbarn. Hur ser andra länders flyktingmottagande ut i förhållande till det svenska?

Föreläsare Jonas Krantz, sektionschef, Migrationsverket, Elisabeth Melin och Lotta Dahlerus, utredare, Sveriges kommuner och landsting

28/11 En gemensam värdegrund?

Vårt svenska samhälle präglas av tilltagande mångfald samtidigt som en gemensam värdegrund är ett mål för integrationspolitiken. Ett annat mål är att värna vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden. Hur ser då värderingar och värdeförändringar ut i de länder varifrån flyktingarna kommer?

Föreläsare Bi Puranen, generalsekreterare, World Values Survey, Institutet för framtidsstudier

5/12 Fungerar integrationspolitiken?

Integration ur statsvetenskapligt perspektiv. På vad sätt skiljer sig Sverige från andra länder?

Föreläsare Andreas Johansson Heinö, fil dr i statsvetenskap, Göteborgs universitet

12/12 Panelsamtal om mållkonflikter

I samtalet vill vi beskriva konsekvenserna av mållkonflikter som behandlats i föreläsningsserien. De ekonomiska konsekvenserna är uppenbara, men vilka blir de långsiktiga effekterna?

Hur påverkas samhällets stabilitet, den sociala sammanhållningen och den kulturella gemenskapen? Hur kan en långsiktig integration se ut? *Samtalsledare* Arne Jarrick, professor i historia, Stockholms universitet, Ludvig Beckman, professor i statsvetenskap, Stockholms universitet, Lars Calmfors, professor i internationell ekonomi, Stockholms universitet

Programansvariga Bo Irlblad, Ing-Marie Persson, Lars-Erik Salomonsson
Tid Sex måndagar kl. 10.00-11.45: 7/11 – 12/12
Lokal Katasalen, ABF-huset, Sveavägen 41
Avgift 550 kr
Arrangemang nummer 200

Folkhemsliv

Vad kännetecknade folkhemsepoken? Finns folkhemmet kvar idag? Föreläsningarna i serien Folkhemsliv handlar om det vardagsliv och de normer, ideal och vanor som tog form under den period vi kallar folkhemmet, välfärdsstaten eller den svenska modellen. Fokus ligger på människors förändrade levnadsvillkor mellan åren 1930 och 1980, och människors erfarenheter och upplevelser av dessa. Serien inleds med en föreläsning som riktar blicken mot folkhemmets framväxt och historiska situation. Därefter följer fyra tematiskt inriktade tillfällen som behandlar olika aspekter av folkhemmet. Avslutningsvis uppmärksammas kritiken mot folkhemmet och de olika sätt på vilka folkhemmet finns med i vår samtid.

26/9 Perspektiv på folkhemmet

Den inledande föreläsningen behandlar mer övergripande samhällsliga förutsättningar för folkhemmets framväxt och förändring.

3/10 Städer, stadsdelar, bostäder

Folkhemmet präglades av en stark urbanisering. Den andra föreläsningen tar upp den moderna stadens och bostadens gestaltning.

10/10 Ting, teknik, konsumtion

Såväl massproduktion som masskonsumtion förändrade människors levnadsmöjligheter. Föreläsningen lägger tonvikt på hur ting och teknik förändrade människors vardagsliv.

17/10 Hem, familj, fritidsliv

Föreläsningen behandlar folkhemmets hemideal samt tidens syn på familj, könsroller, barnuppfostran och fritidsliv.

24/10 Kropp, hygien, normalitet

Synen på hygien och kropp inverkar på många områden i folkhemsbygget. Här behandlas frågor

om vad som ansågs normalt och onormalt, rent och smutsigt, friskt och sjukt.

31/10 Folkhemmet efter folkhemmet

Den avslutande föreläsningen tar upp hur folkhemmet används i vår samtid. Då finner vi framställningar om den goda tiden, något som behöver omvandlas och en tid som utgör en kontrast till det goda samhället.

Föreläsare Klas Ramberg, fil dr i etnologi, Stockholms universitet

Programansvarig Ingela Karlsson
Tid Sex måndagar kl. 13.00-14.45:

26/9 – 31/10

Lokal Palmesalen, ABF-huset, Sveavägen 41
Avgift 550 kr

Arrangemang nummer 210

Kläderna, kroppen och samhället

Glöm inte kläderna! När samhällsvetenskaperna byggde upp teoretiska system om roller och normer i det sociala samspelet glömde man en viktig sak: Det är varelser med klädda kroppar som spelar med varandra.

I dagens forskning engagerar kläder och kropp många olika discipliner. Serien har ett etnologiskt och kulturhistoriskt perspektiv, och visar hur det som synes självklart och givet i själva verket har konstruerats i olika sociala sammanhang. Vi får också nutidsbetraktelser och teoretisk bakgrund.

29/9 Kroppen och samhället. Så skapas vår visuella identitet

6/10 Kläder och kommers. Varuteori och mode. Offer eller aktör?

13/10 Det folkliga idealet. Finns det folkdräkter?

20/10 Att klä nationen. Svenska dräkten, sverigedräkten och andra utopiska kläder

10/11 Det föreställda. Kläder för scen och film

17/11 Identitetslekar. Maskspel, maskerader, "cosplay" och "lajvare"

Föreläsare Ulla Brück, universitetslektor em., Stockholms universitet. Serien utgår från universitetskurser i etnologi och på Kulturvetarprogrammet.

Programansvarig Anders Yrgård

Tid Sex torsdagar kl. 13.00-14.45:

29/9, 6/10, 13/10, 20/10, 10/11 och 17/11.

Lokal Geovetenskapens hus, Stockholms universitet.

29/9 sal Y 23

6/10 sal Y 23

13/10 sal Y 22

20/10 sal Y 28

10/11 sal Y 23

17/11 sal Y 11

Vägvisning utsänds med e-post inför starten.

Avgift 550 kr

Arrangemang nummer 220

Den klassiska musikens former och uttrycksmedel

I höstens upplaga av denna serie tar musikinspiratören Måns Tengnér med oss till ett spännande urval av personligheter och historiska musikmiljöer – var och en med sina former, uttryck och yttre förutsättningar för det musikaliska skapandet.

Utgångspunkten är en serie fritt valda tonsättarporträtt. De spänner från medeltid till 1900-tal, med rikliga musikexempel och inblickar i de olika epokenas musikliv och synsätt.

9/11 Hildegard av Bingen och hennes tid

En visionär, pionjär och självständig tonsättare.

16/11 Josquin Desprez och hans tid

En magnifik virtuos, satiriker, stilbildare och Luthers idol.

23/11 Antonio Vivaldi och hans tid

Kallad den ”röde prästen”, mästerviolinist och äventyrlig operaimpressario.

30/11 Franz Schubert och hans tid

En sångens mästare bakom romantiska myter.

7/12 Edvard Grieg och hans tid

Ett musikaliskt uppvaknande och en motvillig nationalsymbol.

14/12 Jean Sibelius och hans tid

En firad och kritiserad nationalromantiker och modernist.

Föreläsare Måns Tengnér, musikvetare och musikjournalist

Programansvarig Monika Hammar Granberg

Tid Sex onsdagar kl. 10.00-11.45:

9/11 – 14/12

Lokal Zetasalen, ABF-huset, Sveavägen 41

Avgift 550 kr

Arrangemang nummer 230

Hasse & Tage – humoristiska humanister

Det nästan 30-åriga samarbetet mellan Hans Alfredsson och Tage Danielsson utgör en epok i svensk nöjeshistoria. Genom revyer, visor, böcker och filmer speglade och kommenterade de tidens stora samhällsförändringar på ett spexartat och skarpt satiriskt sätt men alltid med en grundläggande tro på humanism och godhet. Många av deras citat har blivit bevingade och många musiknummer och sketcher med artister som Monica Zetterlund, Martin Ljung, Gunnar Svensson, Gösta Ekman, Lena Nyman, Sonya Hedenbratt, Toots Thielemans och Birgitta Andersson är idag klassiker. Om Hasse & Tages digra produktion och stora betydelse för svensk kultur berättar fil dr Johanna Broman Åkesson, allt rikligt illustrerat med musik-, text- och bildexempel.

14/9 Lär oss ikväll

1955-62 t. ex. Spex, radiotjänst, Knäppupp, Gröna Hund

21/9 Kärlek har ändrat karaktär

1963-65 t. ex. Hålligång, Gula Hund, Att angöra en brygga

28/9 Längtans blomma är störst på håll

1966-69 t. ex. Å vilken härlig fred, Lådan, Spader Madame!

5/10 Men tiden går

1970-74 t. ex. 88-öresrevyn, Äppelkriget, Glaset i örat

12/10 Var blev ni av ljuva drömmar?

1975-78 t. ex. Släpp fångarna loss, det är vår!, Svea Hund, Picassos äventyr

19/10 Vi håller om varandra

1979-1985 t. ex. Under dubbelgöken, Fröken Fleggmans mustasch, Den enfaldige mördaren

Föreläsare Johanna Broman Åkesson, fil dr i musikvetenskap, Stockholms universitet

Programansvarig Bengt Etzler

Tid Sex onsdagar kl. 13.00-14.45: 14/9 – 19/10

Lokal Katasalen, ABF-huset, Sveavägen 41

Avgift 550 kr

Arrangemang nummer 240

Levande jazzhistoria – tidigare stilarter och nutida jazz

Detta är en fristående fortsättning på den föregående terminens serie om levande jazzhistoria. Musikern, orkesterledaren och estradören Ulf Johansson Werre spelar och exemplifierar själv från flygeln, med rösten och trombonen, spelar

skivor och förklarar musikens uppbyggnad samt diskuterar musikexemplen ur ett historiskt perspektiv. Ulf berättar, analyserar och kåserar även kring personligt upplevda fenomen inom jazz-historien.

Serien fokuserar på hur olika utvecklingslinjer och musikaliska arv kan spåras genom historien, såväl individuellt som orkestralt. Vilka ingredienser sammanbinder pre-jazzmusikaliska stilarter med nutida jazz och hur förvaltas traditionen i alla epoker däremellan? Vilka ingredienser har avklingat eller försvunnit och varför? Även bilateralt utbyte mellan jazzen och andra musikområden diskuteras och sätts i jazzhistoriskt perspektiv. Vid två tillfällen kommer Ulf att presentera en gäst där de musicerar och diskuterar skivexempel tillsammans.

4/10 Jazzens rytmik – hur började och hur utvecklas "The Swing Factor"?

11/10 Jazzmusikalisk form – tradition kontra förändring

18/10 Jazzmusikalisk melodik – från gospel till instrumental ekvilibrium

25/10 Improvisation – olika angreppsfilosofier

1/11 Arrangering kontra spontanitet – ett dilemma?

8/11 Finns det Jazzkvaliteter i pop, rock och klassiskt?

Föreläsare Ulf Johansson Werre, jazzmusiker och konstnärlig ledare

Programansvariga Bengt Etzler, Anita Kruckenberg

Tid Sex tisdagar kl. 10.00-11.45:

4/10 – 18/10, 1/11, 8/11

Lokal Zetasalen, ABF-huset, Sveavägen 41

Avgift 800 kr

Arrangemang nummer 250

Fördjupad förståelse av jazzmusik

Detta är en serie om musikens uppbyggnad för er som vill träna era sinnen för att förstå och uppfatta mer av musikens sköna värld. Under ledning av Ulf Johansson Werre får vi en introduktion till hur harmonier, form, melodi och rytmik samverkar till en musikalisk enhet. Vi lär oss hur orkesterns olika delar samarbetar under olika epoker och får också en inblick i grundläggande musikteori. Ulf illustrerar de olika momenten vid pianot och med andra instrument samt analyserar kompositioner och improvisationer från olika

musikgenrer. Antalet deltagare är begränsat till 25 personer.

Denna seminarierie äger rum på samma dagar som föreläsningsserien Levande jazz-historia men på eftermiddagar. Ibland innebär det fördjupningar av moment som behandlats i föreläsningsserien men eftersom den också utgår ifrån deltagarnas frågor och önskade diskussionsämnen går det inte att i förväg sätta rubriker på de enskilda kurstillfällena.

Föreläsare Ulf Johansson Werre, jazzmusiker och konstnärlig ledare

Programansvarig Bengt Etzler

Tid Fem tisdagar kl. 13.00-15.00:

4/10 – 18/10, 1/11, 8/11

Lokal Erlanderrummet, ABF-huset, Sveavägen 41

Avgift 500 kr

Arrangemang nummer 260

Bostadsfrågan då och nu – fakta och myter

Bostadsbyggande, brist på bostäder och avsaknaden av en bostadspolitik är frågor som diskuteras intensivt under de senaste åren. Ett flertal statliga utredningar samt partsinlagor från olika intressegrupper inom byggbranschen har presenterats fortlöpande. Frågan är hur det ursprungliga målet – bra bostäder för alla till rimlig kostnad – ska kunna uppnås. Idag står vi åter inför en akut bostadsbrist i nästan alla kommuner.

Föreläsningsserien beskriver problem och lösningar på bostadskriser från 1917 fram till idag. Vi blickar också framåt och belyser de allra senaste försöken att hitta lösningar på aktuella problem.

Varje föreläsningstillfälle har lagts upp som ett pass på tre timmar med en mellanliggande längre paus. Efter de två första inledningarna får deltagarna möjlighet att i mindre grupper diskutera de aktuella frågorna. Efter pausen följer ett tredje inlägg varefter föreläsningen avslutas med en sammanfattande diskussion över dagens tema.

29/9 Bostadspolitiken och bostadsbyggandet

– Svensk bostadspolitik och bostadsbyggande från 1917 fram till idag

Föreläsare Bengt Owe Birgersson, professor em. i statsvetenskap, tidigare statssekreterare i bostadsdepartementet och tidigare VD SABO

– Bostadspolitik och bostadsbyggande i våra nordiska grannländer

Föreläsare Bo Bengtsson, seniorprofessor i statsvetenskap, Institutet för bostads- och urbanforskning, Uppsala universitet

6/10 Den historiska utvecklingen

– Bostadsfrågan och funktionalisterna – den nya arkitekturen

Föreläsare Eva Rudberg, docent i arkitekturhistoria, Kungliga Tekniska högskolan, tidigare forskare vid Arkitekturmuseet

– KF:s arkitektkontors engagemang i bostadsfrågan

Föreläsare Lisa Brunnström, arkitekt SAR/MSA, universitetslektor i arkitekturens teori och historia, Chalmers tekniska högskola

– Satsning på teknikutveckling och rationellt byggande

Föreläsare Erik Stenberg, arkitekt SAR/MSA, universitetslektor i arkitektur, Kungliga Tekniska högskolan

13/10 God bostad i avsikt och verklighet

– Statlig normering, bostadskvalitet och finansiering

Föreläsare Eva Björklund, arkitekt SAR/MSA, tidigare avd. Bostadsstyrelsens tekniska byrå

– Bostadsbeståndets egenskaper och kvalitéer

Föreläsare Sonja Vidén, docent i arkitektur, tidigare BOOM-gruppen, Kungliga Tekniska högskolan

– Upprustning av miljonprogrammet – teknik, ekonomi och hyresgästdialog

Föreläsare Pelle Björklund, arkitekt SAR/MSA, VD Svenska bostäder

20/10 Vad kan forskningen bidra med?

– Boende och bostadspolitik i förändring

Föreläsare Bo Bengtsson, seniorprofessor i statsvetenskap, Institutet för bostads- och urbanforskning, Uppsala universitet

– Centrum för boendets arkitektur – Samarbetsorgan inom bostadsbranschen

Föreläsare Anna Braide Eriksson, arkitekt SAR/MSA, konstnärlig lektor, Chalmers tekniska högskola

– Akut bostadskris och dysfunktionella bostadsmarknader

Föreläsare Anders Lund Hansen, universitetslektor i kulturgeografi, Lunds universitet, CRUSH (Critical Urban Sustainability Hub)

27/10 Aktörerna på bostadsmarknaden

– Allmännyttan, bostadskooperationen, privata byggare, förvaltare och hyresgäströrelsen

Föreläsare Charlotte Axelsson, tidigare VD Svenska Bostäder och tidigare VD HSB Stockholm

– Kommunal bostadspolitik och bostadsförsörjning

Föreläsare Reigun Thune Hedström, arkitekt SAR/MSA, Reigun Konsult, tidigare stadsbyggnadschef i Upplands-Väsby

– Bostadsförsörjningens utmaningar på kort och lång sikt

Föreläsare via webbsändning Viktor Dahlberg, Magnus Jacobsson, Anette Johansson och Micael Nilsson, utredare på Boverket

10/11 Bostadsmarknaden idag

– Bostäder för alla – hur ska vi klara det?

Föreläsare Chris Österlund, finanschef SABO

– Så löser vi bostadskrisen

Föreläsare Lennart Weiss, kommersiell direktör Veidekke

– Är det fult att bygga fint?

Föreläsare Kjell Forshed, arkitekt SAR/MSA, Brunnberg & Forshed arkitektkontor

24/11 Bostäder och bostadsbyggande, seminarier i samarbete med Arkitektur- och Designcentrum (ArkDes) på Skeppsholmen

Detaljerat program meddelas senare på vår hemsida och innehåller nedanstående delar:

– Presentation av ArkDes aktuella bostadsutställning: *Bo. Nu. Då. Bostadsfrågor och svar under 99 år*. Dan Hallemar, arkitekt LAR/MSA, utställningscurator

– *Idékavalkad* – förslag på hur man skulle kunna lösa problem på bostadsmarknaden och skapa bättre framtida boendemiljöer

– *Paneldiskussion* om bostadsbyggande idag och i framtiden

Moderator Örjan Wikforss, arkitekt SAR/MSA, professor i projektkommunikation, KTH

Programansvariga Bengt Etzler, Tomas Lindencrona och Britt Olofsdotter

Tid Sex torsdagar kl. 13.00-16.00 (inkl. en längre paus) 29/9 – 27/10, 10/11 samt seminarier på ArkDes, Skeppsholmen den 24/11 kl. 13.00-17.00. Med reservation för ändringar.

Lokal Zetasalen, ABF-huset, Sveavägen 41, 1 tr.

Avgift 800 kr

Arrangemang nummer 270

Formhistoria

Staffan Bengtsson har sysslat med form och design i televisionen och i böcker och tidningar i ett par decennier. Som chefredaktör för tidskriften FORM och producent av tv-serien K-MÄRKET försökte han slå ett slag för de historiska perspektiven. Allt ekar av något annat! Formerna lever sitt eget liv, men vi behöver, som sagt, perspektiv. Det hoppas vi att hans föreläsning ska ge er i höst!

26/9 Det eviga designparet Funktion-Skönhet

Hur har det påverkat designproduktionen genom åren? Är "funktion" nödvändigtvis en mer håll-

bar/klokare utgångspunkt än ”skönhet” för det vi brukar kalla bra form?

3/10 Ta stolen!

Den eviga sittmöbeln som *alla* formgivare tror sig ha uppfunnit! Finns knappast en bättre ”produkt” för att vi ska förstå hur design egentligen föds och lever. Vi botaniseras genom åren och ser hur stolen som design genomgått den ena revolutionen efter den andra.

10/10 Form och färg

Genom designhistorien har *färg* varit en återkommande diskussion. Denna föreläsning berättar om färgsättningens betydelse. Vilka laddningar färg kan ha och hur både möbler och mode brottats med färg. Inte sällan handlar det om *mod* och *glädje*. En resa mellan kurbits och diskborstar.

17/10 Original eller kopia?

Finns något sådant som ”originalform” eller är allt ett ständigt pågående samtal mellan former och formgivare? Historien visar att det långt ifrån är enkelt att peka ut ”tjuvar” och ”bestulna”... Kanske inte ens Jonas Bohlins berömda betongstol var ett eget original?! Var Sven Lundhs möbler (Källemo) original medan Ingvar Kamprads möbler (IKEA) är en kopia...? Och vad betyder det i så fall för sådant som ”kvalitet”?

24/10 Hantverk!

Det var länge sedan den *handgjorda* formen älskades som idag. Alla vill plötsligt vara ”konsthantverkare”! Denna föreläsning följer handens väg i designhistorien och berättar om betydelsen av att lämna ”mänskliga avtryck” efter sig i produkterna. Konst, konsthantverk, design – kommunikationen mellan dessa kärll pågår för fullt.

31/10 Snyggt och fult

Den avslutande föreläsningen återknyter till den första. Denna gång diskuterar vi tillsammans, med utgångspunkt i tidigare föreläsningar, var just sådana kategorier som ”fult” och ”snyggt” betyder för oss som designkonsument och köpare. Ibland är det nästan förbjudet att tala om *smak* men inte här!

Föreläsare Staffan Bengtsson, TV-producent och designkritiker

Programansvarig Tove Faye-Wevle

Tid Sex måndagar kl. 10.00-11.45:

26/9 – 31/10

Lokal Katasalen, ABF-huset, Sveavägen 41

Avgift 700 kr

Arrangemang nummer 280

Historiska höjdare

Historiska museets samlingar innehåller drygt 10 miljoner föremål inom fälten arkeologi och kyrklig konsthistoria och har anor tillbaka till 1600-talet. I föreläsningsserien presenteras ett urval av dessa föremål från forntid och framåt tillsammans med deras spännande historier. Du får bland annat möta ett skelett som bytt både kön och namn, en leende älg, ett magnifikt glimrande krigsbyte med inventarienummer ett och en minnessköld över en mycket ung riddare. Du får också veta varför Sverige har så många välbevarade medeltida träskulpturer och vilka historiska referenser som finns i själva museibyggningens arkitektur. Serien består av tre föreläsningar och en avslutande visning av museets medeltidsutställning.

10/11 Spåren från forntiden

17/11 Världsligt och kyrkligt från tidigmodern tid

24/11 Den medeltida kyrkokonstens come back

1/12 Ett himmelrike i trä och sten. Visning på Historiska museet

Föreläsare och guide Pia Bengtsson Melin, fil dr i konstvetenskap, 1:e antikvarie för medeltid och kyrklig konst på Historiska museet

Programansvarig Catherine Dahlström

Tid Tre torsdagar kl. 15.00-16.30, samt visning i grupp 14.00-15.30 alt 15.30-17.00: 10/11 – 1/12

Lokal Palmesalen, ABF-huset, Sveavägen 41, Historiska museet, Narvavägen 13-17

Avgift 400 kr

Arrangemang nummer 290

Från Warhol till Haghghians

Ofta står vi frågande inför konstverk och hittar ingen ingång. Men i vår konstserie i höst får du guidning av duktiga föreläsare och ser med hjälp av dem mer i verken. Artipelag ställer ut Andy Warhol, på Millesgården ser vi skulpturparken och en utställning med Josef Frank kallad Mönster-Möbler-Måleri. Vi besöker Litografiska museet vid Sundby gård i Huddinge. Än en gång öppnar Herman Bergmans konstgjuteri sina dörrar för ett studiebesök och spännande nutida konst visas i Tensta konsthall. Serien avslutas på Kungliga Konsthögskolan.

Mer information om utställningarna och färdvägar finns på respektive utställares hemsidor. Högst 30 deltagare. Reservation för eventuella ändringar.

21/9 Artipelag Hålludden, Värmdö

Kung av popkonsten

Andy Warhol är en av 1900-talets mest betydelsefulla konstnärer och kanske den som har haft mest betydelse för popkonsten. Men utställningen Arvet efter Warhol försöker också visa hans stora inflytande på flera områden. Här får vi se verk som aldrig tidigare visats bl. a. ett fyrtiotal teckningar.

Föreläsare och guide Bo Nilsson, konsthallschef
Färdväg buss 474 från Slussen, byte i Gustavsborgs centrum till buss 468

28/9 Millesgården Lidingö

De välkända skulpturerna

Du har säkert redan sett Carl Milles verk men nu får du veta mer om konstnären och hans skapelser, om hans utländska verksamhet och uppbyggnaden av hans älskade Millesgård. I konsthallens stora sal finns en utställning med och om formgivaren och konstnären Josef Frank, där vi får se exempel på hans möbler, mönsterkollektion för Svenskt Tenn och eget måleri.

Föreläsare och guide Maria Wiberg, intendent
Färdväg T-bana till Ropsten, buss till Herserudsvägen 32, Lidingö

5/10 Litografiska museet, Huddinge

Från sten till konstverk

Lito betyder sten på grekiska och vi får följa hur man med denna urgamla metod mångfaldigar ett konstverk. Konstnären gör en sten för varje färg som ska ingå i den färdiga bilden. I utställningen ser vi många bilder ur museets omfattande samlingar. Obs tid kl. 15.00-16.30.

Föreläsare och guide Tommy Solum, museitekniker
Färdväg Pendeltåg till Huddinge station, buss 709 mot Länna, hållplats Sundby gård

12/10 och 13/10 Herman Bergmans

Konstgjuteri AB

Vi känner igen dem

Herman Bergmans konstgjuteri startades redan 1895 och här överförs fortfarande skickligt konstnärernas förebilder till konstverk. Många av dem kan vi glädjas åt i parker och torg som exempelvis Milles välkända Gud Fader i himmelsbågen, Nacka strand eller Näckens Polska i Uppsala. Observera att visningarna sker i halvgrupper kl. 17.30 till ca kl. 19.00.

Föreläsare och guider Leif Sjölin, vd och Tomas Broman, styrelseordförande Herman Bergmans Konstgjuteri AB
Färdväg T-bana Skogskyrkogården, Sandsborgsvägen 44, Enskede

19/10 Vernissage i Tensta Konsthall

Konst i många former

Vi får den stora förmånen att vara närvarande när Natascha Sadr Haghighians utställning öppnar i

Tensta konsthall. Hon använder olika konstformer bl.a. video, performance och installationer. Med rötter i Teheran är hon medlem i ett nätverk av kulturarbetare som protesterar mot de slavliknade arbetsförhållanden som drabbar de gästarbetare som uppför filialer till västerländska museer i Förenade Arabemiraten.

Föreläsare Maria Lind/Hedvig Wiezell, konsthallschef

Färdväg Tensta Konsthall Taxingeväg 10, T-bana Tensta

26/10 Kungliga Konsthögskolan

Konst i dag och i morgon

Konstserien slutar med ett besök på Konsthögskolan där någon ur ledningen berättar om dess historia och redogör för de olika utbildningarna. Vi får besöka ateljéer och verkstäder och därefter delta i en gemensam diskussion. Enkel förtäring till självkostnadspris. Observera att besöket börjar kl. 14.00 och avslutas ca kl. 16.00.

Föreläsare någon ur skolledningen
Guide Åsa Andersson, forskningskoordinator
Färdväg Buss 65, Flaggmansvägen 1, Skeppsholmen

Programansvariga Tove Faye-Wevle och Elisabet Tjernlund

Tid Sex onsdagar kl. 13.30-15.00: 21/9 – 26/10
Litografiska museet 5/10 kl. 15.00-16.30,
Herman Bergmans Konstgjuteri 12/10 och 13/10 kl. 17.30-19.00,
Konsthögskolan 26/10 kl. 14.00-16.00, ca
Avgift 800 kr. Vissa entréer tillkommer
Arrangemang nummer 300

I museernas värld

Det finns hundratals museer i Sverige. De flesta drivs direkt eller indirekt med bidrag från stat eller kommun. Ett fåtal lever på inträdesavgifter och privata donationer.

Vad är det som gör ett museum till ett museum och vad är de alla till för egentligen? Det är frågor som blivit aktuella, inte minst genom den statliga museiutredningens kontroversiella analyser och förslag.

Vi ska diskutera dessa och andra frågor i en programserie som består av en inledande föreläsning och fyra besök på museer i Stockholms-trakten. På vart och ett får vi en grundlig visning och därefter ett samtal med museichefen.

De fyra museerna är sinsemellan mycket olika vad gäller uppdrag och storlek. Alla arbetar på olika sätt med att vårda och utveckla samlingarna samtidigt som de producerar utställningar och andra program.

Serien ska vara lärorik och tankeväckande och

ge inblickar i museernas värld, vilka problem man brottas med och hur man ser på framtiden.

I kursavgiften ingår alla inträdesavgifter, liksom bussresan till Skokloster den 5/10. Där ingår också eftermiddagskaffe.

Antalet deltagare är begränsat till 25 personer.

28/9 Museet – för framtiden eller samtiden?

En introduktion till museernas världar.

Föreläsare Eva Silvé, fil dr i etnologi

5/10 Skoklosters slott och museum

En världsunik, välbevarad byggnad från 1600-talet med storartade samlingar. Bussen avgår från Vasagatan 11 kl. 12.30. Beräknad hemkomst ca kl. 17.00

Föreläsare Museichef Rebecka Enhörning

12/10 Armémuseum

Riddargatan 13

Krig, vapen, erövringar, förluster och död. Men också vardagsliv, överlevnad och nya kunskaper. En specialutställning diskuterar meningen med museiverksamhet i ett brett perspektiv.

Föreläsare Museichef Eva-Sofi Ernst

19/10 Thielska Galleriet.

Sjötullsbacken 6-8, Djurgården

Bankiren Ernest Thiel skapade ett fantastiskt hem med en konstsamling utan motstycke. Ett museum som ställer frågor om konst och tid. Buss 69 stannar strax intill.

Föreläsare Museichef Patrik Steorn

26/10 Medelhavsmuseum

Fredsgatan 2

Egyptiska mumier, grekiska vaser, romerska gravskulpturer och en storartad samling arkeologiska fynd från Cypern. Allt visas, modernt och livfullt i en gammal banklokal.

Föreläsare Museichef Christian Mühlenbock

Programansvarig Erik Janson

Tid & lokal Fem onsdagar 28/9 – 26/10:

28/9 föreläsning kl. 14.00-15.45, Palmesalen, ABF-huset, Sveavägen 41. Studiebesöken på respektive museum sker på angiven dag kl 14.00. (OBS! Buss till Skokloster avgår kl 12.30 den 5/10 från Vasagatan 11)

Avgift 800 kr

Arrangemang nummer 310

Spännande konstmöten på museerna

Konst eller konsthantverk? Den frågan ställs vi inför i Nationalmuseums utställning Design i Kulturhuset som inleder höstens visningar. Vi ser också utställningar med textil, skulptur och måleri. Maria Adlercreutzs gripande textilkonst visas på Thielska Galleriet. Waldemarsudde

presenterar äldre s.k. salongsmåleri. Tove Janssons konst lyfts fram på Millesgården och vi slutar visningarna på Moderna museet som för första gången ställer ut den omtalade tyske skulptören Thomas Schutte.

Mer information finns på museernas hemsidor. Välj dag, tid och arrangemangsnummer efter schemat här bredvid.

OBS. Av administrativa skäl är det inte tillåtet att boka flera tider. Du riskerar i så fall att förlora din plats.

1. Nationalmuseum på Kulturhuset Kroppen som tema

På plan 4 i Kulturhuset visas nyskapande konsthantverk i gränslandet mellan konst och konsthantverk. Det gemensamma temat är kroppen och ett tiotal nutida konsthantverkare har arbetat med textil, glas, keramik, metall och också använt musik och ljusinstallationer.

Föreläsare Helén Hallgren Archer, intendent, Göran Ståhle, fil mag

2. Thielska Galleriet

Maria Adlercreutz på hemmaplan

Hennes far var konstnären Akke Kumlien som var intendent på galleriet och där växte Maria Adlercreutz upp. Nu visas där en retrospektiv utställning med hennes mest intressanta och engagerande textilier. Global solidaritet, kvinnors vardag och bilder från hennes eget liv är återkommande motiv i hennes konst.

Föreläsare Göran Ståhle, fil mag, Cecilia Gottfridsson, fil kand

3. Prins Eugens Waldemarsudde

Konst för dåtidens salong – och idag

Vad är s.k. salongsmåleri? Någon har definierat det som "konst som inte bryter mot reglerna". Här återfinns flera av 1800-talets mästare som Julius Kronberg, Anders Zorn, Carl Larsson, Jenny Nyström m. fl. På Waldemarsudde får vi se stora äldre målningar med berättande innehåll men också samtida konstnärer i dialog med salongsmålarna. Vi ser även en retrospektiv utställning med verk av Cecilia Edefalk.

Föreläsare Göran Ståhle, fil mag, Staffan Redin, konstnär

4. Millesgården Inte bara Mumin

Tove Jansson var verkligen inte bara Muminmaman utan framför allt en framstående konstnär. Det har Millesgården tagit fasta på och visar nu stora delar av hennes konstnärskap med surrealistiskt måleri från det tidiga 30-talet till den senare tidens mer abstrakta bilder.

Föreläsare Karin Olsson, fil kand, Cecilia Gottfridsson fil kand

5. Moderna Museet

Skulptör Thomas Schutte

Idag räknas Schutte som en av de mest tongivande konstnärerna i sin generation i Tyskland. Han presenteras i en stor utställning för första gången på Moderna museet med skulpturer, installationer, modeller men också med teckningar och akvareller.

Föreläsare Göran Stähle, fil mag/Staffan Redin, konstnär

Konstnärlig ledare Helén Hallgren Archer

Programansvarig Tove Faye-Wevle

Avgift 850 kr

Reservation för eventuella ändringar som i så fall publiceras på Senioruniversitetets hemsida.

Tid Fem onsdagar 19/10 – 26/10, 9/11 – 23/11:

kl. 11.15-12.45 *Arrangemang nummer* 320

kl. 13.30-15.00 *Arrangemang nummer* 330

kl. 15.15-16.45 *Arrangemang nummer* 340

Tid Fem torsdagar 20/10 – 27/10, 10-11 – 24/11:

kl. 11.15-12.45 *Arrangemang nummer* 350

kl. 13.30-15.00 *Arrangemang nummer* 360

kl. 15.15-16.45 *Arrangemang nummer* 370

Tid Fem fredagar 21/10 – 28/10, 11/11 – 25/11:

kl. 11.15-12.45 *Arrangemang nummer* 380

kl. 13.30-15.00 *Arrangemang nummer* 390

Ett livsviktigt vatten

Vatten är människans viktigaste livsmedel. Denna serie handlar om några valda delar av vattnets betydelse för människan men också de problem som berör vattnets koppling till människans livssituation såsom vattenbrist, översvämningar, vatten för livsmedel, vattenkvalitetsproblem samt din egen brunn och avloppshantering. När och varför är vattnet bra ibland och andra gånger farligt eller förstörande? Vattenfrågorna diskuteras både lokalt och globalt.

Serien vänder sig till alla som vill veta mer om vårt vatten och särskilt dricksvatten och det behövs ingen teknisk förkunskap för att förstå seriens innehåll.

9/11 Jordens vattenresurser

Vattnets kretslopp d.v.s. sambandet mellan nederbörd, avdunstning, grundvattenbildning och ytvatten. Sötvattnets regionala fördelning. Dricksvatten och sanitet på landsbygden, i staden, i utvecklings- och i industrialiserade länder. Vattnets kvantitet och kvalitet.

Föreläsare Anders Nordström, universitetslektor i naturgeografi, Stockholms universitet

16/11 Vatten för våra grödor

Jordens befolkning ökar. Vatten behövs för livsmedelsproduktion, industrier, energi och i hushållet. Hur kan vi hantera vattenkonkurrensen? Vi diskuterar hur vattnet kan räcka till att skapa mat till alla människor med beaktande att befolkningen växer i antal och samtidigt förändras klimatet.

Föreläsare Anders Nordström

23/11 Vattenanvändningen i Sverige

Industrier, vattenkraften, jordbruket och tätorterna använder vårt sötvatten. Räcker vattnet i Sverige till? Vi fördjupar oss i dricksvattenhanteringen med vattenkvalitet, reningsbehov, renings teknik och dricksvattenjuridik. Vi diskuterar risker i vattenhanteringen idag och i ett framtida klimat.

Föreläsare Anders Nordström

30/11 Kommunal avloppshantering

Vad är avlopp, vad finns i avloppsvattnet? Vilka krav finns på avloppsrening (juridik)? Vilka reningsmetoder används idag samt vilka kan behövas i framtiden? Hur påverkar avloppet recipienterna? Hur ska vi hantera restprodukterna från avloppsbehandlingen?

Föreläsare Anders Nordström

7/12 "Enskilda avlopp" d.v.s. fastighetens ansvar att behandla det egna avloppet

Krav på fastighetsägare och kommun kopplade till enskilda avlopp. Hur ska fastighetens mark se ut för att lösa avloppshantering inom fastigheten? Jordarter, jordmäktigheter styr valet av avloppshantering. Avloppshanteringslösningar (infiltration, markbädd och minireningsverk etc.).

Föreläsare Åke Delteus, kvartärgeolog, Geo Markservice AB

14/12 Dricksvattenförsörjning med egen brunn och vattenplanering i Sverige

Vem ansvarar för dricksvattnets kvalitet när man använder egen brunn och vilka kvalitetsvärden bör man då nyttja? Kan man rena vattnet? Finns det risk att brunnsvattnet tar slut? Saltvatteninträngning? Behöver Sverige vattenplanering på kommunal nivå?

Föreläsare Anders Nordström

Programansvarig Anita Kruckenberg

Tid Sex onsdagar kl. 13.00-14.45:

9/11 – 14/12

Lokal Katasalen, ABF-huset, Sveavägen 41

Avgift 550 kr

Arrangemang nummer 600

Stjärnornas födelse, liv och död

Man behöver inte särskilda kunskaper i matematik eller fysik för att följa höstens serie om stjärnornas utveckling. En etablerad teori finns som beskriver hur stjärnor fungerar, varför de är så olika och har så olika livstider; hur de skapar energi och hur den kemiska sammansättningen i Vintergatan långsamt förändras – det kosmiska kretsloppet. Vi beskriver också stjärnornas dramatiska slut som planetariska nebulosor, supernovor och de kvarlämnade resterna: svarta hål, neutronstjärnor och vita dvärgar.

6/10 Uppkomsten av stjärnor och planetsystem

Föreläsare Alexis Brandeker, docent, Stockholms universitet

13/10 Hur funkade stjärnorna?

Föreläsare Gösta Gahm, professor em. Stockholms universitet

20/10 Stjärnjättar och deras vindar

Föreläsare Sofia Ramstedt, forskare, Uppsala universitet

27/10 Vad lär oss den levande himlen om stjärnornas våldsamma död?

Föreläsare Anders Nyholm, doktorand, Stockholms universitet

3/11 Vad blir kvar? Och hur förändras Vintergatan med tiden?

Föreläsare Bengt Gustafsson, professor em. Uppsala universitet

Programansvarig Gösta Gahm

Tid Fem torsdagar kl. 13.00-14.45:

6/10 – 3/11

Lokal Palmesalen, ABF-huset, Sveavägen 41

Avgift 500 kr

Arrangemang nummer 610

Vardag utan farliga kemikalier 1(2)

Kadmium i mat och kvicksilver i fisk. Nya metaller i tändare och bilar. Klorerat, bromerat, fluorerat. Nanopartiklar invaderar kroppen. Akrylamid bildas när vi tillagar maten. Läke-medelsrester dyker upp i vårt dricksvatten. Hormonstörande ämnen påverkar vår fortplantning. Hur mycket ska vi stå ut med av gamla problem och nya hot? Går det att få en "giftfri miljö" som riksdagens miljömål talar om, eller är det bara en önskedröm? Varför reagerar vi så sent och bygger fast oss så lätt med olika kemikalier?

Serien fortsätter vårterminen 2017 med sex ytterligare föreläsningar.

7/11 Giftfri vardag – utopi eller verklig chans?

Produktionen av kemikalier har ökat konstant sedan andra världskriget och starkt bidragit till utvecklingen av världsekonomin och den kraftigt ökande materiella välfärden i världen. Att producera och använda kemikalier orsakar dock även svåra hälso- och miljöproblem. Vi får ingen hållbar kemikalieanvändning om vi fortsätter som hittills. Vi vet för lite om alla de kemikalier som redan används och sprids över världen. Det svenska miljömålet "Giftfri miljö" har hög ambitionsnivå, men det blir svårt att nå alla delmålen till år 2020. *Föreläsare* Jan Hammar, strategisk rådgivare, Kemikalieinspektionen

14/11 Samhällets kapplöpning med sina miljöproblem

Det tar tid för oss att förstå att ett kemiskt ämne kan bli ett problem. Övergödningen av våra sjöar (kväve och fosfor) och den storskaliga försurningen (svaveldioxid och koldioxid) är exempel. Vidden av problemen uppdagades först på 1960-talet då mycket av skadan redan skett. Det handlar inte bara om att mäta och veta, utan också om makt och etik. Miljöpolitiken är ett svårskött pastorat där politiker och olika forskare finns på olika nivåer. Vårt vetande växer, men vetenskapen har sina gränser. Ibland vill vi inte göra vad vi kan, och ibland kan vi inte göra vad vi vill. *Föreläsare* Lars J Lundgren, docent i historia

21/11 Kadmium i maten skadar våra kroppar

Åkermarken kan bli oanvändbar för matproduktion på sikt om inte kadmiumtillförseln minskar. Kadmium kommer med luft, berggrund och gödselmedel. Metallen bör förbjudas som komponent i produkter av alla de slag. Kadmium skadar i första hand njurarna. Det här har vi vetat sedan 1940-talet, men fortfarande är det tillåtet att använda metallen i bl. a. batterier.

Föreläsare Agneta Åkesson, docent i miljömedicin och nutritionsepidemiologi, Karolinska institutet

28/11 Nya metaller hotar oss – ska vi vinna kapplöpningen?

De gamla metallerna har vi någon sorts grepp om. Men de nya, som platina, palladium, germanium och indium vet vi mycket lite om. Ändå använder vi dem för fullt – i sådant som elektronik, tandvårdsmaterial och katalysatorer. Ska de "nya" metallerna bli framtidens stora miljö- och hälsoproblem? Eller kan vi vinna kapplöpningen? Hur gör man risk- och farlighetsbedömningar? *Föreläsare* Gunnar Nordberg, professor em. i miljömedicin, Umeå universitet

5/12 Sill är okej – strömming kräver kostråd

Halterna av DDT och PCB har minskat kontinuerligt i Östersjöns fisk sedan 1970-talet. Men

halten av dioxiner har slutat minska. Detta äventyrar miljömålet om en giftfri miljö och hotar det svenska Östersjöfisket. Nedfall från atmosfären är den viktigaste förklaringen. Därför krävs ett ökat paneuropeiskt samarbete.

Föreläsare Karin Wiberg, professor i organisk miljökemikemi och ekotoxikologi, Sveriges lantbruksuniversitet

Det är helt okej att äta sill från västkusten, men för strömmingen från Östersjön finns det särskilda kostråd. Strömming innehåller mer organiska miljögifter än sill, bland annat dioxiner. Inom EU finns det gränsvärden för dioxiner i livsmedel som gör att en stor del av den feta Östersjöfisken inte går att exportera. Men i Sverige får vi äta Östersjöströmmingen med dioxiner och allt. Tål vi svenskar mera miljögifter än andra?

Föreläsare Emma Halldin Ankarberg, fil dr i miljötoxikologi, Livsmedelsverket

12/12 Bekämpningsmedel på villovägar

Inga kemiska bekämpningsmedel är helt ofarliga, även om de som används idag är skonsammare än preparaten var förr. Men de nya är mer vattenlösliga än de gamla, och det ökar risken för att de försvinner från åkern och hamnar i vattendrag och grundvatten. Hur ska vi klara en mer intensiv produktion av mat och energigrödor och samtidigt hålla det livsviktiga vattnet rent från bekämpningsmedel? Hur mycket kan man tillåta att ett livsmedel innehåller av ett visst bekämpningsmedel?

Föreläsare Jenny Kreuger, fil dr och föreståndare för Kompetenscentrum för kemiska bekämpningsmedel, Sveriges lantbruksuniversitet

Larmen om resthalter av bekämpningsmedel i vår mat kommer med jämna mellanrum, men hur vanligt är det egentligen med resthalter? Är resthalter farligt och vad innebär gränsvärden?

Gränsvärden ska vara säkra, men experterna är inte alltid överens om hur säkerheten ska garanteras. Dessutom tar man hänsyn till vad som är praktiskt möjligt att åstadkomma i jordbruket.

Föreläsare Astrid Mårtensson, hortonom och riskvärderare, Livsmedelsverket

Programansvarig Britt Olofsdotter

Tid Sex måndagar kl. 13.00-14.45:

7/11 – 12/12

Lokal Palmesalen, ABF-huset, Sveavägen 41

Avgift 550 kr

Arrangemang nummer 620

Matematik – lekfullt, vackert, användbart

När datorerna gjorde sitt intåg efter andra världskriget fanns det domedagsprofeter som menade att det skulle innebära slutet för matematiken. Men datorerna signalerade inte matematikens död lika lite som teleskopen ledde till astronomins undergång. Det datorerna främst har betytt är att man numera kan räkna ut saker som man inte kunde förut.

Matematik handlar mer om idéer, gissningar, fantasier än om att räkna. Den är därmed en synnerligen kreativ vetenskap, full av till synes märkliga idéer som nästan alltid, förr eller senare, kommer till användning.

Ett exempel på en sådan fantasiprodukt skapades av matematiker på 1800-talet, när de insåg att Euklides tvåtusenåriga geometri inte längre var den enda. Därmed uppstod en helt ny geometri, den icke-euklidiska geometrin, som sedan låg till grund för Albert Einsteins relativitetsteori, där han införde begreppet det krökta rummet.

7/11 Att bevisa det omöjliga

När en matematiker säger att något är omöjligt, så menar hen just att det är omöjligt och inte bara väldigt svårt, vilket vi till vardags oftast tycks mena. Men hur bevisar man att något är omöjligt?

Föreläsare Svante Linusson, professor i matematik, institutionen för matematik, Kungliga Tekniska högskolan

14/11 Om raka vägar på jorden och mycket stora trianglar

Vad betyder ”rakt”? Hur passar det ihop med att jorden är rund? Om varför kortaste vägen till USA går nästan via Nordpolen och varför stora trianglar inte beter sig som vi förväntar oss. Och om varför Albert Einstein behövde ny geometri till allmänna relativitetsteorin.

Föreläsare Katharina Radermacher, doktorand i matematik, Kungliga Tekniska högskolan

21/11 Onyttig matematik?

Via en vandring längs grafteorins kanter och hörn når vi till slut en fixpunkt och till en mer än hundra år gammal sats, som fick en viktig tillämpning för cirka 20 år sedan. En tillämpning som man då för tiden knappast kunde drömma om.

Föreläsare Clas Löfwall, professor em. i matematik, Stockholms universitet

28/11 Jakten på ungdomens källa eller Varför Gilgamesh borde ha studerat matematik

Varför åldras vi? Hur kan något gammalt generera något ungt? Vi kombinerar matematisk modellering och experimentellt arbete för att

förklara mekanismen bakom åldrande och för-
yngning. Detta kan få stor betydelse för att före-
bygga, diagnostisera och behandla ålders-
relaterade sjukdomar.

Föreläsare Marija Cvijovic, docent i bio-
matematik, Göteborgs universitet

5/12 Kryptomaskinen Enigma och RSA-kryptering

Under andra världskriget användes den berömda
Enigma-maskinen. En kryptering som fungerar
eftersom sändare och mottagare har samma
krypteringsnyckel för att koda och avkoda ett
meddelande. Men liknande skulle vara svårt att
organisera för nätets miljarder användare av
bl. a. banktjänster.

Föreläsare Björn Bergstrand, forskningsingenjör
vid Matematiska institutionen, Stockholms
universitet

Programansvarig Kristin Dahl

Tid Fem måndagar kl. 13.00–14.45: 7/11 – 5/12

Lokal Katasalen, ABF-huset, Sveavägen 41

Avgift 500 kr

Arrangemang nummer 630

Starka
parfyer
undanbedes

Seminarieserie

Natt och aska: Förintelsens litteraturer

Flera av de som överlevde Förintelsen har i litte-
rär form vittnat om sina upplevelser. De romaner
och dikter som skrevs är samtidigt historiska
dokument och litteratur.

Denna serie kommer att både undersöka de
teoretiska förutsättningarna för den litteratur
som benämns som "Förintelselitteratur" och
närmläsa några viktiga författarskap. Det gäller
både "vittnesförfattare" som Primo Levi, Imre
Kertész, Robert Antelme etc. och författare som i
litterär form gestaltat Förintelsen. Även författare
som räknar sig som efterlevande till överlevare
eller förövare, de så kallade andra och tredje
generationerna, kommer ges utrymme. I slutet av
serien kommer dessutom skandinaviska författare
som skrivit om Förintelsen att diskuteras.
Seminarieserien är en del av ett pågående arbete
att författa en lärobok i ämnet och seminarierna
kommer att växa fram parallellt med forskningen
och boken.

Max 16 deltagare.

Litteratur Litteraturlista finns tillgänglig
på www.senioruniversitetet.se under kurs-
beskrivningen

Seminarieledare Daniel Pedersen, forskare i
litteraturvetenskap, Stockholms universitet

Programansvarig Catherine Dahlström

Tid Fem onsdagar kl. 17.30-19.15:

start 28/9

Lokal Hagagatan 1, rum Heidelberg

Avgift 500 kr

Arrangemang nummer 650

Vandringar och exkursioner

Kulturhistoriska vandringar på nedre Norrmalm och i Vasastan

På 50-talet utplånades nästan totalt tre århundradens bebyggelse i gamla Klara. Stadens centrala delar avfolkades. Idag försöker man göra cityområdet till en levande stadsdel igen.

– *Stora Barnhuset* kom till 1624 för att härberga tiggare och ”tidstjuvar”. Det ägde bestånd i 250 år innan verksamheten flyttades till Norrtullsgatan.

– Området kring *Norra Bantorget*, förknippat med arbetarrörelsens historia.

– *Sabbatsbergsområdet*, från mitten av 1700-talet uppsamlingsplats för Stockholms allra fattigaste befolkning, men också träffpunkt för dem som hade råd att dricka brunn.

– *Observatorielunden*, ”kunskapens kvarter”, Stockholms tilltänkta motsvarighet till Quartier Latin.

I tre vandringar under ledning av Berit Dahlström, får vi ta del av dessa trakters kulturhistoria. Före varje vandring beskriver hon i en föreläsning det område som skall besökas.

Vandring 1:

Från det gamla Klara till det nya

Samling på Mynttorget

Vandring 2:

Från Stora Barnhuset till

Sabbatsbergsområdet

Samling utanför Norra Latin, Drottninggatan 71B

Vandring 3:

Från Adolf Fredriks kyrkogård till Blå Tornet

Samling utanför Adolf Fredriks kyrkogård, Sveavägen/Adolf Fredriks kyrkogata

Föreläsare/Ciceron Berit Dahlström, socionom och stockholmskännare

Kontaktperson Karin Javelin

Lokal Utsikten, Rehmsgatan 20, 6 tr

Avgift 600 kr

Tid Sex tisdagar – förmiddag

Föreläsningar kl. 10.00-11.45: 20/9, 18/10, 1/11

Vandringar kl. 10.00-12.15: 27/9, 25/10, 8/11

Arrangemang nummer 700

Tid Sex onsdagar – förmiddag

Föreläsningar kl. 10.00-11.45: 28/9, 26/10, 2/11

Vandringar kl. 10.00-12.15: 12/10, 9/11, 16/11

Arrangemang nummer 710

Tid Sex onsdagar – eftermiddag

Föreläsningar kl. 13.00-14.45: 21/9, 5/10, 19/10

Vandringar kl. 13.00-15.15: 28/9, 12/10, 26/10

Arrangemang nummer 720

Konstvandringar

Under höstens tre konstvandringar tittar vi närmare på konst och arkitektur kring Kungliga Tekniska högskolan och innerstadens vackra bankpalats samt i en stadsdel i omvandling, Liljeholmskajen. Guider är Marie Andersson och Eva Palmqvist från Konstvandringar Stockholm.

6/10 Konst och arkitektur kring

Kungliga Tekniska högskolan

1917 invigdes KTH, ritad av Erik Lallerstedt. Redan från början fanns konstnärlig utformning med i planeringen, som detaljelement på fasader, konstverk inne i byggnaderna eller fristående föremål på de öppna gårdarna. Denna tradition med hög kvalitet på arkitekturen och inköp av moderna konstverk fortgår än idag.

Mötesplats Industribrunnen, KTH, Valhallavägen

13/10 Bankpalatsens konst och arkitektur

I slutet av 1800-talet försköts Sveriges finanscentrum från Gamla Stan till nedre Norrmalm. Genom att uppföra imponerande byggnader med detaljrika fasader kunde bankerna visa att här finns både resurser och världsvana, styrka och säkerhet. Det här är en vandring inriktad på arkitektur och bankhistoria där vi lär oss att tyda fasadernas budskap från svunna tider.

Mötesplats Gustav Adolfs torg, utanför UD

20/10 Konst och arkitektur kring Liljeholmskajen

Vid Liljeholmskajen byggs det för fullt och en helt ny stadsdel har nu börjat ta form. Under vandringen tittar vi närmare på arkitekturen, gestaltningen av det offentliga rummet i form av torg, lekpark och gaturum samt många av de nya konstverk som alla har tillkommit under de senaste åren.

Mötesplats Liljeholmsstorget, skulpturen ”Sländan”, nära Tvärbanans hållplats

Föreläsare/guide Marie Andersson, konstpedagog, Eva Palmqvist, konstvetare och konstpedagog
Programansvarig Kersti Thornéus

Avgift 450 kr

Tid Tre torsdagar 6/10, 13/10, 20/10

kl. 10.00-11.30 *Arrangemang nummer* 730

kl. 13.00-14.30 *Arrangemang nummer* 740

Tätortsnära natur Bostäder eller grönområden – en klassisk konflikt

Det finns i Stockholmsregionen många exempel på naturområden som varit föremål för exploateringsplaner av olika slag, men som i sista stund blivit "räddade" och avsatta som naturskyddsområden. Även idag förs en intensiv debatt om vissa områden ska förbli grönområden eller tas i anspråk för annat. Efterfrågan på bostadsmark är stor, samtidigt som insikten om de tätortsnära grönområdenas betydelse för rekreation, friluftsliv och folkhälsa ökat. De valda exkursionsområdena är, eller har varit, föremål för markanvändningskonflikter.

13/9 Kultur, natur och hälsa

Föreläsare Töres Theorell, professor em., Stressforskningsinstitutet, Stockholms universitet

14/9 Synen på grönytorna i en tid av expansion och bostadsbrist

Hur resonerar Stockholms stad och andra kommuner i regionen?

Föreläsare Lennart Tonell, universitetslektor, Samhällsplanerarprogrammet, Stockholms universitet

20/9 Råstasjön – strandskyddet starkare än vad politikerna tror

Eftermiddagsexkursion till fots runt Råstasjön, Sundbyberg. Ett stort bostadsprojekt har godkänts i flera instanser men stoppades nyligen av Mark- och miljööverdomstolen då planerna inkräktade på strandskyddsområdet.

27/9 Tyresta – urskogen som var nära att avverkas

Heldagsexkursion i ett av södra Sveriges största urskogsområden bara 20 km från Stockholms centrum. Från avverkningshot på 1920-talet till nationalpark 1993. Hur gick det till?

Exkursionsledare båda exkursionerna Bo Eknert, fil lic, bio-geovetare, Stockholms universitet
Programansvarig Anders Yrgård, anders.yrgard@hotmail.com
Tid Två föreläsningar, den 13/9 och 14/9, kl. 10.00-11.45.

Två exkursioner, den 20/9 (eftermiddag) och 27/9 (heldag). Samlingsplats och tid meddelas i samband med introduktionen. Räkna med 2-4 timmar på plats + resor till och från området.
Lokal Geovetenskapens hus, Stockholms universitet. Sal meddelas via e-post inför starten, liksom samlingsplats för exkursioner.
Tillgänglighet Exkursionsområdena kan nås med SL-trafiken. I fält rör vi oss till fots på grusgångar och småkuperade skogsstigar. Kortare

avvikelser på obanad skogsmark kan förekomma. Individuell matsäck eller, i förekommande fall, måltid på närbelägen servering. Fälthögtalare medföres, men vi förfogar ej över hörslina.

Gruppstorlek: Max 25 deltagare

Återkommande arrangemang Strävan är att programrubriken ska återkomma följande termin med nya exkursionsmål.

Avgift 900 kr

Arrangemang nummer 750

Bland rösen och fornåkrar – 2000 år med svenska bönder

Hur kan vi spåra och rekonstruera vårt historiska bondelandskap? När uppstod byar, och hur utvecklades dessa? Lantmäterikartor tillsammans med de fysiska spåren efter husgrunder, fägor, fornåkrar m.m. är ett kulturarv, som berättar om livet och samhällets förändring under 2000 år. Den historiskgeografiska forskningens teori, metoder, källmaterial och kunskapsläge presenteras.

I fält tolkar vi landskapet och kulturarvet i ett historiskt geografiskt perspektiv och besöker bl. a. en geometriskt reglerad radby med ursprung i medeltiden.

14/9 Hur studerar vi landskap i "historiskt geografiskt perspektiv"?

15/9 Vad vet vi om järnålderns och medeltidens agrara landskap?

21/9 Vad berättar de historiska lantmäterikartorna? Studiebesök på Riksarkivet i Arninge

Föreläsningar och studiebesök Bengt Windelhed, fil dr i kulturgeografi, lektor em., Södertörns högskola

22/9 Bönder formade landskapet. Historiskt geografiskt perspektiv på lämningar i det agrara landskapet

Heldagsexkursion med abonnerad buss i det historiska landskapet i Stockholms norra omgivning.

Exkursionsledning Bengt Windelhed och Anders Yrgård, fil lic i naturgeografi, Stockholms universitet

Programansvarig Anders Yrgård, anders.yrgard@hotmail.com

Tid Föreläsningar den 14 och 15/9 kl. 13.00-14.45. Studiebesök den 21/9 kl. 13.00-16.00.

Exkursion heldag den 22/9, klockslag meddelas.

Lokal Föreläsningar i Geovetenskapens hus, Stockholms universitet. Sal och vägvisning meddelas via e-post, liksom samlingsplats och färdväg för exkursionen.

Avgift 975 kr inkl. exkursionsbuss

Arrangemang nummer 760

Återkommande arrangemang Strävan är att temat ska återkomma med nya exkursionsmål i annan del av Stockholm-Mälardalen.

Exkursion med övernattnig

Landskapet berättar

Om dessa landskap kunde tala! I tider med allvarliga kriser i samhällsutvecklingen, har storskaliga tekniska ingrepp åstadkommit bestående förändringar i landskapsbilden på Närkeslätten. Visserligen har det mångmiljonåriga naturlandskapet, och dess tillgångar, spelat människan i händerna, men till vilket pris? Hur ska vi i dagens och framtidens landskapsbild hantera ett 100 m högt, rykande avfallsberg, som vi besöker 2016, respektive följderna av Sveriges största sjösänkning, som vi besöker vid ett senare tillfälle?

Kvarntorpshögen – turistattraktion och tickande miljöbomb

Med oljeutvinningen på 1940-talet, i krigets skugga, massakrerades en idyllisk bondebygd till ett rykande och svavelosande industrilandskap, som bestod ända in på 1960-talet. Varför just i Kvarntorp och hur gick det till?

I dag utgör det allt grönare industriminnet en viktig tillgång för besöksnäringen. Men över områdets vattenspeglar, golfbanor, industriminnet och vandringsleder ruvar den 100 meter mäktiga Kvarntorpshögen, ett monument bestående av 40 000 000 m³ skifferaska, den största avfallsdeponin i sitt slag i Sverige, och som årligen lockar tusentals besökare. På toppen, bland rykande marksprickor och ”Konst på hög”, har besökaren utsikt över halva Närke.

Vad ska vi ta oss till med högen och dess 700-gradiga innehåll? Är den uranhaltiga deponin en tillgång eller en belastning?

På väg till Kvarntorp uppmärksammas spillrorna av Kalklinbanan, en gång ett av världens främsta industriminnet, som under nästan ett halvsekel transporterade kalksten från Forsby vid Hjälmaren till Köping.

Praktisk information

I Avgiften (3450 kr) ingår följande:

- Förberedande föreläsningar och visst exkursionsmaterial
- Alla bussresor Stockholm – exkursionsområdet t.o.r.
- Logi i dubbelrum i Örebro (Scandic, gångavstånd till centrum)
- Frukostbuffé på hotellet dag 2 och 3
- Förbeställd, gemensam middag på hotellet dag 1 och 2
- Förbeställd, gemensam lunch dag 1, 2 och 3.
- Genomgång på plats av miljösituationen och guidning i området
- Vid behov tillgång till transport upp och ned på Kvarntorpshögen
- Guidning ”Konst på hög”
- Entré och visning av Stenbruksmuséet och Yxhult AB:s kontorsbyggnad med säregen konst och inredning.

Tillkommer Ev enkelrumstillägg 1.040 kr/två nätter samt enklare kaffepauser

Antal deltagare Max 30

Exkursionsledare/guider Anders Yrgård, fil lic i naturgeografi, Stockholms universitet. Lektor Mattias Bäckström och medarbetare, Örebro universitet. Anders Fasth, gallerist och initiativtagare till ”Konst på hög”. Museiguide.

Programansvarig Anders Yrgård

Tid Förberedande föreläsningar i Stockholm den 21/9 och 28/9 kl. 10.00-11.45 (onsdagar). Exkursion med övernattnig 3-5/10 (må-on).

Avgift 3450 kr i delat dubbelrum

Tillgänglighet Plana grusstigar och industrimark. Transport upp på Kvarntorpshögen. Toppområdets unika konstillationer på jämn markyta med påtagliga nivåskillnader. Fälthögtalare medföres, dock ej tillgång till teleslinga.

OBS! Sista anmälningsdag 22/8.

Arrangemang nummer 770

Starka
parfyer
undanbedes

Universitetskurser

Starka
parfyer
undanbedes

Anmälan Ny anmälan krävs varje termin. För deltagare i flerterminkurser tillämpas förtursanmälan.

Nya deltagare kan ansluta sig till en pågående flerterminkurs.

Lokalerna är handikappanpassade om ej annat anges. Med hänsyn till många allergiker undanbedes starka parfyer.

Kontaktperson för universitetskurser är Ingela Karlsson, tfn 070-654 05 95
ingela.karlsson1@gmail.com

Senioruniversitetets kurser utgör fristående kurser i respektive ämnen. De har sin motsvarighet antingen vid Stockholms universitet eller närliggande universitet och högskolor, eller utgår ifrån kurser och material som används vid dessa lärosäten. Kursernas omfattning anges i högskolepoäng. Studietakten innebär normalt motsvarande 7,5 poäng per termin, d.v.s. kvartsfart.

Undervisningen består av föreläsningar och/eller seminarier och i förekommande fall av studiebesök eller liknande. Undervisningen meddelas i regel av lärare som undervisar eller har undervisat vid universitet eller högskola eller har doktorsexamen. Några formella behörighetskrav ställs inte, men om särskilda förkunskaper krävs i något ämne för att tillgodogöra sig kursen anges detta särskilt.

Tentamensprov kan anordnas för dem som så önskar. Intyg om godkänt prov lämnas. Obs! Dessa intyg kan inte användas vid ansökan till universitet och högskolor. Våra kurser är inte poänggivande.

Kostnader för litteratur och entréavgifter tillkommer. Akademi-bokhandeln, Mäster Samuelsgatan 32, har studeranderabatt på vissa kursböcker mot uppvisande av Senioruniversitetets kallelse.

Nyhet!

Avgiftsfri föreläsning:

Studieteknik – Konsten att lära

Tisdag 20/9 kl. 10.00-12.30 i Zetasalen, ABF-huset, erbjuder vi alla som har anmält sig till universitetskurserna en avgiftsfri föreläsning med temat "Studieteknik – Konsten att lära".

Föreläsare: Niklas Ericsson.

Anmälan görs till kansliet på e-post: kansliet@senioruniversitetet.se

Ekonomisk historia Från Homo Sapiens sapiens till the Economic Man

Grundkurs: 30 poäng. Moment 3:4.

Momentet motsvarar 7,5 högskolepoäng.

Ekonomisk historia är ämnet där dagens frågor om arbetskrisen, de svältande i överflödssamhället och teknikutvecklingens närmast lagbundna fortskridande mot allt mäktigare maskiner i människornas tjänst ges sina historiska paralleller och förklaringar.

30-poängskursen i ekonomisk historia går nu in på sin tredje termin. Efter att i de föregående två delkurserna ha format en bred kunskap om den ekonomisk-historiska utvecklingen griper vi oss här an frågan om hur denna historia har förstått i sin samtid. Från persernas förakt för grekernas lögn på marknaden vandrar vi ända fram till dagens ekonomiska tänkande där marknaden tänks som en frihetens garant i världen. På vägen stöter vi på frågor om varför välstånd uppstår, och vilket välstånd som räknas som ekonomiskt under olika tider. Termin fyra ägnas en fördjupning inom olika ekonomisk-historiska forskningstraditioner.

Nya deltagare är välkomna.

Litteratur Litteraturlista finns tillgänglig på www.senioruniversitetet.se under kursbeskrivningen

Kursledare Daniel Berg, doktorand i ekonomisk historia, Stockholms universitet, daniel.berg@ekohist.su.se

Tid Åtta onsdagar kl. 10.00-12.30:
28/9 – 16/11

Lokal Palmesalen, ABF-huset, Sveavägen 41
Avgift 975 kr
Arrangemang nummer 800

Praktisk filosofi Argumentationsanalys

Grundkurs: 30 poäng. Moment 1:4.

Momentet motsvarar 7,5 högskolepoäng.

I Sverige skiljer vi av tradition mellan praktisk och teoretisk filosofi. Den praktiska filosofin handlar främst om hur man bör handla, medan den teoretiska handlar om vad man bör tro på.

Första terminens kurs i praktisk filosofi heter ”Argumentationsanalys”. Syftet är att reda ut vad som kännetecknar ett bra argument och få fördjupade färdigheter i att argumentera, liksom att känna igen och undvika vanliga argumentationsmisstag.

Mer specifikt kommer vi att gå igenom vilka argument för ett påstående som utgör goda skäl

för att tro på påståendet, skillnaden mellan hållbarhet och relevans hos ett argument, samt vad en dold premis är för något. Betänk att ett argument kan verka övertygande på de som hör det även om det är dåligt och tvärtom. I den här kursen lär vi oss skilja på just bra och dåliga argument.

Vi går också igenom den viktiga skillnaden mellan normativa påståenden och faktapåståenden, liksom teorier om vad sanning och kunskap är, och vanliga typer av definitioner.

Litteratur Litteraturlista finns tillgänglig på www.senioruniversitetet.se under kursbeskrivningen

Kursledare Åsa Burman, fil dr, Stockholms universitet, asa.burman@philosophy.su.se och Olle Torpman, fil dr, Stockholms universitet, olle.torpman@philosophy.su.se

Tid Åtta fredagar kl. 13.00-15.30:
7/10 – 25/11

Lokal Katasalen, ABF-huset, Sveavägen 41
Avgift 975 kr
Arrangemang nummer 810

Praktisk filosofi Miljöetik

Fristående kurs: 7,5 poäng.

”Miljöetik” är kortfattat en tillämpning av etiken på miljöns område. Etik kan kort sägas vara studiet av normer och värderingar, om vad som är rätt/fel respektive bra/dåligt. Miljön som tillämpningsområde innefattar en uppsjö av specifika problemområden, såsom hur människor behandlar djur, utarmar skogar, bidrar till global uppvärmning, och utfiskning av haven och så vidare. Dessa är också de områden kring vilka vi i denna kurs ska ställa oss etiska frågor: Vad är rätt/fel att göra åt dem? Vi kommer också att diskutera olika miljöcentrerade moralteorier, samt sätt på vilka moralteorierna kan utvärderas: Vilken moralteori är egentligen den mest rimliga? Och hur ska vi gå till väga för att fatta vettiga miljöbeslut under rådande osäkerhet?

Litteratur Litteraturlista finns tillgänglig på www.senioruniversitetet.se under kursbeskrivningen

Kursledare Olle Torpman, fil dr, Stockholms universitet, olle.torpman@philosophy.su.se
Tid Åtta fredagar kl. 9.30-12.00:
30/9 – 14/10, 28/10 – 11/11, 25/11, 2/12

Lokal Utsikten, Rehnsgatan 20, 6 tr
Avgift 975 kr
Arrangemang nummer 820

Historia Från antiken till medeltiden

Grundkurs: 30 poäng. Moment 1:4.

Momentet motsvarar 7,5 högskolepoäng.

Historia handlar om människor förr – hur de försörjde sig, hur de tänkte och hur de bar sig åt mot varandra. Ämnesbredden är stor, både i tid och rum. Synsätten är många. Genom att studera historia kan du bättre förstå och kunnigare diskutera det som händer i dagens samhälle, här i Sverige och i världen. Det kritiska tänkandet genomsyrar utbildningen och ökar din förmåga att självständigt ta ställning till historiska problem och förklaringar. Här får du möjligheter att tänka om! Undervisningen består av föreläsningar, seminarier och ett museibesök.

Under den första terminens studier kommer vi att se hur de första mänskliga samhällena skapas i och med övergången till jordbruk och hur de utvecklas till högcivilisationer. Vi följer den mänskliga utvecklingen genom antiken Grekland och Rom fram till den europeiska medeltiden och den katolska kyrkans utbredning. Vi får inblickar i såväl vardagsliv som storpolitik under resans gång. Tonvikten ligger på Europas historia.

Litteratur Litteraturlista finns tillgänglig på www.senioruniversitetet.se under kursbeskrivningen

Kursledare Niklas Ericsson, fil dr, Stockholms universitet, 070-731 19 48, niklas.ericsson@historiker.se

Tid Åtta torsdagar kl. 9.30-12.00:
15/9, 22/9, 6/10, 13/10 (halvgrupp),
20/10 (halvgrupp), 27/10 (museibesök), 10/11,
17/11 (halvgrupp), 24/11 (halvgrupp), 1/12
Lokal Palmesalen, ABF-huset, Sveavägen 41
Avgift 975 kr, kostnad för kompendium tillkommer

Arrangemang nummer 830

Historia Lagar, domstolar och brottslingar i Sveriges historia 1200-2000

Fristående kurs: 15 poäng. Moment 1:2.

Momentet motsvarar 7,5 högskolepoäng.

Kursen handlar om rättshistoria i Sverige från 1200-talet fram till våra dagars Sverige med utblickar till övriga Europa för att förstå den svenska rättsutvecklingen.

På många sätt är förändringen av rättskipningen en spegling av samhällets utveckling. Vi börjar med de medeltida landskapslagarna och hur man såg på brottslingar och brott – och hur man ansåg att man skulle få människor att följa

lagarna. Med tiden ändras samhället, vilket leder till att även lagarna ändras. Nya typer av brott och brottslingar dyker upp, såsom edsöresbrytare, häxor och suicidalmördare, för att sedan försvinna. Vi studerar brottslingarna, deras offer, de som dömer i domstolarna och de som ska upprätthålla ordningen, poliserna.

Vi tar upp teorier om brottslighetens förändring eller kontinuitet, såsom civiliseringsteorier och kriminologiska teorier.

Vi läser litteratur om rättshistoria och studerar källor såsom lagar och domböcker. Undervisningen består av föreläsningar, seminarier och ett museibesök.

Litteratur Litteraturlista finns tillgänglig på www.senioruniversitetet.se under kursbeskrivningen

Kursledare Niklas Ericsson, fil dr, Stockholms universitet, 070-731 19 48, niklas.ericsson@historiker.se

Tid Åtta fredagar kl. 9.30-12.00:
16/9, 23/9, 7/10,
14/10 (halvgrupp), 21/10 (halvgrupp),
28/10 (museibesök), 11/11,
18/11 (halvgrupp), 25/11 (halvgrupp),
2/12

Lokal Palmesalen, ABF-huset, Sveavägen 41
Avgift 975 kr, kostnad för kompendium tillkommer

Arrangemang nummer 840

Historia Stockholms historia Det gamla Stockholm

Fristående kurs: 15 poäng. Moment 1:2.

Momentet motsvarar 7,5 högskolepoäng.

Kursen tar upp Stockholms historia över två terminer. Under den första terminen kommer vi att följa stadens utveckling från dess början fram till dess att den moderna staden börjar växa fram runt sekelskiftet 1800.

Vi kommer att fördjupa oss bland mycket annat i stadsplanering från grundandet och utbredningen under 1600-talet, skråväsendets framväxt under medeltiden, borgmästarnas och rådmännens arbete, brottsligheten under stormaktstiden och köpmännens villkor under frihetstiden. Stockholm sätts också in i de storpolitiska sammanhangen, som när Gustav Vasa ville bygga upp en stark stat i Sverige – med Stockholm som den viktigaste pusselbiten. Vi läser även om vardagslivet, såsom det kunde te sig för kvinnor, invandrare och gamla.

Vi läser litteratur om Stockholm, studerar källor från den stockholmska verkligheten och diskuterar bilder, målningar och kartor.

Undervisningen består av föreläsningar, seminarier och ett museibesök.

Litteratur Litteraturlista finns tillgänglig på www.senioruniversitetet.se under kursbeskrivningen

Kursledare Niklas Ericsson, fil dr, Stockholms universitet, 070-731 19 48, niklas.ericsson@historiker.se

Tid Åtta onsdagar kl. 9.30-12.00: 14/9, 21/9, 5/10, 12/10, 26/10 (museibesök), 9/11, 16/11, 30/11

Lokal Utsikten, Rehnsgatan 20, 6 tr
Avgift 975 kr, kostnad för kompendium tillkommer

Arrangemang nummer 850

Idéhistoria Från franska revolutionen till fin de siècle

Grundkurs: 30 poäng. Moment 3:4.

Momentet motsvarar 7,5 högskolepoäng.

Idéhistoria handlar om tänkandets historia från antiken till våra dagar; föreställningar om världen och kosmos, naturen och kulturen.

Genom att studera idéhistoria får vi perspektiv på den världsbild vi har idag. Insikt, sammanhang och förståelse kan därför sägas vara nyckelord, som tillsammans med ämnets tvärvetenskapliga karaktär gör idéhistoria till ett utmärkt kompletterande ämne - inte bara för humanister och samhällsvetare utan även för medicinare, naturvetare och teknologer.

I delkursen "Från franska revolutionen till fin de siècle" studerar vi bl. a. romantiken och idealismen, de stora politiska ideologiernas uppkomst, positivismen och marxismen, Darwin och utvecklingsbiologin, kolonialismen och ras-tänkandet, samt livsfilosofin hos tänkare som Kierkegaard och Nietzsche.

Litteraturen innefattar främst fortsättningen i böcker som ingått i tidigare delkurser.

Litteratur Litteraturlista finns tillgänglig på www.senioruniversitetet.se under kursbeskrivningen

Kursledare Bernt Skovdahl, fil dr, universitetslektor em., Södertörns högskola, skovdahlbernt@gmail.com

Tid Åtta onsdagar kl. 13.00-15.30: 28/9 – 16/11

Lokal Zetasalen, ABF-huset, Sveavägen 41
Avgift 975 kr
Arrangemang nummer 860

Konstvetenskap Från 1700- till 1900-talet

Grundkurs: 30 poäng. Moment 3:4.

Momentet motsvarar 7,5 högskolepoäng.

Moment 3 ägnas perioden 1700 till 1900, från senklassicism och rokokot.o.m. impressionism och postimpressionism. Vi uppmärksammar konsten i spänningsfältet mellan kunglig magnificens, aristokrati och borgerskap, samt konstillivets villkor, ideal och utveckling inom akademi, salong och offentlighet. Landskapet betraktas som kuliss respektive besjälad natur. Konstkritiken diskuteras liksom antikvurmen och franska revolutionens följder inom arkitektur, inredning och bildkonst. Nyklassicism, heroisk historia och romantiken med dess estetik för katastrof och koloristisk passion tas upp. Vi ser hur arkitektur och inredning i Sverige formas efter utländsk modell. Därefter följer "det moderna livets" heroism och fränsida, "Realismens" genombrott i Paris 1855 samt den estetiska chocken på Salongen 1863. Slutligen tar vi upp impressionismens hyllning av naturen, den därpå följande postimpressionismen, samt vurmen för det japanska och vidare variationer av varseblivningens estetik.

Litteratur Litteraturlista finns tillgänglig på www.senioruniversitetet.se under kursbeskrivningen

Kursledare Nina Weibull, fil dr, f. d. 1:e intendent, Konstsamlingarna, Stockholms universitet, nina.weibull@telia.com

Tid Åtta tisdagar kl. 13.00-15.30: 4/10 – 25/10, 8/11 – 29/11

Lokal Katasalen, ABF-huset, Sveavägen 41
Avgift 975 kr. Kostnad för kompendium tillkommer.

Arrangemang nummer 870

Konstvetenskap Konst och arkitektur under 1900-talet

Fristående kurs: 15 poäng. Moment 1:2.

Momentet motsvarar 7,5 högskolepoäng.

Med utgångspunkt i 1800-talets slut gör vi under två terminer en kronologisk exposé över 1900-talets olika konst- och arkitekturriktningar. Vi kommer också att ta upp den samtida konsten och arkitekturen.

Konstens roll och konstnärsrollens förändring under 1900-talet kommer att diskuteras. Under kursens gång kommer vi att se hur olika konstriktningar och estetisk experimentlusta gång på gång förändrar förutsättningarna för vad konst är och vad en konstnär gör.

På arkitekturens område kommer vi att följa den modernistiska arkitekturen från de tidiga pionjärerna till den världsomspännande arkitekturstil som kallas den internationella stilen. Vi kommer också att diskutera motståndet mot modernismen. Den experimentella och visionära arkitekturen under 1960-talet och postmodernismen blir därefter ämnen för vår uppmärksamhet.

Avslutningsvis ägnar vi oss åt den samtida konsten och arkitekturen.

Litteratur Litteraturlista finns tillgänglig på www.senioruniversitetet.se under kursbeskrivningen

Kursledare Peder Fallenius, fil dr, verksam vid The Swedish Program, Handelshögskolan i Stockholm, 070-254 16 16, peder.fallenius@swedishprogram.org

Tid Åtta fredagar kl. 9.30-12.00:

23/9, 14/10 – 4/11, 18/11 – 2/12

Lokal Katasalen, ABF-huset, Sveavägen 41

Avgift 975 kr

Arrangemang nummer 880

Konstvetenskap Rysslands medeltid: Konsten och dess "ryska själ"

Tematisk kurs: 15 poäng. Moment 1:2.

Momentet motsvarar 7,5 högskolepoäng.

Kursen handlar om den ryska medeltida konsten och dess plats i den allmänna konsthistorien. Vi betraktar den bysantinsk-ryska konsten, överblickar de konstnärliga skolor som fanns under den tiden i Ryssland samt den ryska konsten utanför landets gränser. Kursen uppmärksammar de mest kända mästarna som arbetade i det ryska riket, bl. a. Theophanes Greken och Andrej Rublev.

Moment 1 omfattar tiden från 900- till första delen av 1300-talet och består av en teoretisk och en praktisk del. Detta innebär att utvalda lektioner blir inriktade på en självständig attribuering av föremål från den ryska konsten och konsten hos ryska handelspartners som Sverige och Tyskland.

Tyngdpunkten i kursen läggs på att lära sig att betrakta konstverk som egna historiska källor. Dessa ger en fördjupad syn på den historiska och sociala utvecklingen under en tid där det saknas skriftliga källor.

Litteratur Litteraturlista finns tillgänglig på www.senioruniversitetet.se under kursbeskrivningen

Kursledare Svetlana Svensson, fil dr, Stockholms universitet, svetlana.svensson@arthistory.su.se

Tid Åtta fredagar kl. 12.30-15.00:

30/9 – 28/10, 11/11 – 25/11

Lokal Palmesalen, ABF-huset, Sveavägen 41

Avgift 975 kr

Arrangemang nummer 890

Litteraturvetenskap 1700-talets och 1800-talets litteratur

Grundkurs: 30 poäng. Moment 3:4.

Momentet motsvarar 7,5 högskolepoäng.

I alla tider har människor berättat historier och skapat olika former av litterära verk. Denna grundkurs behandlar litteraturen och dess historia från antiken till nutid.

Kursens syfte är att vidga förståelsen för olika typer av litterära verk, att ge kunskaper om främst den västerländska litteraturens utveckling, samt att ge inblick och övning i modern litteraturvetenskaplig teori, metodik och forskning. Kursens fyra moment kan läsas i en följd under fyra terminer eller som fristående kurser.

Moment 3 behandlar 1700- och 1800-talens litteratur. Under denna period sker stora samhällsomvälvningar som avspeglas i litteraturen, både i vilka författare som träder fram, vilka ämnen som behandlas och vilka litterära former och genrer som blir de dominerande. Det moderna, industrialiserade samhället med ny teknologi, nya konsumtionsmönster och nya medier påverkar också vilka som läser och diskussionerna kring litteraturens betydelse och funktion.

Nya kursdeltagare är välkomna.

Litteratur Litteraturlista finns tillgänglig på www.senioruniversitetet.se under kursbeskrivningen

Kursledare Anna Cavallin, doktorand i litteraturvetenskap, Stockholms universitet, anna.cavallin@littvet.su.se

Tid Åtta måndagar kl. 9.30-12.00:

19/9, 26/9, 17/10, 31/10, 14/11, 21/11, 28/11, 12/12

Lokal Utsikten, Rehnsgatan 20, 6 tr

Avgift 975 kr

Arrangemang nummer 900

Starka
parfymer
undanbedes

Litteraturvetenskap Shakespeare in Context, in Print, and on Stage

Fristående kurs: 7,5 poäng.

This course will explore some of William Shakespeare's plays within the major genres of tragedy, history, comedy and romance. Our main focus will be on what defines Shakespearean dramatic form, staging the plays and how they represent concepts of sexuality, political authority and social structure.

The following texts will be studied: Richard II, Henry IV part I, As You Like It, King Lear, The Tempest and some sonnets as well as critical material. Teaching will take place in English and participants will be expected to read the plays in the original as we shall be addressing Shakespeare's use of language. Discussion can, however, be in Swedish if necessary. Limited number of participants (25).

Litteratur Litteraturlista finns tillgänglig på www.senioruniversitetet.se under kursbeskrivningen

Kursledare Catherine Dahlström, docent i engelska, Stockholms universitet, Ishrat Lindblad, docent i engelska, Stockholms universitet

Tid Åtta torsdagar kl. 9.30-12.00:
6/10 – 24/11

Lokal Utsikten, Rehnsgatan 20, 6 tr
Avgift 975 kr

Arrangemang nummer 910

Musikvetenskap Musikdramatik Operett, musikal och 1900-talsoperan

Fristående kurs: 15 poäng. Moment 2:2.

Momentet motsvarar 7,5 högskolepoäng. Beteckningen musikdramatik innefattar en rad olika genrer där text, musik och teater samspelar. På kursen kommer genrerna opera, operett och musikal att belysas ur ett kulturhistoriskt perspektiv, där de enskilda verken relateras till yttre sociopolitiska sammanhang och samtida estetiska ideal. Varje genres särart som intermedial musikdramatisk form diskuteras med musiken i fokus.

Denna andra fristående termin ägnas åt operett, musikal och 1900-talsoperan – d.v.s. det moderna industrisamhällets musikdramatik, påverkad av populärkultur, modernism och postmodernism.

Nya deltagare är välkomna.

Litteratur Litteraturlista finns tillgänglig på www.senioruniversitetet.se under kursbeskrivningen.

Kursledare Johanna Broman Åkesson, fil dr, Stockholms universitet,
johannabromanakesson@gmail.com

Tid Åtta onsdagar kl. 13.00-15.30:
26/10 – 14/12

Lokal Palmesalen, ABF-huset, Sveavägen 41
Avgift 975 kr

Arrangemang nummer 920

Psykologi Kognitiv neuropsykologi I: Hur fungerar våra hjärnor?

Fristående kurs: 7,5 poäng.

Kunskapen om hjärnan ökar i snabb takt framförallt beroende på nya metoder som gör det möjligt att studera vad som pågår i våra hjärnor när vi upplever, tänker, minns och känner. Flera mycket stora forskningsprojekt bedrivs i Europa, USA och Japan och vi kan förvänta oss en fortsatt stark kunskapsutveckling inom kognitiv neuropsykologi och närliggande områden de närmaste åren. Det kan med fog hävdas att vi befinner oss i hjärnans århundrade.

Kursen tar upp den forskning som pågår i dag och de metoder som används för att studera hjärnan.

Följande teman behandlas under kursen:

- (1) Hjärnans uppbyggnad och funktion
- (2) Metoder för studier av hjärnan
- (3) Sinnens, upplevelser och motorik
- (4) Inlärning och minnesfunktioner
- (5) Medvetande, tänkande och språk
- (6) Känslor och affekt
- (7) Hjärnans plasticitet och vad som gynnar hjärnans funktioner under livets gång

Litteratur Litteraturlista finns tillgänglig på www.senioruniversitetet.se under kursbeskrivningen

Kursledare Lennart Högman, fil dr, Stockholms universitet, lh@psychology.su.se

Tid Åtta måndagar kl. 9.30-12.00:
3/10 – 24/10, 21/11 – 12/12

Lokal Palmesalen, ABF-huset, Sveavägen 41
Avgift 975 kr

Arrangemang nummer 930

Religionshistoria Fornordisk religion

Fristående kurs: 7,5 poäng.

Tor, Oden och Freyja, Hel och Valhall – den fornnordiska mytologins främsta gestalter och begrepp har vi alla hört talas om. Men vad kan vi, i ljuset av dagens religionshistoriska forskning, veta om den fornnordiska religionen under vikingatiden? I denna kurs lär vi oss mer om vilket källmaterial vi har för vår kunskap, vi läser och analyserar mytologin utifrån olika synsätt och ser närmare på tankar om livet, döden och magi. Vi kommer även att behandla sambandet mellan de religiösa föreställningarna samt det vi känner till om kult, offer och heliga platser. Kristendomens ankomst till Norden och senare tiders intresse för och återanvändandet av den fornnordiska mytologin kommer att beröras under kursen.

Ett studiebesök tillkommer.

Litteratur Litteraturlista finns tillgänglig på www.senioruniversitetet.se under kursbeskrivningen

Kursledare Sten Skånby, fil dr, Stockholms universitet, 070-812 67 57

Tid Åtta tisdagar kl. 10.00-12.30:
27/9 – 15/11

Lokal Palmesalen, ABF-huset, Sveavägen 41
Avgift 975 kr
Arrangemang nummer 940

Sociologi Samhällsproblem

Fristående kurs: 7,5 poäng.

Sociologin är å ena sidan intresserad av fenomen på makronivå, det vill säga sociala strukturer och system, å andra sidan av fenomen på mikronivå, det vill säga sociala relationer, interaktion och aktörskap. I gränssnittet mellan dessa två nivåer kan det uppstå spänningar och konflikter som ofta betecknas som samhällsproblem.

Kursen inleds med en introduktion till sociologiska teorier samt hur man rent praktiskt kan använda dem för att tolka, förstå och analysera olika sociala problem. Vidare tar kursen upp ett antal specifika samhällsproblem, som exempelvis kriminalitet och narkotika, men också kanske mer oväntade områden, som familjen, med fokus på hur de kan ses som samhällsproblem. Kursen ger en inblick i aktuell forskning och kommer även att fungera som utgångspunkt för diskussioner om hur dessa områden kan förstås i relation till förändringar i samhället.

Litteratur Litteraturlista finns tillgänglig på www.senioruniversitetet.se under kursbeskrivningen

Kursledare Tove Sohlberg, fil dr, Stockholms universitet, tove.sohlberg@sociology.su.se

Tid Åtta tisdagar kl. 13.00-15.30:
27/9 – 18/10, 8/11 – 29/11

Lokal Palmesalen, ABF-huset, Sveavägen 41
Avgift 975 kr
Arrangemang nummer 950

Kurser i studiecirkelform

Studiecirkeln är en studieform i det lilla formatet och förutsätter ett aktivt engagemang från deltagarnas sida. Deltagarantalet är därför i de flesta fall begränsat till 14 (exklusive kursledaren). Om antalet deltagare är fler eller färre än 14, anges detta vid respektive kurs. De flesta språkkurserna, skrivarkurserna och matematikkursen är läsårskurser. Övriga kurser är i allmänhet terminskurser.

Tid Höstterminens kurser pågår i allmänhet tio veckor, i normalfallet med start vecka 39. Om någon lektion ställs in, t. ex. på grund av kursledarens sjukdom, läses den inställda lektionen in i veckan efter den ordinarie kurstidens slut.

Lokalerna är handikappanpassade om inte annat anges. På Hagagatan finns ett system med trådlös mikrofon och mottagare som kopplas till hörapparaten. Du som har behov av extra hörselstöd utöver din hörapparat ombeds kontakta studierektor Astrid Mellbom före kursstart.

Lokalerna på Hagagatan är utrustade med wi-fi.

Med hänsyn till många allergiker undanbedes starka parfymer. Eftersom vi har ömtåliga parkettgolv, får broddar och broddförsedda skor inte användas inomhus.

Anmälan För att försäkra dig om en plats bör du anmäla dig i god tid före vecka 39. Kurser med få deltagare anmälda kan komma att ställas in.

Språk

För att undervisningen ska bli givande för alla och resultatet gott är det viktigt att deltagarna i en språkgrupp har ungefär samma färdighetsnivå. Byt därför gärna kursnivå, om du känner att du befinner dig i fel grupp.

För kurserna i arabiska, engelska, franska, italienska, nygrekiska, ryska, spanska och tyska tillämpar Senioruniversitetet Europarådets nivåskala. Denna skalas färdighetsnivåer utgör grund för de olika språkens kursplaner A1, A2, B1, B2, C1 och C2. För att få hjälp att hamna på rätt nivå, bör du göra ett eget språktest som du rättar själv! Webbaserade tester finns i de vanligaste språken och du kan gratis genomföra testet på nätet:
<http://folkuniversitetet.se/Las-mer-om-sprak/Spraktest/>
Webbaserade-spraktest/

I terminsprogrammet står språkkurserna i ordning efter kraven på förkunskaper.

Kontaktperson för studiecirkelarna är Astrid Mellbom, 08-765 84 13 (hemtelefon), 070-228 09 41.

Starka
parfymer
undanbedes

Observera att de flesta språkkurserna är läsårskurser.

Europarådets nivåskala för självbedömning

Europarådets nivåskala är en skala för självbedömning. Om du nått upp till målen för en viss nivå ska du följa en kurs på nästa nivå. (Om du t. ex. har nått målen för A1 ska du alltså börja på nivå A2.)

Nivå A1. Jag kan förstå och använda mycket enkla ord och fraser i de mest grundläggande vardagslivssituationerna. Jag kan presentera mig själv och andra och ställa frågor om t. ex. var och hur någon bor, var någon arbetar och jag kan själv svara på liknande frågor. Jag kan kommunicera hjälpligt på ett mycket enkelt sätt om samtalspartnern talar långsamt och tydligt.

Nivå A2. Jag kan förstå fraser och de vanligaste orden som har att göra med shopping, närgeografi o.d. Jag kan kommunicera i enkla sammanhang och använda ett antal fraser för att på ett enkelt sätt beskriva min familj och andra människor, hur jag lever och bor, min utbildningsbakgrund och mitt nuvarande eller senaste arbete.

Nivå B1. Jag kan förstå huvuddragen i tydligt standardspråk som man regelbundet möter i arbetet och på fritiden. Jag kan hantera de flesta situationer som kan uppstå under resor i ett område där språket talas. Jag kan oförberedd ge mig in i samtal om kända, vardagliga ämnen. Jag kan ge skäl och förklaringar till mina åsikter.

Nivå B2. Jag kan följa huvuddragen i komplexa texter. Inom mitt specialområde förstår jag även fackdiskussioner. Jag kan kommunicera flytande, så att ett samtal med en infödd går i stort sett problemfritt. Jag kan förklara min ståndpunkt i en problemsituation och kan diskutera olika lösningars för- och nackdelar.

Nivå C1. Jag kan läsa en stor mängd krävande, även längre texter. Jag kan uttrycka mig nästan helt spontant och obehindrat utan att leta efter ord. Jag kan använda språket effektivt för sociala och yrkesmässiga ändamål. Jag kan uttala mig klart och välstrukturerat om komplexa sakförhållanden och ge utförliga beskrivningar eller rapporter.

Nivå C2. Jag kan utan problem förstå så gott som allt som jag hör eller läser och referera fakta och argument. Jag kan uttrycka mig spontant och helt flytande i så gott som alla situationer. Jag kan förstå och använda stilvariationer och andra finesser (t. ex. ironi). Mitt språk är korrekt och varierat.

Arabiska

Arabiska talas av bortåt 200 miljoner människor i mer än 20 länder. Skriftspråket kallas modern standardarabiska. Med standardarabiska är det möjligt att göra sig förstådd i hela arabvärlden.

Beträffande nivåbeteckningarna A1-A2 se här bredvid.

A2:1, Kommunikativ arabiska, nybörjarkurs, nionde terminen

Kursplan på nivå A2. Vi lär oss modern standardarabiska – det gemensamma språket för hela arabvärlden. Stor vikt läggs vid att öva att klara sig i vardagssituationer. Vi bygger upp ordförrådet och vi lär oss grammatikens grunder. För att delta i denna kurs bör du ha följt Senioruniversitetets kurs om åtta terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare George Nehme, auktoriserad tolk, universitetsstudier i modern standardarabiska, 08-660 96 32, nehmegeorge@hotmail.com
Studiematerial Arabic with ease (förlag Assimil), fr. o. m. kap. 35 samt texter som tillhandahålls av kursledaren.

Tid Tio måndagar kl. 9.30-11.00: 26/9 – 28/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Bologna

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 400

A2:2, Kommunikativ arabiska, fortsättningskurs

Kursplan på nivå A2. Vi fortsätter att bygga upp ordförrådet och träna på grundläggande grammatik. Vi utvecklar förmågan att kommunicera muntligt och skriftligt. Textboken ger en insyn bl. a. i arabiskt liv och arabisk kultur. För att delta i denna kurs bör du ha följt Senioruniversitetets kurs 13 terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Nadia Knight, fil kand, tidigare lärare vid bl. a. Stockholms universitet och UD, 08-756 11 92, kmmichael.knight@gmail.com
Studiematerial J Wightwick & M Gaafar, Mastering Arabic 2, fr. o. m. sid. 154 samt kursledarens eget material.

Tid Tio måndagar kl. 11.30-13.00:

26/9 – 5/12 (en veckas uppehåll)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Salamanca

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 401

Engelska

Beträffande nivåbeteckningarna B1-C1, se sid 36.

B1:1, Improve your English (1)

Kursplan på nivå B1. Syfte: att utveckla språkriktighet i tal och skrift. Kursen består bl. a. av hör-, läs- och skrivövningar, ordkunskap, grammatik i anslutning till översättningsövningar, gruppdiskussioner och talövningar.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Henrik Forsslund, fil mag, 08-612 88 13, henrik.forsslund@comhem.se

Studiematerial P. Coelho, Manuscript Found in Accra (Obs! Tas med till den första lektionen 26/9) och ev. English Grammar Check (gy kurs B/steg 6 – avvakta med inköp).

Tid Tio måndagar kl. 9.30-11.00:

26/9 – 5/12 (ej 3/10)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Sorbonne

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 402

B1:2, Improve your English (2)

Kursplan på nivå B1. Syfte: att utveckla språkriktighet i tal och skrift. Kursen består bl. a. av hör-, läs- och skrivövningar, ordkunskap, grammatik i anslutning till översättningsövningar, gruppdiskussioner och talövningar.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Henrik Forsslund, fil mag, 08-612 88 13, henrik.forsslund@comhem.se

Studiematerial P. Coelho, Manuscript Found in Accra (Obs! Tas med till den första lektionen 26/9) och ev. English Grammar Check (gy kurs B/steg 6 – avvakta med inköp).

Tid Tio måndagar kl. 11.30-13.00:

26/9 – 5/12 (ej 3/10)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Sorbonne

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 403

B1:3, Improve your English (3)

Kursplan på nivå B1. Syfte: att utveckla språkriktighet i tal och skrift. Kursens huvuddelar består av konversation, skrivövningar samt grammatik- och ordförrådsövningar.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Jonathan Stoch, 070-766 06 10, jonathan.stoch@folkuniversitetet.se

Studiematerial J. M. Coetzee, Youth och R. Gairns, S. Redman, Oxford Word Skills,

Idioms and Phrasal Verbs (Intermediate)

(Kan köpas in på www.bokus.com eller www.adlibris.com).

Tid Tio tisdagar kl. 9.30-11.00: 27/9 – 29/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 404

B1:4, Improve your English (4)

Kursplan på nivå B1. Syfte: att utveckla språkriktighet i tal och skrift. Kursens huvuddelar består av diskussion av boken, konversation och ordförrådsövningar.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Bradley Knopff, BA in North American Literature, PhD in Social Anthropology, bdknopff@gmail.com

Studiematerial A. Walker, You Can't Keep a Good Woman Down: Short Stories och

P. Watcyn-Jones, Vocabulary 4 (Penguin Books, finns på Bokus och Adlibris).

Tid Tio onsdagar kl. 15.30-17.00: 28/9 – 30/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Heidelberg

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 405

B1:5, Discussing the Latest News (1)

Kursplan på nivå B1. A course for those who want to practice their English by discussing what is on in the media (radio, magazines & newspapers, TV). We will focus on good everyday English and a useful modern vocabulary. As an integrated part of the course there will be pronunciation review, some grammar where needed, looking at the latest trends in American and British society.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Bradley Knopff, BA in North American Literature, PhD in Social Anthropology, bdknopff@gmail.com

Studiematerial Texter som tillhandahålls av kursledaren.

Tid Tio fredagar kl. 9.15-10.45:

30/9 – 9/12 (ej 4/11)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 406

B1:6, Discussing the Latest News (2)

Kursplan på nivå B1. A course for those who want to practice their English by discussing what is on in the media (newspapers, TV). We will focus on current everyday English and a useful modern vocabulary. As an integrated part of the

course there will be pronunciation practice, some grammar where needed, introduction of new trends in British and American society.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Jonathan Stoch, 070-766 06 10

jonathan.stoch@folkuniversitetet.se

Studiematerial Texter som tillhandahålls av kursledaren.

Tid Tio tisdagar kl. 11.30-13.00: 27/9 – 29/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 407

C1, Discussing literature

Kursplan på nivå C1. We will discuss modern English literature from a novel or short stories as well as other literary extracts. This course will also give you the opportunity to build up and improve your English vocabulary. Each participant will be able to participate in a vibrant discussion forum regarding the authors' work as well as other chosen articles or materials.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Bradley Knopff, BA in North American Literature, PhD in Social Anthropology, bdknopff@gmail.com

Studiematerial A. Walker, You Can't Keep a Good Woman Down: Short Stories.

Tid Tio måndagar kl. 15.30-17.00: 26/9 – 28/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 408

Franska

Huvudlärare Lillian Hedman

Nära 120 miljoner människor har franska som modersmål, vilket gör franskan till världens nionde största språk. Franska är officiellt språk eller undervisningsspråk i ett trettio-tal länder i Europa, Nord- och Mellanamerika, Afrika och Asien.

Beträffande nivåbeteckningarna A1-C2, se sid 36.

Repetitionskurser (nivå A1 och A2)

A1a, Vous avez oublié votre français?

Kursplan på nivå A1. En kurs för "falska" nybörjare. Kursen vänder sig till dig som för länge sedan läst litet franska och som tycker dig ha glömt det mesta.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Carola Almqvist, fil kand,

070-494 90 68, carola.almqvist@gmail.com

Studiematerial B. Tillman m. fl., Escalade 1, textbok, övningsbok, facit.

Tid Tio måndagar kl. 13.30-15.00:

26/9 – 5/12 (en veckas uppehåll)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Salamanca

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 409

A1b, Vous avez oublié votre français?

Kursplan på nivå A1. En kurs för "falska" nybörjare. Kursen vänder sig till dig som för länge sedan läst litet franska och som tycker dig ha glömt det mesta.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Sigun Dafgård Norén, fil dr,

08-84 85 18, s.dafgard@globalnet.net

Studiematerial B. Tillman m. fl., Escalade 1, textbok, övningsbok, facit.

Tid Tio tisdagar kl. 11.30-13.00: 27/9 – 29/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Salamanca

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 410

A2:1, Vous avez oublié votre français? (tredje terminen)

Kursplan på nivå A1. En kurs för "falska" nybörjare. Kursen vänder sig till dig som för länge sedan läst litet franska och friskat upp dina kunskaper under två terminer.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Harriette Persson, fil mag,

070-555 11 17, harriette.persson@isd.su.se

Studiematerial B. Tillman m. fl., Escalade 1, textbok, övningsbok, facit fr. o. m. kap. 19 samt Escalade 2 textbok, övningsbok, facit.

Tid Tio onsdagar kl. 11.30-13.00: 28/9 – 30/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Sorbonne

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 411

A2:2, Vous avez oublié votre français? (fjärde terminen)

Kursplan på nivå A1. En kurs för "falska" nybörjare. Kursen vänder sig till dig som för länge sedan läst litet franska och som friskat upp dina kunskaper under tre terminer.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Harriette Persson, fil mag,

070-555 11 17, harriette.persson@isd.su.se

Studiematerial V. Waagaard m. fl., Escalade 2, textbok, övningsbok, facit fr. o. m. kap. 10.
Tid Tio onsdagar kl. 9.30-11.00: 28/9 – 30/11
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Sorbonne
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 412

A2:3a, Répétez votre français! (ny kurs)

Kursplan på nivå A2. Syfte: att friska upp grammatik och ordförråd samt öva praktisk vardagsfranska.

Kurstid Läsåret 2016/17
Ledare Christine Gil San Pedro, diplomerad lärare i franska som främmande språk, 073-557 22 36, christine.gil-san-pedro@folkuniversitetet.se
Studiematerial V. Waagaard m. fl., Escalade 3 (allt-i-ett-bok) samt facit, 2013.
Tid Tio fredagar kl. 13.15-14.45: 30/9 – 9/12 (ej 4/11)
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Sorbonne
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 413

A2:3b, Répétez votre français!

Kursplan på nivå A2. Syfte: att friska upp grammatik och ordförråd samt öva praktisk vardagsfranska. Kursen är en fortsättning på Vous avez oublié votre français? – fjärde terminen.

Kurstid Läsåret 2016/17
Ledare Ghislaine Forsberg, fil kand, 070-427 91 81, ghislaine.forsberg@gmail.com
Studiematerial V. Waagaard m. fl., Escalade 3 (allt-i-ett-bok) samt facit, 2013.
Tid Tio tisdagar kl. 9.30-11.00: 27/9 – 6/12 (en veckas uppehåll)
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Bologna
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 414

A2:3c, Répétez votre français!

Kursplan på nivå A2. Syfte: att friska upp grammatik och ordförråd samt öva praktisk vardagsfranska. Kursen är en fortsättning på Vous avez oublié votre français? – fjärde terminen.

Kurstid Läsåret 2016/17
Ledare Margot Björkman, fil mag, 08-754 24 73, margot.b@tele2.se
Studiematerial V. Waagaard m. fl., Escalade 3 (allt-i-ett-bok) samt facit, 2013.
Tid Tio onsdagar kl. 13.30-15.00: 28/9 – 30/11
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Salamanca
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 415

A2:4a, Répétez votre français!

Kursplan på nivå A2. Syfte: att fortsätta att friska upp grammatik och ordförråd samt öva praktisk vardagsfranska.

Kurstid Läsåret 2016/17
Ledare Ghislaine Forsberg, fil kand, 070-427 91 81, ghislaine.forsberg@gmail.com
Studiematerial V. Waagaard m. fl., Escalade 4 (allt-i-ett-bok), uppl. 2013.
Tid Tio tisdagar kl. 11.30-13.00: 27/9 – 6/12 (en veckas uppehåll)
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Bologna
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 416

A2:4b, Répétez votre français!

Kursplan på nivå A2. Syfte: att fortsätta att friska upp grammatik och ordförråd samt öva praktisk vardagsfranska.

Kurstid Läsåret 2016/17
Ledare Christine Gil San Pedro, diplomerad lärare i franska som främmande språk, 073-557 22 36, christine.gil-san-pedro@folkuniversitetet.se
Studiematerial V. Waagaard m. fl., Escalade 4 (allt-i-ett-bok), ny upplaga 2014 samt A. Fourrier, Le grand Meaulnes, Easy Readers (A2).
Tid Tio onsdagar kl. 11.15-12.45: 28/9 – 7/12 (ej 2/11)
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Bologna
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 417

Fortsättningskurser (nivå B1 och B2)

B1:1a, Littérature, conversation et grammaire

Kursplan på nivå B1. Syfte: att läsa litterära texter i utdrag samt att utveckla muntlig uttrycksförmåga och grammatiska färdigheter. Kursen är en fortsättning på förra terminens kurs Répétez votre français!

Kurstid Läsåret 2016/17
Ledare Lillian Hedman, fil mag, 08-712 57 53, lillian.hedman@telia.com
Studiematerial E. Sandberg, Escalade Littéraire.
Tid Tio torsdagar kl. 11.30-13.00: 29/9 – 1/12
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 418

B1:1b, Littérature, conversation et grammaire

Kursplan på nivå B1. Syfte: litteraturläsning och övningar för att utveckla muntliga och grammatiska färdigheter. Kursen är en fortsättning på förra terminens kurs *Répétez votre français!*

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Christine Gil San Pedro, diplomerad lärare i franska som främmande språk, 073-557 22 36, christine.gil-san-pedro@folkuniversitetet.se
Studiematerial R. Gary, *La vie devant soi*, Easy Readers (B1) samt kursledarens eget material.
Tid Tio fredagar kl. 11.15-12.45: 30/9 – 9/12 (ej 4/11)
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Sorbonne
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 419

B1:2a, Littérature, conversation et grammaire

Kursplan på nivå B1. Syfte: litteraturläsning och övningar för att utveckla muntliga och grammatiska färdigheter.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Sylvia Martin, fil mag, 073-209 80 60, sylvia.martin@tele2.se
Studiematerial E. Sandberg, *Escalade littéraire* fr. o. m. kap. 5 samt kursledarens eget material.
Tid Tio fredagar kl. 9.15-10.45: 30/9 – 9/12 (ej 4/11)
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Sorbonne
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 420

B1:2b, Littérature, conversation et grammaire

Kursplan på nivå B1. Syfte: litteraturläsning och övningar för att utveckla muntliga och grammatiska färdigheter.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Sigun Dafgård Norén, fil dr, 08-84 85 18, s.dafgard@globalnet.net
Studiematerial E. Sandberg, *Escalade littéraire* samt kursledarens eget material.
Tid Tio fredagar kl. 11.15-12.45: 30/9 – 9/12 (ej 4/11)
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 421

B1:2c, Littérature, conversation et grammaire

Kursplan på nivå B1. Syfte: litteraturläsning och övningar för att utveckla muntliga och grammatiska färdigheter.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Sylvia Martin, fil mag, 073-209 80 60, sylvia.martin@tele2.se
Studiematerial E. Sandberg, *Escalade Littéraire* samt kursledarens eget material.
Tid Tio måndagar kl. 9.30-11.00: 26/9 – 28/11
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 422

B1:3, Littérature, conversation et grammaire

Kursplan på nivå B1. Syfte: litteraturläsning och övningar för att utveckla muntliga och grammatiska färdigheter.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Margareta Herber, fil mag, 08-746 70 97, margareta.herber@gmail.com
Studiematerial A. de Saint-Exupéry, *Le Petit Prince*.
Tid Tio måndagar kl. 11.30-13.00: 26/9 – 28/11
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Bologna
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 423

B1:4, Littérature, conversation et grammaire

Kursplan på nivå B1. Syfte: att läsa enklare litterära texter i utdrag och enklare tidningstexter, samt att utveckla muntlig uttrycksförmåga, ordförråd, grammatisk säkerhet samt hörförståelse.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Margot Björkman, fil mag, 08-754 24 73, margot.b@tele2.se
Studiematerial I. Némirovsky, *Le bal* samt kursledarens eget material.
Tid Tio onsdagar kl. 15.30-17.00: 28/9 – 30/11
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Salamanca
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 424

B1:5, Littérature, conversation et grammaire

Kursplan på nivå B1. Syfte: litteraturläsning och övningar för att utveckla muntliga och grammatiska färdigheter.

Kurstid Läsåret 2016/17
Ledare Sigun Dafgård Norén, fil dr,
08-84 85 18, s.dafgard@globalnet.net
Studiematerial E-E. Schmitt, L'Enfant de Noé och
N. Jonchère, Escalade Civilisation samt ytterligare
texter som tillhandahålls av kursledaren.
Tid Tio tisdagar kl. 13.30-15.00: 27/9 – 29/11
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Salamanca
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 425

B1:6, Littérature et civilisation

Kursplan på nivå B1. Läsning av roman, samtalsövningar och fördjupning av vissa grammatiska moment.

Kurstid Läsåret 2016/17
Ledare Sigun Dafgård Norén, fil dr,
08-84 85 18, s.dafgard@globalnet.net
Studiematerial E-E. Schmitt, L'Enfant de Noé och
N. Jonchère, Escalade Civilisation samt ytterligare
texter som tillhandahålls av kursledaren.
Tid Tio onsdagar kl. 15.30-17.00: 28/9 – 30/11
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 426

B1:7, Littérature, conversation et grammaire

Kursplan på nivå B1/B2. Syfte: att utveckla muntlig uttrycksförmåga, ordförråd och grammatisk säkerhet. Vi diskuterar också aktuella händelser/företeelser i det franska samhället med utgångspunkt i bl. a. tidningstexter.

Kurstid Läsåret 2016/17
Ledare Christine Gil San Pedro, diplomerad lärare i franska som främmande språk, 073-557 22 36, christine.gil-san-pedro@folkuniversitetet.se
Studiematerial O. Bourdeaut, En attendant Bojangles samt ytterligare texter som tillhandahålls av kursledaren.
Tid Tio tisdagar kl. 13.45-15.15: 27/9 – 6/12 (ej 1/11)
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Sorbonne
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 427

B2:1, Continuez à parler français!

Kursplan på nivå B2. Syfte: att utveckla förmågan att diskutera kring skönlitteratur och aktuella händelser.

Kurstid Läsåret 2016/17
Ledare Lillian Hedman, fil mag,
08-712 57 53, lillian.hedman@telia.com

Studiematerial M. Lévy, Toutes ces choses qu'on ne s'est pas dites.

Tid Tio torsdagar kl. 9.30-11.00: 29/9 – 1/12
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 428

B2:2, Littérature et civilisation

Kursplan på nivå B2. Syfte: att i samband med litteraturläsningen samtala och utveckla ordförråd och språklig korrekthet. Vi diskuterar också aktuella händelser/företeelser i det franska samhället med utgångspunkt i bl. a. tidningstexter.

Kurstid Läsåret 2016/17
Ledare Christine Gil San Pedro, diplomerad lärare i franska som främmande språk, 073-557 22 36, christine.gil-san-pedro@folkuniversitetet.se
Studiematerial O. Bourdeaut, En attendant Bojangles samt ytterligare texter som tillhandahålls av kursledaren.
Tid Tio onsdagar kl. 13.45-15.15: 28/9 – 7/12 (ej 2/11)
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Heidelberg
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 429

B2:3, Littérature et civilisation

Kursplan på nivå B2. Litteraturläsning och samtal kring den lästa texten. Dessutom diskuterar vi aktuella händelser i det franska samhället med tidningsartiklar som underlag.

Kurstid Läsåret 2016/17
Ledare Sigun Dafgård Norén, fil dr,
08-84 85 18, s.dafgard@globalnet.net
Studiematerial A. Laurain, Le Chapeau de Miterrand samt ytterligare texter som tillhandahålls av kursledaren.
Tid Tio tisdagar kl. 15.30-17.00: 27/9 – 29/11
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Salamanca
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 430

B2:4, Littérature et civilisation

Kursplan på nivå B2. Textläsning, samtalsövningar och fördjupning av vissa grammatiska moment. Vi diskuterar också aktuella händelser/företeelser i det franska samhället med utgångspunkt i bl. a. tidningstexter.

Kurstid Läsåret 2016/17
Ledare Christine Gil San Pedro, diplomerad lärare i franska som främmande språk, 073-557 22 36, christine.gil-san-pedro@folkuniversitetet.se

Studiematerial Texter som tillhandahålls av kursledaren och en roman (bokval meddelas vid kursstart).

Tid Tio onsdagar kl. 9.30-11.00:

28/9 – 7/12 (ej 2/11)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Bologna

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 431

B2:5, Ne cessez pas de parler français!

Kursplan på nivå B2. Syfte: att utveckla deltagarnas förmåga att diskutera kring skönlitteratur, aktuella tidningstexter och filmer m.m.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Carola Almqvist, fil kand,

070-494 90 68, carola.almqvist@gmail.com

Studiematerial L. Gaudé, Eldorado och realia i form av tidningstexter och inspelat material.

Tid Tio onsdagar kl. 15.30-17.00:

28/9 – 7/12 (en veckas uppehåll)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Bologna

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 432

B2:6, Littérature et civilisation

Kursplan på nivå B2+. Textläsning, samtalsövningar och fördjupning av vissa grammatiska moment.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Sylvia Martin, fil mag,

073-209 80 60, sylvia.martin@tele2.se

Studiematerial F. Bourdin, Le Testament d'Ariane kompletterad med kursledarens eget material.

Tid Tio tisdagar kl. 11.30-13.00:

27/9 – 29/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Heidelberg

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 433

Avancerade kurser (nivå C1 och C2)

C1, Lecture et discussion

Kursplan på nivå C1/C2. Syfte: att stabilisera deltagarnas goda kunskaper i franska och att utveckla deras förmåga att diskutera med ett rikt och varierat ordförråd med utgångspunkt i texterna.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Renate Gynnerstedt, fil lic,

08-10 68 61, rena.gynnerstedt@gmail.com

Studiematerial En roman vars titel meddelas vid

kursstart samt aktuell realia i form av tidningstext och inspelat material.

Tid Tio tisdagar kl. 11.30-13.00:

27/9 – 29/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Sorbonne

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 434

C2, Lecture et discussion

Kursplan på nivå C2. Syfte: att utveckla deltagarnas mycket goda förmåga att uttrycka sig i tal och skrift med ett avancerat ordförråd.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Renate Gynnerstedt, fil lic,

08-10 68 61, rena.gynnerstedt@gmail.com

Studiematerial En roman vars titel meddelas vid kursstart samt aktuell realia i form av tidningstext och inspelat material.

Tid Tio måndagar kl. 9.30-11.00:

26/9 – 28/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Heidelberg

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 435

Grekiska, klassisk

Huvudlärare Staffan Edmar

Grekiska är Europas äldsta litteraturspråk. Grekiskan har påverkat de andra europeiska språken, och grekernas föreställningsvärld har präglat den västerländska kulturen. Fortfarande bildas nya ord med hjälp av grekiskan.

Klassisk grekiska, nybörjarkurs

Senioruniversitetet startar åter en kurs i klassisk grekiska. År 2013 utkom en modern svensk lärobok, som täcker både ämnets språkliga och kulturhistoriska sidor. Den rikt illustrerade boken innehåller all behövlig grammatik. Dessutom finns en alfabetisk ordlista och listor över grekiska ordelement (morfem), vanliga i de moderna lånord som vi också studerar. Förståelsen av dessa fördjupas om man har inblick i originalspråkets regler för ordbildning, stavning och uttal. Redan efter ett par terminer är det möjligt att med viss handledning läsa avsnitt på originalspråket från något drama, t. ex. Antigone eller

Medea, från Platon eller Nya Testamentet. Inga språkliga förkunskaper av något slag krävs.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Hans Nyman, fil lic, 08-724 81 82,
hans.b.nyman@telia.com

Studiematerial S. Edmar, Från alfa till Antigone

Tid Tio fredagar kl. 9.15-10.45:

30/9 – 9/12 (ej 4/11)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., konferensrummet

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 436

Grekiska, nygrekiska

Den klassiska grekiskan lever vidare i sitt dotterspråk nygrekiskan, även om språket naturligtvis har förändrats sedan Platons och Sofokles tid. Nygrekiska talas idag av ungefär 12,5 miljoner människor. Det är officiellt språk i Grekland och republiken Cypern liksom i EU.

Beträffande nivåbeteckningarna A2-B1, se sid 36.

A2, Nygrekiska – lägre nivå

Kursplan på nivå A2. Syfte: att fortsätta att bygga upp ett basordförråd och träna grundläggande grammatik, vardagliga samtal och turist-situationer. Det kommer också att bli en liten orientering om det moderna Greklands samhälls-liv och kultur. För att delta i denna kurs bör du ha förkunskaper motsvarande kursboken Ellinika tora 1+1 eller ha studerat nygrekiska två terminer (30 p) på universitetet.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Eva Broman, fil lic,
08-85 44 27, eva.broman@gmail.com

Studiematerial Ellinika Tora 2+2 fr. o. m. kap. 7 samt skönlitterära texter som tillhandahålls av kursledaren.

Tid Tio onsdagar kl. 17.15-18.45:

28/9 – 30/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Salamanca

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 437

B1:1, Nygrekiska – mellannivå

Kursplan på nivå B1. Kursen syftar främst till att ge teoretiska och praktiska kunskaper i det nygrekiska språket. Vi gör praktiska övningar i tal och skrift och tränar oss i att hantera konkreta situationer i vardagslivet. Språkriktigheten tränas genom grammatiska övningar. Vi har också samtal kring olika aktuella frågor och artiklar. Dessutom studerar vi det antika Greklands kulturhistoria.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Agnes Sannergren, SO-lärare (Bachelor of Education), 08-717 64 14,

euroscandguide@hotmail.com

Studiematerial Epikoinoniste Ellinika, Bok 2, kap. 3 och texter som kursledaren tillhandahåller.

Tid Tio måndagar kl. 9.30-11.00:

3/10 – 5/12

Lokal Hantverkargatan 12 (Studieförbundet Vuxenskolan), rum Floristen. Lokalen är ej rullstolsanpassad.

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 438

B1:2, Nygrekiska – högre nivå

Kursplan på nivå B1. Kursen syftar till att ge ökade teoretiska och praktiska kunskaper i det nygrekiska språket men också kunskap om det nygrekiska samhällets historia och litteratur. Vi fortsätter att utveckla den språkliga kommunikationsförmågan och skriver kortare uppsatser på nygrekiska. Kursdeltagarna studerar och presenterar olika regioner och övärlden. Vi har också samtal kring olika aktuella frågor och artiklar. Vidare fortsätter vi att studera det antika Greklands kulturhistoria.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Agnes Sannergren, SO-lärare (Bachelor of Education), 08-717 64 14,

euroscandguide@hotmail.com

Studiematerial Th Kallifatides, Mia mera stin Athina fr. o. m. kap. 20, M. Kazadtzidi, Archaia Hellada och Epikoinoniste Ellinika, bok 3.

Tid Tio måndagar kl. 11.15-12.45:

3/10 – 5/12

Lokal Hantverkargatan 12 (Studieförbundet Vuxenskolan), rum Floristen. Lokalen är ej rullstolsanpassad.

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 439

Starka
parfymer
undanbedes

Italienska

Italienska språket är sedan 1300-talet grund för en viktig litterär utveckling i Europa. I Italien verkade Dante, Boccaccio och Petrarca. Utvecklingen har fortsatt över renässansen och upplysningstiden in i våra dagar med stora författarnamn.

Beträffande nivåbeteckningarna A1-C1, se sid 36.

A1, Nybörjarkurs i italienska

Kursplan på nivå A1. Detta är en kurs för dig som helt saknar kunskaper i italienska. Kursen ger övningar i basordförråd, grundläggande grammatik och vardagssamtal.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Leila Brioschi, Master i FLE (Français langue étrangère),

076-289 26 12, leilabrioschi@gmail.com

Studiematerial Ziglio-Rizzo, Nuovo Espresso 1, (Studium Bookshop, Karlavägen 4, 08-660 03 86).

Svenskspråkig ordlista (pris: 60 kr) kan hämtas ut i receptionen mot uppvisande av insättning av 60 kronor på Senioruniversitetets bankgiro: 5864-6753.

Tid Tio torsdagar 29/9 – 8/12 (ej 3/11)

440, *Grupp 1:* kl. 9.30-11.00

441, *Grupp 2:* kl. 11.15-12.45

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Bologna

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 440, 441

A2:1, Italienska, tredje terminen

Kursplan på nivå A2. Kursen ger övning i basordförråd, grundläggande grammatik och vardagssamtal. För att delta i denna kurs bör du ha följt Senioruniversitetets kurs på två terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Leila Brioschi, Master i FLE (Français langue étrangère),

076-289 26 12, leilabrioschi@gmail.com

Studiematerial Ziglio-Rizzo, Nuovo Espresso 1 fr. o. m. kap. 6 (Studium Bookshop, Karlavägen 4, 08-660 03 86).

Svenskspråkig ordlista (pris: 60 kr) kan hämtas ut i receptionen mot uppvisande av insättning av 60 kronor på Senioruniversitetets bankgiro: 5864-6753.

Tid Tio fredagar 30/9 –16/12 (ej 28/10 och 4/11)

442, *Grupp 1:* kl. 13.00-14.30

443, *Grupp 2:* kl. 14.45-16.15

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Bologna

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 442, 443

A2:2, Italienska, femte terminen

Kursplan på nivå A2. Kursen ger övning i basordförråd, grundläggande grammatik och vardagssamtal. För att delta i denna kurs bör du ha följt Senioruniversitetets kurser i fyra terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Lena Malmström, fil mag,

08-25 54 37, malmstrom.lena@telia.com

Studiematerial Nuovo Espresso 2, fr. o. m. kap. 4 (Studium Bookshop, Karlavägen 4,

08-660 03 86). Svenskspråkig ordlista (pris:

60 kr) kan hämtas ut i receptionen mot upp-

visande av insättning av 60 kronor på Senior-

universitetets bankgiro: 5864-6753.

Tid Tio torsdagar kl. 15.30-17.00: 29/9 – 1/12

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Sorbonne

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 444

A2:3, Italienska, sjunde terminen

Kursplan på nivå A2. Kursen ger övning i basordförråd, grundläggande grammatik och vardagssamtal. För att delta i denna kurs bör du ha följt Senioruniversitetets kurser i sex terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Lena Malmström, fil mag,

08-25 54 37, malmstrom.lena@telia.com

Studiematerial Ziglio – Rizzo, Espresso 3 från

kap. 4 (Studium Bookshop, Karlavägen 4,

08-660 03 86). Den upplaga vi använder är slut

på förlaget och sålunda svår att få tag på.

Tid Tio torsdagar kl. 13.30-15.00: 29/9-1/12

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Sorbonne

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 445

A2:4a, Italienska, nionde terminen

Kursplan på nivå A2. Kursen ger fortsatt övning i basordförråd, grundläggande grammatik och vardagssamtal. För att delta i denna kurs bör du ha följt Senioruniversitetets kurser i åtta terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Laura Petri Schwartz, fil lic,

08-32 10 76, laura.petri@swipnet.se

Studiematerial L. Petri Schwartz-A. Raab, Voci italiane samt C. Sjöqvist, Esercizi casa (Primo corso).

Tid Tio onsdagar kl. 13.30-15.00:

28/9 – 7/12 (ej 2/11)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Bologna

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 446

A2:4b, Italienska, nionde terminen

Kursplan på nivå A2. Syfte: att öva på att klara sig i vardagliga samtal och turistsituationer. Kursen ger övning i basordförråd, grundläggande grammatik och hörförståelse genom hörövningar. Vi kommer att läsa en italiensk berättelse som bestäms under kursens gång. För att delta i denna kurs bör du ha följt Senioruniversitetets kurser i åtta terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Silvia Bergonzi-Johansson, fil dr, silviaberg@yahoo.com

Studiematerial Z. Rizzo, Nuovo Espresso 3 fr. o. m. kap. 1 (Studium Bookshop, Karlavägen 4, 08-660 03 86).

Tid Tio måndagar kl. 13.30-15.00:

26/9 – 5/12 (en veckas uppehåll)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Sorbonne

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 447

B1:1, Italienska, elfte terminen

Kursplan på nivå B1. Kursen ger fördjupad övning i basordförråd, grundläggande grammatik och vardagliga samtal. För att delta i denna kurs bör du ha följt Senioruniversitetets kurser i tio terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Laura Petri Schwartz, fil lic, 08-32 10 76, laura.petri@swipnet.se

Studiematerial L. Petri Schwartz-A. Raab, Voci italiane, samt C. Sjöqvist, Esercizi casa (Primo corso).

Tid Tio fredagar kl. 13.15-14.45:

30/9 – 9/12 (ej 4/11)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 448

B1:2, Italienska, tolfte terminen

Kursplan på nivå B1. Kursen ger fördjupad övning i basordförråd, grundläggande grammatik och vardagliga samtal. För att delta i denna kurs

bör du ha studerat italienska vid Senioruniversitetet elva terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Per Axel Andrén, fil mag, 08-646 21 32, peraxel35@hotmail.com

Studiematerial L. Petri Schwartz-A. Raab, Voci Italiane.

Tid Tio måndagar kl. 15.30-17.00:

26/9 – 28/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Bologna

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 449

B1:3a, Chiaro!

Kursplan på nivå B1. Syfte: att fortsätta att bygga upp basordförrådet och träna på grundläggande grammatik. Vi tränar också hörförståelse och utvecklar förmågan att kommunicera muntligt och skriftligt i vardagliga situationer. Vi kommer att läsa en förenklad roman som bestäms under kursens gång. För att delta i denna kurs bör du ha studerat italienska vid Senioruniversitetet tolv terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Silvia Bergonzi-Johansson, fil dr, silviaberg@yahoo.com

Studiematerial G. De Savorgnani – C. Cordera Alberti, Chiaro! B1 fr. o. m. kap. 5 – Libro dello studente (inkl. elev-CD + CD ROM), (Studium Bookshop, Karlavägen 4, 08-660 03 86).

Tid Tio torsdagar kl. 11.30-13.00:

29/9 – 8/12 (en veckas uppehåll)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Sorbonne

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 450

B1:3b, Conversazione (1)

Kursplan på nivå B1. Syfte: att utveckla muntlig kompetens, ordförråd och grammatisk säkerhet. Kursens huvuddelar består av diskussion om autentiska texter om italienskt samhällsliv och kultur, samt läsning av en kort roman som bestäms under kursens gång. Vi kommer också att utveckla förmågan att kommunicera muntligt och skriftligt och öva hörförståelse med utgångspunkt i en film samt fördjupa vissa grammatiska moment. För att delta i denna kurs bör du ha studerat italienska vid Senioruniversitetet tolv terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Silvia Bergonzi-Johansson, fil dr, silviaberg@yahoo.com

Studiematerial Texter som tillhandahålls av kursledaren och en kort roman som bestäms under kursens gång.

Tid Tio tisdagar kl. 13.30-15.00:

27/9 – 6/12 (en veckas uppehåll)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Bologna

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 451

B1:4, Leggiamo e parliamo in italiano

Kursplan på nivå B1. Syfte: att befästa basordförrådet och den grundläggande grammatiken samt att öva vardagliga samtal.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Per Axel Andréén, fil mag, 08-646 21 32, peraxel35@hotmail.com

Studiematerial meddelas vid kursstart.

Tid Tio måndagar kl. 13.30-15.00: 26/9 – 28/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Bologna

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 452

B1:5, L'italiano e l'Italia attraverso i film

Kursplan på nivå B1+. Syfte: att presentera Italien genom aktuella filmer om italienskt samhällsliv och kultur för att komma i kontakt med det vardagliga italienska språket. Deltagarna ska under kursen tränas i att uttrycka sig på italienska och fördjupa språkkunskaperna genom att arbeta med ordförråd, grammatik och samtal.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Silvia Bergonzi-Johansson, fil dr, silviaberg@yahoo.com

Studiematerial Texter som tillhandahålls av kursledaren.

Tid Tio måndagar kl. 15.30-17.00:

26/9 – 5/12 (en veckas uppehåll)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Sorbonne

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 453

B1:6, Conversazione (2)

Kursplan på nivå B1+. Syfte: att utveckla vidare muntlig kompetens, ordförråd och grammatisk säkerhet. Kursens huvuddelar består av diskussion kring autentiska texter om italienskt samhällsliv och kultur, samt läsning av en medelsvår roman som bestäms under kursens gång. Vi kommer också att utveckla förmågan att kommunicera muntligt och skriftligt och öva hörförståelse med utgångspunkt i en film samt fördjupa vissa grammatiska moment.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Silvia Bergonzi-Johansson, fil dr, silviaberg@yahoo.com

Studiematerial Texter som tillhandahålls av kursledaren och en medelsvår roman som bestäms under kursens gång (Studium Bookshop, Karlavägen 4, 08-660 03 86).

Tid Tio torsdagar kl. 9.30-11.00:

29/9 – 8/12 (en veckas uppehåll)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Sorbonne

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 454

B2, Un romanzo italiano

Kursplan på nivå B2+. Syfte: att fördjupa språkkunskaperna genom att läsa och samtala kring den lästa texten och genom studium av vissa grammatiska moment. Vi följer också med och diskuterar vad som händer i Italien med utgångspunkt i italienska tidningar och tv-program. Deltagarna ska tränas i att uttrycka sig på italienska och uttrycka sina åsikter.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Silvia Bergonzi-Johansson, fil dr, silviaberg@yahoo.com

Studiematerial S. Agnello Hornby, La zia marchesa (Studium Bookshop, Karlavägen 4, 08-660 03 86).

Tid Tio tisdagar kl. 15.30-17.00:

27/9 – 6/12 (en veckas uppehåll)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Bologna

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 455

C1:1, L'Italia e i suoi film

Kursplan på nivå C1. Syfte: att presentera italienska filmer och sedan tillsammans med kursdeltagarna göra en analys av dem. Deltagarna ska under kursen tränas i att uttrycka sig på god italienska samt debattera och argumentera för sina åsikter. Kursen är en fristående fortsättning på tidigare italienska filmkurser.

Kurstid Höstterminen 2016

Ledare Antonello Motta, fil dr i teatervetenskap, Stockholms och Turins universitet, antonellomotta@hotmail.com

Tid Tio fredagar kl. 13.15-14.45

30/9 – 16/12 (ej 4/11, en veckas uppehåll)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Heidelberg

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 456

C1:2, Letteratura fantastica femminile

Kursplan på nivå C1. Syfte: att fördjupa kursdeltagarnas språkkunskaper genom att diskutera och analysera några berättelser som betraktas som typiska för den italienska fantastiska kvinnolitteraturen (av bl.a. Matilde Serao, Grazia Deledda, Elsa Morante och Paola Capriolo).

Kurstid Höstterminen 2016

Ledare Luminitza Beiu-Paladi, professor em., 08-657 95 08, luminitza.beiu-paladi@su.se
Studiematerial E. Morante, Lo scialle andaluso samt kursledarens material.

Tid Tio torsdagar kl. 13.30-15.00: 29/9 – 1/12

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Salamanca

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 457

Latin med allmän språkkunskap

Huvudlärare Staffan Edmar

Att studera latin, en gång romarrikets och därmed hela Medelhavsvärldens officiella språk, innebär en språklig, litterär och kulturhistorisk vandring genom årtusenden fram till vår egen tid.

A1, Lär dig latin – alla tiders språk!

Kursplan steg A1 (nybörjare). Latinet har spelat en viktig roll som förmedlare till eftervärlden av den grekisk-romerska antikens kultur. Romarriket gick visserligen under, men latinet levde envist vidare långt in i vår tid – som vetenskapsens, bildningens och romersk-katolska kyrkans språk. Inom vetenskapen är fortfarande terminologin i stor utsträckning latinsk, och många nya facktermer skapas än i dag med latinet som utgångspunkt. I de romanska språken (franska, spanska, portugisiska, italienska) är i stort sett hela det grundläggande ordförrådet av latinskt ursprung. Men även i till exempel germanska språk som engelska, tyska och svenska återfinns mängder av latinska lånord.

I denna nybörjarkurs består textmaterialet till största delen av korta välkända sentenser och citat ur den latinska litteraturen. Lite kyrkolatinska vi också hinna med, och vi kommer att stifta bekantskap med innehållet i en märklig latinbok som var vida spridd i Europas latinskolor i mitten

av 1600-talet. Då som nu studerades latin inte bara som ett språkfämne utan för allmänbildningens – och grammatikkunskapernas! – skull. I kursavgiften ingår kostnaden (100 kr) för av kursledaren framställt studiematerial.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Leif Bergman, fil lic, 0739-252 161, leifbergman43@hotmail.com

Studiematerial Av kursledaren framställt och tillhandahållet studiematerial.

Tid Tio fredagar kl. 15.15-16.45:

30/9 – 9/12 (ej 4/11)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Sorbonne

Avgift 950 kr

Arrangemang nummer 458

A2, Lär dig mera latin – alla tiders språk!

Kursplan steg A2. I denna kurs får du möta exempel på senlatinsk litteratur: Bayeuxtapeten som med bild och latinsk text berättar om Vilhelm Erövraren och slaget vid Hastings år 1066, ett par noveller från 1200-talet, vidare ett par sånger ur Carmina Burana och liknelsen om Den barmhärtige samariern ur Bibelns Versio Vulgata. Vi ser också hur Linné byggde upp sina latinska växtnamn. Du får i denna kurs även veta något om hur antikens akvedukter fortfarande förser dagens fontäner i Rom med vatten. För att delta i denna kurs bör du ha följt Senioruniversitetets kurs i två terminer eller ha motsvarande kunskaper. För den som vill veta mer om kursen finns kursboken som onlinekurs: www.dittlatin.se.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Staffan Edmar, fil lic, 08-649 23 45, staffan.edmar@telia.com

Studiematerial S. Edmar, Ditt latin. En språklig och kulturhistorisk promenad, Steg I-IV (2:a omarbetade uppl.) fr. o. m. Steg III.

Tid Tio tisdagar kl. 9.30-11.00:

27/9 – 6/12 (ej 18/10)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Sorbonne

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 459

B1:1, Lär dig ännu mera latin – alla tiders språk!

Kursplan steg B1. Huvudboken för denna kurs innehåller representativa, i princip obearbetade, utdrag från antika texter, författade mellan 200 f. Kr. och 100 e. Kr. Här blir du bekant med bland andra komediförfattaren Plautus, krigskorrespondenten Caesar, talaren och brevskrivaren Cicero och tre stora diktare, Catullus

med sin kärleksdiktning, Horatius med sin livsfilosofi och Ovidius med sin virtuosa berättarkonst på hexameter, som ger oss nästan hela den grekiska mytologin. På slutet finns prov på några viktiga medeltida texter som behandlar både kända sagor och legender och svensk historia. För att delta i denna kurs bör du ha studerat latin fyra terminer vid Senioruniversitetet eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Hans Nyman, fil lic,

08-724 81 82, hans.b.nyman@telia.com

Studiematerial S. Edmar, Vivat litteratura Latina.

Tid Tio onsdagar kl. 9.30-11.00: 28/9 – 30/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Heidelberg

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 460

B1:2, Från Augustus till Linné

Kursplan steg B1. Vi börjar terminen med texter som behandlar några viktiga skeenden i Roms historia: I sin levnadsteckning, Monumentum Ancyranum, skildrar Augustus sin politiska verksamhet som han själv ville att den skulle uppfattas. Lärobokens texturval presenterar Livius' skildring av det andra puniska kriget med Hannibal som en av huvudpersonerna. Augustus' hovskald Horatius behandlar i sina Carmina eller Oden de mest skilda ämnen, som bl. a. kärleken, dödens närhet och det romerska rikets storhet. I "Med lärde på latin" väljer kursdeltagarna några texter ur avsnitten "Från renässansen", "Den svenska lärdomshistorien", och "Ur vetenskapernas historia". För att delta i denna kurs bör du ha studerat latin minst sex terminer vid Senioruniversitetet eller ha motsvarande kunskaper. Nya deltagare är välkomna.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Anders Ohlsson, fil mag,

08-647 85 88, aoh@comhem.se

Studiematerial E. Tidner/L. Larsbo, Latinsk poesi och prosa. Text, kommentarer och ordlista. O. Marcusson/D. Norberg, Med lärde på latin. Text och kommentar. Läroböckerna tillhandahålls av kursledaren.

Tid Tio onsdagar kl. 11.30-13.00: 28/9 – 30/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 461

C2:1, Att vara senior i det gamla Rom

Kursplan steg C2. Vid 62 år skrev Cicero De Senectute, en liten filosofisk skrift om ålderdomen. Den är utformad som en platonisk dialog, där huvudpersonen är den legendariske statsmannen och författaren Cato den äldre. Samtalet är tänkt att äga rum cirka 150 f. Kr. Cato levde mellan 234 och 149 och kunde alltså uttala sig i ämnet med viss sakkunskap. Ålderdomen är ju en tidlös företeelse, men dess villkor har skiftat från tid till tid. För mer än 2 000 år sedan fanns mycket som nu känns avlägset, men antagligen än mer som kan upplevas som förvånande aktuellt. Tidsperspektivet är spännande. Ciceros friska och mönsterbildande prosa visar förvisso inga ålderdomssymptom.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Hans Nyman, fil lic,

08-724 81 82, hans.b.nyman@telia.com

Studiematerial Texter som tillhandahålls av kursledaren.

Tid Tio tisdagar kl. 9.30-11.00: 27/9 – 29/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Salamanca

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 462

C2:2, Satiren – en romersk specialitet

Kursplan steg C2. "Difficile est saturam non scribere" – "Svårt är att inte skriva satir" – sagt av Iuvenalis (ca 60 – ca 130 e. Kr.). Saturae eller satira var dels en skål med frukt och olika sädeslag, offrad åt gudinnan Ceres, dels var det en diktform av blandat innehåll, alltid med en kritisk udd, som bl. a. riktades mot människans fel och brister. Iuvenalis är bara en i raden av satiriker – Lucilius, Horatius, Persius, Martialis, som alla använde verskonsten, främst epigram, som verktyg. Den s. k. Menippeiska satiren, en blandning av poesi och prosa, representerades av två kulturpersonligheter från kejsar Neros tid, Seneca, kejsarens lärare, och Petronius, hans arbiter elegantiae, smakdomare. Kursen omfattar dels läsning av de latinska originaltexterna, dels studium av översättningar. Nya deltagare är välkomna.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Anders Ohlsson, fil mag,

08-647 85 88, aoh@comhem.se

Studiematerial Studiematerialet tillhandahålls av kursledaren.

Tid Tio onsdagar kl. 13.15-14.45: 28/9 – 30/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 463

Ryska

Huvudlärare Gun Dahlberg

Ryska är ett av världens tio största språk och modersmål för cirka 150 miljoner människor. Alfabetet bygger på de grekiska bokstäverna men innehåller ett antal bokstäver som inte finns i något annat alfabet.

Beträffande nivåbeteckningarna A1-C1, se sid 36.

A1, Nybörjarkurs i ryska, tredje terminen

Kursplan på nivå A1. Vi lär in och övar basordförråd, grundläggande grammatik, vardagliga samtal samt turistsituationer. För att delta i denna kurs bör du ha studerat ryska vid Senioruniversitetet minst två terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Gun Dahlberg, fil mag,

08-722 04 23, gundahlberg@ownit.nu

Studiematerial Ruslan, Ryska 1 fr. o. m. kap. 7.

Tid Tio onsdagar kl. 15.30-17.00:

28/9 – 30/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Sorbonne

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 464

A2:1, Ryska, sjunde terminen

Kursplan på nivå A2. Vi lär in och övar basordförråd, grundläggande grammatik, vardagliga samtal samt turistsituationer. För att delta i denna kurs bör du ha studerat ryska vid Senioruniversitetet minst sex terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Gun Dahlberg, fil mag,

08-722 04 23, gundahlberg@ownit.nu

Studiematerial Ruslan, Ryska 2, text- och

övningsbok fr. o. m. kap. 9.

Tid Tio måndagar kl. 13.30-15.00:

3/10 – 5/12

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 465

A2:2, Ryska, elfte terminen

Kursplan på nivå A2. Vi fortsätter att lära in och öva ordförråd, grammatik och vardagliga samtal. Vi läser och hör olika texter. För att delta i denna kurs bör du ha studerat ryska vid Senior-

universitetet tio terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Gun Dahlberg, fil mag,

08-722 04 23, gundahlberg@ownit.nu

Studiematerial Ruslan, Ryska 3 fr. o. m. kap. 6.

Tid Tio måndagar kl. 11.30-13.00:

3/10 – 5/12

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 466

B1:1, Lär dig mera ryska

Kursplan på nivå A2/B1. Syfte: att fortsätta att bygga upp och befästa basordförrådet och träna på grundläggande grammatik och vardagliga samtal. Ett centralt inslag i kursen är den mångfacetterade ryska kulturen. För att delta i denna kurs bör du ha studerat ryska vid Senioruniversitetet minst 14 terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Gun Dahlberg, fil mag,

08-722 04 23, gundahlberg@ownit.nu

Studiematerial Colloquial Russian 2,

fr. o. m. kap. 13.

Tid Tio onsdagar kl. 13.30-15.00:

28/9 – 30/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Sorbonne

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 467

B1:2, Ryska – konversation och textläsning

Kursplan på nivå B1. Kursen upptar muntliga övningar, grammatik, hörövningar och realia samt textläsning. Efter samråd med kursledaren är nya deltagare välkomna.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Svetlana Petelius, 08-94 27 63,

svetlana.petelius@folkuniversitetet.se

Studiematerial F. Dostoevskij, Belye notji

(Boken finns att köpa i bokhandeln Interbok, Hantverkargatan 32, pris 76 kr).

Tid Tio torsdagar kl. 13.30-15.00:

29/9 – 1/12

Lokal Hantverkargatan 12 (Studieförbundet Vuxenskolan), rum Floristen. Lokalen är ej rullstolsanpassad.

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 468

C1, Ryska – textstudier och konversation

Kursplan på nivå C1. Varierat kursinnehåll med tonvikt på muntlig färdighet och översättning. Vi läser utdrag ur böcker av ryska författare. Efter samråd med kursledaren är nya deltagare välkomna.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Svetlana Petelius, 08-94 27 63, svetlana.petelius@folkuniversitetet.se

Studiematerial Rysk prosa varvas med tidningsartiklar.

Tid Tio torsdagar kl. 15.15-16.45:
29/9 – 1/12

Lokal Hantverkargatan 12 (Studieförbundet Vuxenskolan), rum Floristen. Lokalen är ej rullstolsanpassad.

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 469

Spanska

Huvudlärare Kjell Rindar

Spanska talas i dag av bortemot 500 miljoner människor i fyra världsdelar. Det är officiellt språk i 21 länder. Cirka 90 procent av de spankstalande bor i Nord- och Sydamerika. I USA talar över 35 miljoner människor spanska till vardags. Huvuddelen av spanskans ordförråd kommer från latinet.

Beträffande nivåbeteckningarna A1–B1, se sid 36.

A1a, Nybörjarkurs i spanska

Kursplan på nivå A1. Detta är en kurs för dig som helt saknar kunskaper i spanska. Kursen ger övning i basordförråd, grundläggande grammatik och vardagliga samtal samt turistsituationer.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Kjell Rindar, fil mag, 08-84 81 45, kjrindar@gmail.com

Studiematerial Masoliver m. fl., Por supuesto, Primer paso: textbok, övningsbok, elevfacit.

Tid Tio torsdagar kl. 11.30-13.00:
29/9 – 8/12 (en veckas uppehåll)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Salamanca

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 470

A1b, Nybörjarkurs i spanska

Kursplan på nivå A1. Detta är en kurs för dig som helt saknar kunskaper i spanska. Kursen ger övning i basordförråd, grundläggande grammatik och vardagliga samtal samt turistsituationer.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Catalina Arianzen, fil dr, 08-93 22 63 eller 073-072 51 00, catalina.arianzen@gmail.com

Studiematerial Waldenström m. fl., Caminando 1 (upplaga 4:1).

Tid Tio fredagar kl. 15.15-16.45:
30/9 – 9/12 (ej 4/11)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 471

A2:1a, Spanska, tredje terminen

Kursplan på nivå A2. Kursen ger övning i basordförråd, grundläggande grammatik och vardagliga samtal samt turistsituationer. För att delta i denna kurs bör du ha studerat spanska vid Senioruniversitetet i två terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Catalina Arianzen, fil dr, 08-93 22 63 eller 073-072 51 00, catalina.arianzen@gmail.com

Studiematerial Waldenström m. fl., Caminando 1 (upplaga 4:1) fr. o. m. unidad 5a.

Tid Tio måndagar kl. 13.30-15.00: 26/9 – 28/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Heidelberg

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 472

A2:1b, Spanska, tredje terminen

Kursplan på nivå A2. Kursen ger övning i basordförråd, grundläggande grammatik och vardagliga samtal samt turistsituationer. För att delta i denna kurs bör du ha studerat spanska vid Senioruniversitetet i två terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Laura Albanesi, leg lärare i spanska, 070-461 38 00, laura.albanesi77@gmail.com

Studiematerial Waldenström m. fl., Caminando 2 (upplaga 4:1).

Tid Tio måndagar kl. 15.30-17.00:
26/9 – 5/12 (ej 31/10)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Heidelberg

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 473

A2:1b, Spanska, tredje terminen

Kursplan på nivå A2. Kursen ger övning i basordförråd, grundläggande grammatik och vardagliga samtal samt turistsituationer. För att delta i denna kurs bör du ha studerat spanska vid Senioruniversitetet i två terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Elisabet Waldenström, fil mag, 070-751 84 04, elisabetwaldenstrom@tele2
Studiematerial Waldenström m. fl., Caminando 2 (upplaga 4:1).

Tid Tio tisdagar kl. 15.30-17.00:
27/9 – 6/12 (ej 25/10)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 474

A2:2, Spanska, femte terminen

Kursplan på nivå A2. Kursen ger övning i basordförråd, grundläggande grammatik och vardagliga samtal samt turistsituationer. För att delta i denna kurs bör du ha studerat spanska på Senioruniversitetet fyra terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Astrid Mellbom, fil lic, 08-765 84 13, astrid.mellbom@telia.com
Studiematerial Masoliver m. fl., Por supuesto, Segundo paso, textbok 2, övningsbok 2, elevfacit 2 fr. o. m. kap. 12. Böckerna kan inköpas genom kursledaren.

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Salamanca
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 475, 476

475, *Grupp* 1:

Tid Tio måndagar kl. 9.30-11.00: 26/9 – 28/11

476, *Grupp* 2:

Tid Tio onsdagar kl. 9.30-11.00: 28/9 – 30/11

A2:3, Spanska, sjunde terminen

Kursplan på nivå A2. Kursen ger fortsatt övning i basordförråd, grundläggande grammatik och vardagliga samtal samt turistsituationer. För att delta i denna kurs bör du ha studerat spanska på Senioruniversitetet sex terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Laura Albanesi, leg lärare i spanska, 070-461 38 00, laura.albanesi77@gmail.com

Studiematerial E. Waldenström m. fl.,

Caminando 3 fr. o. m. unidad 5.

Tid Tio fredagar: 30/9 – 9/12 (ej 4/11):

477, *Grupp* 1: kl. 11.15-12.45

478, *Grupp* 2: kl. 9.15-10.45

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Salamanca

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 477, 478

B1:1a, Spanska, nionde terminen

Kursplan på nivå B1. Kursen ger fortsatt övning i basordförråd, grundläggande grammatik och vardagliga samtal samt turistsituationer. För att delta i denna kurs bör du ha studerat spanska på Senioruniversitetet åtta terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Kjell Rindar, fil mag, 08-84 81 45, kjrindar@gmail.com

Studiematerial B. Vall m. fl., La Alegría de leer.

Tid Tio torsdagar kl. 9.30-11.00:

29/9 – 8/12 (en veckas uppehåll)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Salamanca

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 479

B1:1b, Spanska, nionde terminen

Kursplan på nivå B1. Kursen ger fortsatt övning i basordförråd, grundläggande grammatik och vardagliga samtal samt turistsituationer. För att delta i denna kurs bör du ha studerat spanska på Senioruniversitetet åtta terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Catalina Arianzen, fil dr, 08-93 22 63 eller 073-072 51 00, catalina.arianzen@gmail.com

Studiematerial Barnéus m. fl., Mucho gusto 2 + övningsbok fr. o. m. kap. 14.

Tid Tio måndagar kl. 11.30-13.00:

26/9 – 28/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Heidelberg

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 480

B1:2, Spanska, elfte terminen

Kursplan på nivå B1. Syfte: att fortsätta att bygga upp och befästa ett basordförråd och träna på grammatik och vardagliga samtal samt turistsituationer. För att delta i denna kurs bör du ha studerat spanska vid Senioruniversitetet tio terminer eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17
Ledare Laura Albanesi, leg lärare i spanska,
070-461 38 00, laura.albanesi77@gmail.com
Studiematerial V. Béjar, Caminando 5.
Tid Tio tisdagar kl. 15.30-17.00:
27/9 – 6/12 (ej 1/11)
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Sorbonne
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 481

B1:3, Spanska, trettonde terminen

Kursplan på nivå B1. Syfte: att fortsätta att bygga upp och befästa ordförrådet och träna grammatiska strukturer, öva vardagliga samtal och turistsituationer. För att delta i denna kurs bör du ha studerat spanska tolv terminer vid Senioruniversitetet eller ha motsvarande kunskaper.

Kurstid Läsåret 2016/17
Ledare Catalina Arianzen, fil dr,
08-93 22 63 eller 073-072 51 00,
catalina.arianzen@gmail.com
Studiematerial V. Béjar, Caminando 5 fr. o. m. unidad 2 a.
Tid Tio tisdagar kl. 13.30-15.00: 27/9 – 29/11
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Heidelberg
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 482

B1:4, Spansk konversation och textläsning

Kursplan på nivå B1+. Syfte: att studera texter som behandlar kultur och vardagsliv i Spanien och Latinamerika, befästa och utvidga ordförrådet samt fördjupa kunskaperna i grammatik. Stor vikt läggs vid träningen att tala spanska.

Kurstid Läsåret 2016/17
Ledare Astrid Mellbom (udda veckor), fil lic,
08-765 84 13, astrid.mellbom@telia.com och
Catalina Arianzen (jämna veckor), fil dr,
08-93 22 63 eller 073-072 51 00,
catalina.arianzen@gmail.com
Studiematerial R. Sender, Réquiem por un campesino español, Ed Destino samt texter som tillhandahålls av kursledarna.
Tid Tio onsdagar kl. 11.30-13.00:
28/9 – 30/11
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Salamanca
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 483

B1:5, Spanska texter och konversation

Kursplan på nivå B1+/B2. Syfte: att studera texter som behandlar kultur och vardagsliv i Spanien och Latinamerika. I samband med läsningen av texterna görs muntliga övningar och grammatiska iakttagelser.

Kurstid Läsåret 2016/17
Ledare Catalina Arianzen, fil dr,
08-93 22 63 eller 073-072 51 00,
catalina.arianzen@gmail.com
Studiematerial Texter som tillhandahålls av kursledaren.
Tid Tio tisdagar kl. 15.30-17.00:
27/9 – 29/11
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Heidelberg
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 484

Tyska

Huvudlärare Margareta Borg

Tyska är ett av Europas viktigaste språk och modersmål för cirka 100 miljoner människor. Det är huvudspråket i tre stater: Tyskland, Österrike och Schweiz.

Beträffande nivåbeteckningarna A2–C1, se sid 36.

A2:1, Tyska – lättare texter, tredje terminen

Kursplan på nivå A2. Konversation och ordkunskap med utgångspunkt i den text som läses. Repetition av grundläggande grammatik.

Kurstid Läsåret 2016/17
Ledare Barbro Berndt, fil mag,
070-764 45 31, barbro.berndt@gmail.com
Studiematerial Johansson m. fl., Einverstanden 1 fr. o. m. kap. 22.
Tid Tio torsdagar kl. 13.30-15.00:
29/9 – 1/12
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 485

Starka
parfymer
undanbedes

A2:2, Tyska – lättare texter, femte terminen

Kursplan på nivå A2. Konversation och ordkunskap med utgångspunkt i den text som läses. Repetition av grundläggande grammatik.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Barbro Berndt, fil mag,
070-764 45 31, barbro.berndt@gmail.com

Studiematerial Moldrix m. fl. Einverstanden 2 fr. o. m. kap. 7.

Tid Tio torsdagar kl. 15.30-17.00: 29/9 – 1/12

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 486

A2:3, Tyska – lättare texter, sjunde terminen

Kursplan på nivå A2. Konversation och ordkunskap med utgångspunkt i den text som läses. Repetition av grundläggande grammatik.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Barbro Berndt, fil mag,
070-764 45 31, barbro.berndt@gmail.com

Studiematerial Hofbauer, Karnland m. fl., Lieber Deutsch 4 (Liber) fr. o. m. sid. 60 – Die Jahrhundert – Revue.

Tid Tio fredagar kl. 13.15-14.45:

30/9 – 9/12 (ej 4/11)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Salamanca

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 487

B1:1a, Tyska – något avancerade texter

Kursplan på nivå B1. Repetition av grundläggande grammatik. Konversation och ordkunskap med utgångspunkt i den text som läses.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Kjell Rindar, fil mag,
08-84 81 45, kjrindar@gmail.com

Studiematerial Die besten deutschen Erzählungen, ausgewählt von Marcel Reich Ranicki, Insel Verlag (Insel Taschenbuch 4185).

Tid Tio fredagar kl. 11.00-12.30:

30/9 – 16/12 (ej 4/11, en veckas uppehåll)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Bologna

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 488

B1:1b, Tyska – något avancerade texter

Kursplan på nivå B1. Repetition av grammatik. Konversation och ordkunskap med utgångspunkt i den text som läses.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Kjell Rindar, fil mag,
08-84 81 45, kjrindar@gmail.com

Studiematerial Die besten deutschen Erzählungen, ausgewählt von Marcel Reich Ranicki, Insel Verlag (Insel Taschenbuch 4185).

Tid Tio fredagar kl. 9.15-10.45:

30/9 – 16/12 (ej 4/11, en veckas uppehåll)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Bologna

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 489

B1:2, Tysk konversation och textläsning

Kursplan på nivå B1. Syfte: att utveckla språkfärdigheten främst i tal men även i läs- och hörförståelse. Huvudvikten läggs vid konversation och diskussioner med utgångspunkt bl. a. i den lästa texten. Kursen omfattar även grammatik- och ordförrådsövningar.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Margareta Pettersson, fil mag,
08-668 65 06, meg.pettersson@gmail.com

Studiematerial En roman som meddelas vid första lektionstillfället (det går även bra att ringa kursledaren c:a en vecka före kursstart) samt aktuella texter som tillhandahålls av kursledaren.

Tid Tio torsdagar kl. 13.30-15.00:

29/9 – 1/12 (ev. 1-2 veckors uppehåll)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Bologna

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 490

C1, Am Beispiel meines Bruders

Kursplan på nivå C1. Syfte: att fördjupa språkkunskaperna genom grammatikrepetition och övningar i grammatik och ordkunskap. Konversation i anslutning till de lästa texterna. Aktuella händelser i det tyska samhället belyses med utgångspunkt från tidningstexter m.m.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Margareta Borg, fil mag, 08-660 91 45

Studiematerial U. Timm, Am Beispiel meines Bruders.

Tid Tio onsdagar kl. 9.30-11.00:

28/9 – 30/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 491

Övriga studiecirkelar

Studiecirkelar leds huvudsakligen av välmeriterade gymnasielärare och om inget annat anges krävs inga särskilda förkunskaper.

Matematik

Matematik för mor- och farföräldrar

Har du glömt det mesta av matematiken du lärde dig i skolan? Vill du friska upp dina kunskaper så att du kan hjälpa barnbarnen med läxorna eller vill du helt enkelt ”gymnastisera” hjärnan? I denna kurs kommer vi under höstterminen att gå igenom några delar av gymnasieskolans kurs 1, t. ex. aritmetiken (läran om talen) och algebran (ekvationer och problemlösning). Kursdeltagarna förutsätts vara beredda att mellan lektionstillfällena arbeta självständigt med hemuppgifter.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Eva Bergdahl, fil mag,
08-420 33 573, ebtbnacka@hotmail.com
Studiematerial Natur Kultur Matematik 5000,
1b vux. alt. 1bc vux.

Tid Tio tisdagar kl. 9.30-11.00:
27/9 – 29/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Heidelberg
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 500

Litteratur

Sex litterära klassiker

En kurs i första hand för dig som har ett djupare intresse av att läsa, analysera och diskutera just litterära klassiker. De aktuella verken belyses ur såväl historisk som litteraturvetenskaplig synvinkel. Under läsåret kommer vi att behandla sex klassiker. Vi inleder studierna med: Ch. Brontë, Villette, Hj. Söderberg, Gertrud och I. Turgenjev, Min granne Radilov, vilka kommer att behandlas under höstterminen. För denna kurs krävs litterära förkunskaper. Högst 15 deltagare.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Margareta Borg, fil mag, 08-660 91 45
Tid Tio torsdagar kl. 9.30-11.00:
29/9 – 1/12

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Heidelberg
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 501

Franz Kafka och Thomas Mann

I januari 1913 sitter Franz Kafka i Prag och funderar på titeln till sin nya berättelse: Förvandlingen eller Vägglusen? I München har Katja Mann tagits in på sanatorium för tuberkulos och Thomas Mann har börjat tänka på en ny roman i sanatoriemiljö. Hans berättelse Döden i Venedig har just kommit från tryckeriet. I Wien möts samma månad Stalin och Hitler på gatan och 1900-talets brutalaste mördare ligger i startgropen för att besegla Europas öde.

Två av nittonhundratalets största författare ska denna studiecirkel ägna ett år åt. Vi börjar denna höst med att läsa Kafkas berättelser Förvandlingen, En svältkonstnär och Domen och fortsätter med romanen Processen för att sluta med Manns Döden i Venedig. Förvandlingen bör ha lästs till första mötet. Den som vill fördjupa sig ytterligare kan gå till Torsten Ekboms bok Den osynliga domstolen, 2004.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Maria Bergom Larsson, fil dr, tidigare gymnasielärare och kulturskribent,
070-497 18 42,

maria_bergom_larsson@hotmail.com

Tid Tio tisdagar kl. 13.30-15.00:

27/9 – 6/12, (ej 1/11)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 502

På spaning i poesi

Vi fortsätter de litterära spaningarna. Ett genomgående tema under detta läsår blir studiet av nordisk diktning. Vi gör utflykter till både äldre och yngre diktning. Anknytning till konst och musik kommer även i fortsättningen att finnas med. Högst 16 deltagare.

Kurstid Läsåret 2016/17

Ledare Sonja Fredriksson, fil kand,
08-783 03 28, sonjafredriksson@live.se

Studiematerial L. Elleström, Visuell ikonicitet i lyrik.

Tid Tio onsdagar kl. 11.30-13.00: 28/9 – 30/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Heidelberg

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 503

Teater

Fyra pjäser – fyra uppsättningar

Vi diskuterar fyra pjäser/uppsättningar från den aktuella repertoaren. Vi samtalar om pjäsen som enskilt verk men också verkets relation till uppsättningen och uppsättningen som självständigt konstverk. Vi diskuterar pjäsernas tillkomstsituation och ställer oss frågan vilken relevans pjäserna respektive uppsättningarna har idag. Kursen erbjuder möjligheter till spännande, livliga och lärorika samtal om teater. De pjäser/uppsättningar vi kommer att behandla meddelas vid kursstarten. Pjästexterna ingår i kursavgiften. Biljettpriserna ingår däremot inte. Kursen är en fristående fortsättning på tidigare kurser.

Kurstid Höstterminen 2016

Ledare Anders Bäckström, doktorand i teatervetenskap, regissör och dramaturg,

08-644 14 82, andba@comhem.se

Tid Tio mandagar kl. 15.30-17:00:

26/9 – 28/11

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Salamanca

Avgift 950 kr

Arrangemang nummer 504

Filmkunskap

Film – existens, identitet

Att se film är en social händelse. I dag har den emellertid blivit alltmer privatiserad. Vi får sällan tillfälle att samtala kring filmer vi ser och blir påverkade av. All konst måste mötas av en mottagare som vill tolka och förstå, en process som alltid är öppen mot olika möjligheter och horisonter. Här är det till stor hjälp att sitta i en grupp och samtala. Detta är den här filmcirkelns uppgift. Högst 16 deltagare.

Kurstid Höstterminen 2016

Ledare Maria Bergom Larsson, fil dr, tidigare gymnasielärare och kulturskribent,

070-497 18 42,

maria_bergom_larsson@hotmail.com

Tid Tio torsdagar kl. 11.30-13.00:

29/9 – 8/12 (ej 3/11)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Heidelberg

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 505

Kvinnliga regissörer

Vi diskuterar och analyserar olika filmer skapade av kvinnor. Högst 16 deltagare.

Kurstid Höstterminen 2016

Ledare Antonello Motta, fil dr i teatervetenskap, Stockholms och Turins universitet,

antonellomotta@hotmail.com

Tid Tio fredagar kl. 15.00-16.30:

30/9 – 16/12 (ej 4/11, en veckas uppehåll)

Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Heidelberg

Avgift 850 kr

Arrangemang nummer 506

Skrivande

Att skriva sitt liv, grundkurs

Självbiografiskt skrivande på prosa. En kurs för dig som vill reflektera över ditt liv och dina livsmönster samt skriva om dina minnen och erfarenheter. Med konkreta övningar hjälper vi dig att hitta infallsvinklar till ditt skrivande, samtidigt som vi lär oss om skrivandets hantverk och övar oss i att ge och ta emot respons. Vi förutsätter att du har tillgång till dator och skrivare och kan skicka och ta emot e-post. Högst 9 deltagare.

Kurstid Läsåret 2016/17.

Studiematerial Bruzæus, Rönquist-Germanis, ”det var en gång... om konsten att skriva sitt liv” (finns bl. a. hos Faun förlag och Adlibris).

Avgift 1050 kr

Ledare Monica Rönquist-Germanis, fil mag, 070-746 12 03, monica.germanis@gmail.com

Tid Fem torsdagar (5 x 5 lektioner)

kl. 13.00-17.00: 29/9, 13/10, 27/10, 10/11, 24/11

Lokal Hantverkargatan 12 (Studieförbundet Vuxenskolan), rum Trädgårdsmästaren. Lokalen är ej rullstolsanpassad.

Arrangemang nummer 507

Ledare Marja Bruzæus, fil mag,

070-741 39 38, mabrz@telia.com

Tid Fem mandagar (5 x 5 lektioner)

kl. 13.15-17.15:

26/9, 10/10, 24/10, 7/11, 21/11

Lokal Hantverkargatan 12 (Studieförbundet Vuxenskolan), rum Floristen. Lokalen är ej rullstolsanpassad.

Arrangemang nummer 508

Att skriva sitt liv, fördjupning

För dig som vill utveckla din skapande och språkliga förmåga ytterligare i att skriva självbiografiskt. Vi förutsätter att du har tillgång till dator och skrivare och kan skicka och ta emot e-post. Förkunskapskrav: genomgången grundkurs eller motsvarande kunskaper. Nya kursdeltagare är välkomna men uppmanas kontakta kursledaren för information om kursens upplägg. Högst 9 deltagare.

Kurstid Läsåret 2016/17

Studiematerial Bruzæus, Rönquist-Germanis, "det var en gång... om konsten att skriva sitt liv" (finns bl. a. hos Faun förlag och Adlibris).
Avgift 1050 kr

Ledare Monica Rönquist-Germanis, fil mag, 070-746 12 03, monica.germanis@gmail.com
Tid Fem torsdagar (5 x 5 lektioner)
kl. 13.00-17.00: 6/10, 20/10, 3/11, 17/11, 1/12
Lokal Hantverkargatan 12 (Studieförbundet Vuxenskolan), rum Trädgårdsmästaren. Lokalen är ej rullstolsanpassad.
Arrangemang nummer 509

Ledare Marja Bruzæus, fil mag, 070-741 39 38, mabrz@telia.com
Tid Fem måndagar (5 x 5 lektioner)
kl. 13.15-17.15: 3/10, 17/10, 31/10, 14/11, 5/12
Lokal Hantverkargatan 12 (Studieförbundet Vuxenskolan), rum Floristen. Lokalen är ej rullstolsanpassad.
Arrangemang nummer 510

Historia

Från Alexander I till Putin

Vi börjar med att kort gå tillbaka till den moderna ryska statens grundare Peter den store. Svensk-ryska förbindelser då och senare kommer att beröras och vidare beskriver vi kort Alexander I:s nappatag med Napoleon. Knappt femtio år senare utkämpar Ryssland Krimkriget mot en koalition av europeiska stater och Alexander II inser att landet återigen har halkat efter och behöver moderniseras. Kursen kommer att belysa tsardömets fall 1917, den ryska revolutionen och den påföljande stalinistiska perioden, Chrusjtjov, Breznev och därpå sovjetstatens upplösning under Gorbachov. Jeltsins och Putins väg till makten kommer också att behandlas. Kursdeltagarna kommer tillsammans med kursledaren gemensamt besluta vilka teman vi skall ge mera

tid och fördjupning. Om intresse finns kanske vi kan avsluta kursen med en resa till S:t Petersburg och/eller Moskva. Högst 16 deltagare.

Kurstid Höstterminen 2016

Ledare Helmut Lechner, fil mag, 070-640 94 34, magic16tumleh@gmail.com
Studiematerial M. Gessen, Mannen utan ansikte.
Tid Tio torsdagar kl. 15.30-17.00: 29/9 – 1/12
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Heidelberg
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 511

Mellanöstern: Från korsfararna till ISIS.

Vi beskriver kort de tre världsreligionerna som har sitt ursprung i området (judendom, kristendom och islam) och fortsätter med islams expansion på 600-talet. Korstågen och dess följder för Europa berörs. Kontakten med den muslimska kulturen är viktig för den europeiska renässansens utveckling. Kolonialmakternas (Frankrikes, Storbritanniens, Rysslands och Tysklands) intresse för området behandlas. Vi fortsätter med sionismens framväxt i slutet på 1800-talet och regionens påverkan av de båda världskrigen. 1948 skapar det judiska folket en egen stat i Palestina vilket leder till ett antal krig och konflikter. Vi kommer även att undersöka supermakternas agerande i området, den iranska revolutionen och de båda krigen mot Saddam Husseins Irak. Slutligen undersöker vi den arabiska våren och ISIS framväxt. Högst 16 deltagare.

Kurstid Höstterminen 2016

Ledare Helmut Lechner, fil mag, 070-640 94 34, magic16tumleh@gmail.com
Studiematerial B. Hammargren, Gulfen.
Tid Tio torsdagar kl. 13.30-15.00: 29/9 – 1/12
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Heidelberg
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 512

Weimarrepubliken – mellankrigstidens Europa sett från Tyskland

Weimarrepubliken har blivit en stående referens när vi idag diskuterar vår egen samtid, oavsett om det handlar om politik, historia, ekonomi eller sociala förhållanden. Men vad menas med Weimarrepubliken? Kursen syftar till att såväl introducera som fördjupa förståelsen kring mellankrigstidens Europa, med den första tyska republiken som fokus. Vid kursens början bestämmer kursdeltagarna om fokus ska läggas på kulturella, politiska eller socioekonomiska aspekter av Weimarrepubliken. Kursen är en upprepning av tidigare kurser med samma namn.

Kurstid Hötterminen 2016
Ledare Erik Tängerstad, fil kand, doktorand i historia, 08-663 30 99, tangerstad@gmail.com
Studiematerial E. Weitz, Weimartyskland – löfte och tragedi (på svenska el. engelska).
Tid Tio torsdagar kl. 15.30-17.00: 29/9 – 1/12
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Bologna
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 513

Sveriges drottningar

Vid sidan av kungarna har Sveriges drottningar ofta spelat en undanskymd roll, men rika undantag finns: Stormaktstidens drottning Kristina (1626-1689) har idag legendstatus och Lovisa Ulrika (1720-1782) intrigerade målmedvetet för att stärka den svenska kungamakten. Vi följer de svenska drottningarnas liv och arbete i politik, samhälls- och kulturliv, från de tidiga, ofta anonyma, drottningarna under vikingatid/tidig medeltid till drottning Silvia. Högst 15 deltagare.

Kurstid Hötterminen 2016
Ledare Lars G Henricson, fil kand, 08-650 06 75, lars.g.henricson@swipnet.se
Tid Tio torsdagar kl. 11.30-13.00: 29/9 – 1/12
Lokal Hantverkargatan 12 (Studieförbundet Vuxenskolan), rum Apotekaren. Lokalen är ej rullstolsanpassad.
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 514

Släktforskning, grundkurs

Du får lära dig var och hur du hittar information om dina förfäder och hur du strukturerar dina resultat. Introduktion till moderna hjälpmedel som cd-skivor och internet ingår också. Vi gör även ett studiebesök (dubbellektion) på Riksarkivet i Arninge, där du får tillämpa dina kunskaper och finna dina rötter. I kursavgiften ingår kostnaden för besöket i Arninge.

Kurstid Hötterminen 2016
Ledare Ulf Berggren, 08-36 78 69, ulfbulfb@yahoo.se
Studiematerial Clemensson, Andersson, Släktforska steg för steg (bör tas med vid första lektionstillfället).
Avgift 900 kr
Arrangemang nummer 515, 516

515, Grupp 1
Tid Åtta fredagar kl. 15.15-16.45: 30/9 – 9/12 (ej 28/10 och 4/11) samt dubbel-
lektion 21/10 kl. 13-16 i Arninge
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Salamanca

516, Grupp 2
Tid Åtta onsdagar kl. 17.30-19.00: 28/9 – 30/11 (ej 2/11) samt dubbellektion 19/10 kl. 16.30-19.30 i Arninge
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Oxford

Religionskunskap

De abrahamitiska religionerna

Vi studerar och samtalar om de tre religionerna judendom, kristendom och islam. Utifrån olika texter, artiklar och med stöd av Bibeln och Koranen reflekterar vi tillsammans över religionernas innehåll och grundtankar ur ett historiskt, aktuellt och jämförande perspektiv. Vi gör två studiebesök: i synagogan vid Wahrendorffsgatan 3 och i moskén vid Medborgarplatsen. Kostnaderna, c:a 70 kr, per studiebesök ingår inte i kursavgiften. Kursnivå: delmoment inom religionskunskap på gymnasiet.

Kurstid Hötterminen 2016
Ledare Kerstin Reineborn, fil kand, 070-590 51 67, kerstin.reineborn@yahoo.com
Studiematerial Bibel 2000 (Verbum Cordia) och Koranens budskap, Tolkning från arabiskan av M. K. Bergström (Proprius förlag).
Tid Tio torsdagar kl. 15.30-17.00: 29/9 – 1/12
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Salamanca
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 517

Politik och samhälle

Invandring till Sverige sedan 1945

Kursen vill öka kännedomen om Sverige som invandrarland. Kursen tar upp hur invandringen till Sverige har sett ut sedan 1945. Vi kommer att belysa de nationella lagar och internationella åtaganden som styr invandringen, vilka som har kommit och vilka som kommer och det nuvarande svenska mottagningssystemet. Vi reflekterar också över den aktuella situationen gällande invandringen till Sverige.

Kurstid Hötterminen 2016
Ledare Catrin Jarl, fil kand, socionom, 0701-43 45 45, catrinjarl@gmail.com
Studiematerial Kursledaren tillhandahåller utdrag ur olika skrifter och lagtexter.

Tid Tio onsdagar kl. 17.30-19.00:
28/9 – 7/12 (en veckas uppehåll)
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Bologna
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 518

Konsthistoria

Konstkurserna i studiecirkelform är av grundläggande och översiktlig karaktär. Den som efterfrågar fördjupning hänvisas till universitetskurserna i konstvetenskap, föreläsningsserierna eller till arrangemangen i samarbete med de olika konsthallarna.

Kvinnor i konsten

I äldre tid fanns många hinder för kvinnor att förverkliga sin konstnärliga begåvning. I denna kurs följer vi kvinnliga pionjäer inom konst och konsthantverk från sextonhundralet fram till idag, från Artemisia Gentileschi till Lena Cronqvist. Högst 15 deltagare.

Kurstid Höttermen 2016
Ledare Lars G Henricson, fil kand,
08-650 06 75, lars.g.henricson@swipnet.se
Tid Tio torsdagar kl. 9.30-11.00:
29/9 – 1/12
Lokal Hantverkargatan 12 (Studieförbundet Vuxenskolan), rum Apotekaren. Lokalen är ej rullstolsanpassad.
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 519

Allmoge

Den svenska allmogens liv kännetecknas ofta av lokala och ålderdomliga traditioner. Vi studerar allmogens konst- och konsthantverk, men även folktro, folkmedicin, folkmusik och landsbygdens sedvänjor till vardag och fest under perioden 1600-1800-tal. Högst 15 deltagare.

Kurstid Höttermen 2016
Ledare Lars G Henricson, fil kand,
08-650 06 75, lars.g.henricson@swipnet.se
Tid Tio torsdagar kl. 13.45-15.15:
29/9 – 1/12
Lokal Hantverkargatan 12 (Studieförbundet Vuxenskolan), rum Apotekaren. Lokalen är ej rullstolsanpassad.
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 520

Nordiskt måleri

Det nordiska måleriet fick med sin ljusa kolorit ofta stor uppmärksamhet. Konstnärskolonin i den danska byn Skagen kring sekelskiftet 1900 nådde en höjdpunkt i internationell konsthistoria. Vi studerar de nordiska målarna, män och kvinnor från barockens 1600-tal och fram till vår tid. Högst 15 deltagare.

Kurstid Höttermen 2016
Ledare Lars G Henricson, fil kand,
08-650 06 75, lars.g.henricson@swipnet.se
Tid Tio torsdagar kl. 15.30-17.00: 29/9 – 1/12
Lokal Hantverkargatan 12 (Studieförbundet Vuxenskolan), rum Apotekaren. Lokalen är ej rullstolsanpassad.
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 521

Stolta Stad! – Stockholmliana

Kursen ger en bred kulturhistorisk översikt av Stockholms utveckling från den lilla medeltida gyttiga småstaden, riktad mot den växande handeln mot Östersjön. Via stormaktstidens palatsbyggen och medvetna stadsplanering, industrialismens fabriker och hyreskaserner till dagens moderna storstad. Vi ser också på konstnärernas tolkningar av de olika tidsepokenas stockholmsvyer. Högst 16 deltagare.

Kurstid Höttermen 2016
Ledare Lars G Henricson, fil kand,
08-650 06 75, lars.g.henricson@swipnet.se
Tid Tio fredagar kl. 9.15-10.45:
30/9 – 9/12 (ej 4/11)
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Heidelberg
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 522

Auktioner, auktionsgods, antikviteter

I kursen behandlas svenskt auktionsgods – konsthantverk, möbler och konst – samt föremålens kulturhistoria. Vi kommer också in på konsthantverkarna, möbeltillverkarna och konstnärerna. Högst 16 deltagare.

Kurstid Höttermen 2016
Ledare Lars G Henricson, fil kand, 08-650 06 75,
lars.g.henricson@swipnet.se
Tid Tio fredagar kl. 11.15-12.45:
30/9 – 9/12 (ej 4/11)
Lokal Hagagatan 1, 1 tr., rum Heidelberg
Avgift 850 kr
Arrangemang nummer 523

Porto

Senioruniversitetet
Box 6276
102 34 Stockholm

Porto

Senioruniversitetet
Box 6276
102 34 Stockholm

Porto

Senioruniversitetet
Box 6276
102 34 Stockholm

Anmälan höstterminen 2016

Obs! Varje anmälan får endast avse en person och ett arrangemang.

Jag anmäler mig till arrangemang nummer _____ Ämne: _____

Namn: _____ Personnummer: _____

Gatuadress: _____

Postnr och ort: _____

Telefon: _____ Mobiltelefon: _____

e-post*: _____

Namnunderskrift: _____

*Vänligen ange din e-postadress så att vi kan sända kallelse, faktura och andra meddelanden via e-post.

Anmälan höstterminen 2016

Obs! Varje anmälan får endast avse en person och ett arrangemang.

Jag anmäler mig till arrangemang nummer _____ Ämne: _____

Namn: _____ Personnummer: _____

Gatuadress: _____

Postnr och ort: _____

Telefon: _____ Mobiltelefon: _____

e-post*: _____

Namnunderskrift: _____

*Vänligen ange din e-postadress så att vi kan sända kallelse, faktura och andra meddelanden via e-post.

Anmälan höstterminen 2016

Obs! Varje anmälan får endast avse en person och ett arrangemang.

Jag anmäler mig till arrangemang nummer _____ Ämne: _____

Namn: _____ Personnummer: _____

Gatuadress: _____

Postnr och ort: _____

Telefon: _____ Mobiltelefon: _____

e-post*: _____

Namnunderskrift: _____

*Vänligen ange din e-postadress så att vi kan sända kallelse, faktura och andra meddelanden via e-post.

Senioruniversitetet i Stockholm är en ideell förening som verkar genom frivilliga medlemsinsatser. Vår idé är att erbjuda ett forum för studieintresserade pensionärer över 55 år som söker en studiegemenskap med likasinnade. Studierna kan därigenom läggas upp så att deltagarnas rika livserfarenhet beaktas och aktiviteterna organiseras i former som passar för seniorer. Vårt ursprung i universitetsvärlden borgar för en hög kvalitet i verksamheten.

Senioruniversitetets styrelse

Ordförande	Catherine Dahlström	070-606 35 36	catherine.dahlstrom@senioruniversitetet.se
Vice ordförande	Cecilia Bäcklander	076-885 45 15	cecilia.backlander@senioruniversitetet.se
Kassaförvaltare	Ulf Aspenberg	08-753 11 99	ulf.aspenberg@senioruniversitetet.se
Ledamot	Hans Aili		hans.aili@senioruniversitetet.se
Ledamot	Inger Axell		inger.axell@senioruniversitetet.se
Ledamot	Peter Fagerlund	073-942 74 94	peter.fagerlund@senioruniversitetet.se
Ledamot	Crister Skoglund	070-858 01 63	crister.skoglund@senioruniversitetet.se
Ledamot	Ingela Karlsson, adjungerad	070-654 05 95	ingela.karlsson@senioruniversitetet.se
Studierektor för studiecirkelarna	Astrid Mellbom, adjungerad	08-765 84 13	astrid.mellbom@senioruniversitetet.se
Kanslichef	Kersti Thornéus, adjungerad	08-789 43 14	kersti.thorneus@senioruniversitetet.se

Kontaktperson för valberedningen: Gösta Gahm, telefon 08-717 28 07

Senioruniversitetets kansli

Kansliet har under höstterminen öppet måndag – fredag från och med den 6 september till och med den 9 december kl. 9.00-12.00. Våra telefoner är öppna för förfrågningar från och med den 10 augusti.

I kansliarbetet under Kersti Thornéus ledning deltar Mattias Jama och volontärerna:

Ulla-Maija Breien	Maud Goffhé	Margareta Kvarneby	Agneta Lundén
Lou Dahlgren	Annika Grev	Stina Lagerqvist	Lisbeth Spångberg
Louise Engfeldt	Marianne Hedenvind	Gunnel Landberg	Katarina Stocksén
Lena Engstedt	Ingrid Hoffmann	Vuokko Liljestrand	Anders Wallgren
Elisabet Falk	Marie-Louise Hultman	Birgitta Lindohf	Lena Yrgård

Arkivansvarig: Staffan Edmar

Senioruniversitetet i Stockholm

i samverkan med Folkuniversitetet/Kursverksamheten vid Stockholms universitet

Senioruniversitetet i Stockholm · Postadress: Box 6276, 102 34 Stockholm

Besöksadress: Hagagatan 1 · Telefon: 08-789 41 28

e-post: kansliet@senioruniversitetet.se · Webbplats: www.senioruniversitetet.se